

Tematiskt tillägg till översiktsplanen 2040

Kust och skärgård

Projektorganisation

Framtagandet av det tematiska tillägget har bedrivits av ett stort antal tjänstepersoner och politiker i Österåkers kommun, och i bred dialog med olika aktörer. Organisationen har bestått av:

Beställare

Kommunstyrelsen genom Kent Gullberg, samhällsbyggnadschef.

Projektledare

Gösta Bergman, översiktsplanerare.

Styrgrupper

Politiker

Planarbetsutskott (till Kommunstyrelsen) samt gruppleddare för övriga partier.

Tjänstepersoner

Staffan Erlandsson, kommundirektör
Kent Gullberg, samhällsbyggnadschef
Magnus Bengtsson, ekonomidirektör
Maria Ulvsgård, stadsarkitekt och chef stadsbyggnad
Fredrik Nestor, chef mark och stora projekt
Maria Bengs, planchef
Krister Sernbo, strategisk planeringschef
Matilda Johansson, exploateringschef
Maria Lindström, miljö- och hälsoskyddschef

Anna Anderman, avdelningschef för infrastruktur och anläggning
Kristina Eineborg, näringslivs- och utvecklingsdirektör
Charlotte Andreev, biträdande strategisk planeringschef och biträdande avdelningschef

Referensgrupper

Politiker

Workshop med planarbetsutskottet

Tjänstepersoner

Förvaltningschefsgruppen samt de kommunala bolagen Armada Fastighets AB och Roslagsvatten AB

Övriga intressenter

Lokala byalag, samfällighetsföreningar, övriga intresseföreningar.

Projektgrupp

En mindre projektgrupp med tjänstepersoner och konsulter. Senast har följande personer ingått i gruppen:

Gösta Bergman, översiktsplanerare
Anton Bergman, översiktsplanerare
Sara Larsson, planarkitekt

Josefine Wigström, trafikplanerare, ersatt av Anna Anderman, avdelningschef för infrastruktur och anläggning
Martina Berg, miljöplanerare
Markus Andersson, miljöplanerare
Elisabetta Troglio, Ekologigruppen
Petra Skarmyr, Ekologigruppen

Delprojektgrupper

Ett flertal grupper med tjänstepersoner, med olika ämnesfokus.

Framtidens Österåker - Kust och skärgård

Innehåll

Förord 5

Del 1. Inledning

Inledning 7

Översiktsplan, fördjupade översiktsplaner och planprogram 10

Österåkers kommuns vision och miljömål 12

Globala, nationella och regionala ramverk 14

Del 2. Utvecklingsstrategi

Utvecklingsstrategi 17

Del 3. Kust- och skärgårdsutveckling

Kust- och skärgårdsutveckling 21

Fastlandets kuststäcka och Furusundsleden

Ljusterö med omland

Mellanskärgården

Ytterskärgården

Del 4. Kust- och skärgårdsintressen

Bebyggelse och befolkning 39

Transport och mobilitet 44

Näringsliv och service 48

Friluftsliv och turism 53

Kultur- och naturmiljö 57

Teknisk försörjning 67

Klimat, hälsa, risk och säkerhet 72

Riksintressen 75

Del 5. Genomförande

Genomförandestrategin 82

Hållbarhetsbedömningen 86

Bilagor

Bilaga 1 – Hållbarhetsbedömning med MKB

Bilaga 2 – Sammanställning av planeringsunderlag

Förord

Del I. Inledning

I denna del beskrivs upplägget och processen med att ta fram det tematiska tillägget samt koppling till mål, strategier, planer och program.

Inledning

I detta avsnitt beskrivs förutsättningarna för det tematiska tillägget och hur arbetet med tillägget har gått till.

Bakgrund

Mellan år 2015 och 2018 pågick arbetet med att ta fram en ny översiktsplan för Österåkers kommun. I samband med arbetet beslutade Kommunstyrelsen i oktober 2017 att ett tematiskt tillägg med fokus på kust- och skärgårdsutveckling skulle tas fram.

Vad är ett tematiskt tillägg?

Det tematiska tillägget är ett övergripande strategiskt dokument, som tillsammans med översiktsplanen ska beskriva kommunens viljeriktning i fråga om mark- och vattenanvändning. Vidare ska tillägget beskriva bebyggelseutveckling, riksintressen och allmänna intressen i övrigt.

Det tematiska tillägget syftar till att fördjupa översiktsplanen i de frågor som berör fastlandets kust och skärgården. Det tematiska tillägget ska ses som ett komplement och ska läsas tillsammans med översiktsplanen. Tillägget syftar till att peka ut

en hållbar och långsiktig utveckling av Österåkers kommuns kust och skärgård.

Läsanvisningar

Det tematiska tillägget består av 5 delar:

- Del 1 beskriver syftet och hur arbetet med att ta fram ett tematiskt tillägg ser ut. Vidare beskrivs de avgränsningar som har gjorts samt hur planen är upplagd. Viktiga ord och begrepp redogörs för.
- Del 2 beskriver det tematiska tilläggets utvecklingsstrategi. Utvecklingsstrategin består av framtidsbild 2040 samt tillhörande planeringsstrategier och en utvecklingsstrategikarta.
- Del 3 beskriver kusten och skärgårdens utvecklingsmöjligheter, strukturerade i fyra geografiska områden. Fastlandets kuststräcka

med Furusundsleden, Ljusterö med omland samt mellan- och ytterskärgården.

- Del 4 beskriver kust- och skärgårdsintressen med förslag på utvecklings- och hänsynsriktlinjer samt riksintressen.
- Del 5 beskriver genomförandet av det tematiska tillägget samt en sammanfattning av hållbarhetsbedömningen som uppfyller kraven på strategisk miljöbedömning enl miljöbalken.

Avgränsning

Planen avgränsar sig tematiskt genom att behandla frågor som är aktuella för Österåkers kommuns kust och skärgård. Geografiskt avgränsas tillägget genom att inkludera skärgården samt kuststräckan på fastlandet. Bortsett från de centrala delarna av Åkersberga samt övriga kustområden mellan Svinninge och Skärgårdsstad, når avgränsningen längre upp på fastlandet för att inkludera relevanta bebyggelseområden. Annars löper avgränsningen längs fastlandets kuststräcka. För att inkludera delar av Åkersberga stad går avgränsningen upp i Åkers kanal till väg 276.

Process

Översiktsplanen och det tematiska tillägget har en planeringshorisont till år 2040. Tillsammans med översiktsplanen kommer det tematiska tillägget att aktualitetsprövas minst en gång per mandatperiod. Processen med att ta fram ett tematiskt tillägg till översiktsplanen är reglerad i plan- och bygglagen. Lagen anger hur dialog ska ske vid framtagandet av planen samt krav på innehåll. Aktuellt planeringsunderlag ska sammanställas och bred dialog ska genomföras med allmänheten och olika aktörer. Det tematiska tillägget ska göra avvägningar mellan olika allmänna intressen.

Det tematiska tillägget är inte juridiskt bindande utan ska fungera som ett strategiskt vägledande dokument.

Samhällsbyggnadsförvaltningen är ansvarig för den översiktliga planeringen genom den strategiska

planeringsavdelningen och Kommunstyrelsen är ansvarig nämnd. Organisationen kring det tematiska tillägget har bestått av en projektgrupp, ett flertal delprojektgrupper, referensgrupper samt styrgrupper bestående av politiker och tjänstepersoner.

Tidig dialog: 2019 togs beslut att gå ut på tidig dialog. Under den tidiga dialogen fick allmänheten tillfälle att samtala om vilken typ av utveckling de ville se i Österåkers kust och skärgård. Baserat på bland annat de tankar och idéer som lämnades in till kommunen togs en övergripande inriktning för projektet fram med bland annat en framtidsbild över hur kusten och skärgården kommer att se ut år 2040.

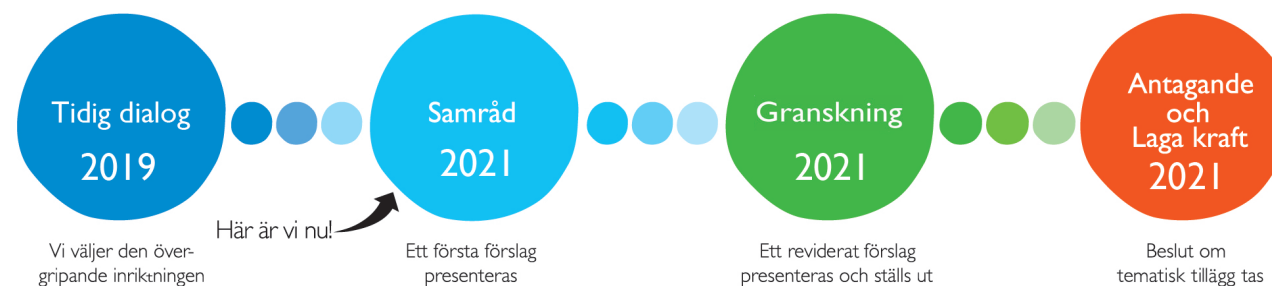
Samråd: Under perioden januari-mars 2021 ska samråd hållas för det tematiska tillägget.

Granskning: Under 2021 planeras granskning av ett reviderat planförslag

Antagande: Under 2021 planeras det tematiska tillägget kust och skärgård att antas av Kommunfullmäktige

Laga kraft: Under 2021 planeras det tematiska tillägget kust och skärgård att vinna laga kraft

PLANPROCESSEN

Förklaring av ord och begrepp

100-års regn – Ett extremt regn med återkomsttid på 100 år.

100-års havsvattenstånd – Ett extremt havsvattenstånd med återkomsttid på 100 år.

Ekosystemtjänster – Alla de varor och tjänster som produceras av jordens ekosystem, både de vilda och de mänskligt påverkade.

Gröna entréer – Entréer för att komma ut i naturen och kommunens grönstruktur. Entréerna ska vara lätta att ta sig till med kollektivtrafik och gång samt cykel. Vid entréerna finns informationsskyltar och kartor över stigar och leder i området.

Gröna infrastruktur – Ekologiskt funktionella nätverk av livsmiljöer och strukturer, naturområden samt anlagda element som utformas, brukas och förvaltas på ett sätt så att biologisk mångfald bevaras och för samhället viktiga ekosystemtjänster främjas.

Grönstråk – Ett viktigt stråk att stärka för rekreation, friluftsliv och natur. Stråket kan vara tillgängligt både för cykel- och gångtrafikanter.

Gästhamn – En hamn inriktad på att tillhandahålla service till gästande båtar. Bryggplatser som hyrs ut tillfälligt.

Hållbar utveckling – Utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov. Se översiktsplanen för Österåkers definition av hållbarhet och hållbar utveckling.

Kulturmiljöstråk – Ett viktigt stråk att stärka för att tillgängliggöra kulturmiljöer. Stråket kan vara tillgängligt både för cykel- och gångtrafikanter.

Kärnö – En kärnö är en ö i skärgården som saknar vägförbindelse (bro, tunnel eller statlig färja) och bedöms ha förutsättningar för ett utbud av samhällsservice och infrastruktur. Detta ger förutsättningar för en långsiktig och robust samhällsstruktur som säkrar grundläggande villkor för fastboende och näringslivsutveckling. Kärnöarna fungerar dessutom som servicepunkter för befolkningen på omgivande öar samt för turismen och friluftslivet.

Lokal knutpunkt – En lokal knutpunkt är belägen i ett bra kollektivtrafikläge och har förutsättningar för ett serviceutbud. Tätheten av bebyggelse är högre jämfört med omkringliggande områden och knutpunkten utgör en mötesplats.

Marina kulturmiljöer – En kulturmiljö som innefattar det fysiska kulturarvet under vattenytan, till exempel skeppsvrak som är enligt lag skyddade om förlisning inträffade före 1850.

Marina näringar – Med marina näringar avses verksamheter som sker på, i eller är beroende av resurser från havet samt verksamheter som bidrar med varor eller tjänster direkt riktade till de marina verksamheterna.

Maritima kulturmiljöer – Är ett övergripande begrepp som innefattar kulturmiljöer både över och under vattenytan. Maritima kulturmiljöer kan således inbegripa miljöer på land som har en anknytning till hav eller sjö. I dessa miljöer kan förutom skeppsvrak även fisklägen, hamnanläggningar och fyrar inbegripas.

Målpunkt för turism – En plats som ligger inom en destination, innehåller ett eller flera besöksmål, samt även uppfyller vissa kriterier kring tillgänglighet och praktikaliteter. En målpunkt är som en nod i destinationen som besökare kan utgå ifrån när de sedan tar sig vidare till andra besöksmål i destinationen.

Replipunkt – En replipunkt är en strategisk bytespunkt för resor mellan kärnöar, kommuncentrum och Stockholms innerstad. Replipunkterna utgör regionalt viktiga länkar för person- och godstransporter till och från kärnöarna.

Resiliens – Resiliens är den långsiktiga förmågan hos ett system att hantera förändringar, återhämta sig och fortsätta utvecklas.

Transportsamband – Ett viktigt stråk för transporter att stärka.

Översiktsplan, fördjupade översiktsplaner och planprogram

I detta avsnitt beskrivs kommunens strategiska plandokument inom det tematiska tilläggets avgränsning och hur de förhåller sig till tillägget.

I Österåkers kommun finns det både fördjupade översiktsplaner och planprogram som syftar till att precisera översiktsplanen och utgöra kompletterande planeringsunderlag vid planläggning och andra beslut rörande markanvändning, tillstånd och byggande.

Kommunen har även andra strategiska dokument som strukturskiss, som även den syftar till att precisera översiktsplanen. Det tematiska tillägget är till sitt innehåll likt ett planprogram och en fördjupad översiktsplan, men fokuserar kring utvecklingsfrågor längs fastlandets kust och i skärgård.

Det tematiska tillägget kommer att ersätta översiktsplanen och de andra dokumenten i de ändringar görs. Det tematiska tillägget ska ses som ett komplement och ska läsas tillsammans med översiktsplanen och de andra strategiska dokumenten för att ge en fullständig redogörelse för kommunens tänkta utveckling som helhet.

Översiktsplanen

Stad, skärgård och landsbygd - översiktsplan för Österåkers kommun 2040

Det tematiska tillägget ska ses som ett komplement till översiktsplanen i frågor som berör temat kust och skärgård. Det finns en stark koppling mellan det tematiska tilläggets och översiktsplanens framtidsbild, planeringsstrategier och riktlinjer.

Strukturskiss

Strukturskiss för Kanalstaden, 2016

Strukturskissen för Kanalstaden hanteras i det tematiska tillägget genom att kustlinjen ingår i tilläggets avgränsning. Det tematiska tillägget ska ses som ett komplement till vidare planläggning av Kanalstaden och stödja framtida utveckling av området.

Fördjupade översiktsplaner

Täljöviken, 2006

Den fördjupade översiktsplanen för Täljöviken hanteras i det tematiska tillägget genom att kustlinjen ingår i tilläggets geografiska avgränsning. Det tematiska tillägget ska ses som ett komplement till den fördjupade översiktsplanen och därmed stödja en fortsatt utveckling av Täljöviken, Näs och Kanalstaden. I översiktsplanen redogörs för den fördjupade översiktsplanens aktualitet i övrigt.

Översiktliga planprogram

Svinninge, 2005

Planprogrammet för Svinninge hanteras i det tematiska tillägget genom att kustlinjen ingår i tilläggets geografiska avgränsning. Det tematiska tillägget ska ses som ett komplement till planprogrammet och därmed stödja fortsatt utveckling av Svinninge. I översiktsplanen redogörs för planprogrammets aktualitet i övrigt.

Kungsängen, 2006

Planprogrammet för Kungsängen hanteras i det tematiska tillägget genom att kustlinjen samt delar av Åkers kanal ingår i tilläggets geografiska avgränsning. Det tematiska tillägget ska ses som ett komplement till planprogrammet och därmed stödja fortsatt utveckling av Kanalstaden och Kungsängen. I översiktsplanen redogörs för planprogrammets aktualitet i övrigt.

Ljusterö, 2010

Planprogrammet för Ljusterö hanteras i det tematiska tillägget i sin helhet. Det tematiska tillägget ska ses som ett komplement till planprogrammet och stödja fortsatt utveckling av Ljusterö. I de frågor där det tematiska tillägget skiljer sig från planprogrammet ska det tematiska tillägget följas. I översiktsplanen redogörs för planprogrammets aktualitet i övrigt.

Dokumenterna skiljer sig i definitionen av bebyggelsekategorier och utpekandet av lokala knutpunkter. Vidare tar det tematiska tillägget hänsyn till nya planeringsförutsättningar såsom tillskapandet av ett nytt naturreservat samt uppdaterat underlag gällande bland annat vattenvärden.

Mellansjö, 2010

Planprogrammet för Mellansjö hanteras i det tematiska tillägget i sin helhet. Det tematiska tillägget ska ses som ett komplement till planprogrammet och stödja fortsatt utveckling av Mellansjö. I översiktsplanen redogörs för planprogrammets aktualitet i övrigt.

Täljöviken – Näs, 2010

Planprogrammet för Täljöviken – Näs hanteras i det tematiska tillägget genom att kustlinjen ingår i tilläggets geografiska avgränsning. Det tematiska tillägget ska ses som ett komplement till planprogrammet och därmed stödja fortsatt utveckling av Täljöviken och Näs. I översiktsplanen redogörs för planprogrammets aktualitet i övrigt.

Säbyviken, 2011

Planprogrammet för Säbyviken hanteras i det tematiska tillägget i sin helhet. Det tematiska tillägget ska ses som ett komplement till planprogrammet och därmed stödja fortsatt utveckling av Säbyviken. I översiktsplanen redogörs för planprogrammets aktualitet i övrigt.

Östanå, Roslags-Kulla, Wira, 2013 (2019)

En aktualitetsprövning av planprogrammet för Östanå, Roslags-Kulla, Wira genomfördes 2018-2019 med hänsyn till riksintressen, standskydd och andra natur- och kulturvärden. Aktualitetsprövningen resulterade i att delar av programmet inte längre anses aktuella.

Det aktualitetsprövade programmet hanteras i det tematiska tillägget genom att södra delen av det reviderade programmet ingår i tilläggets geografiska avgränsning. Det tematiska tillägget ska ses som ett komplement till det aktualitetsprövade programmet och därmed stödja föreslagen utveckling av Östanå och Roslags-Kulla.

Akers kanal i Akersberga.

Österåkers kommuns vision och miljömål

I detta avsnitt redovisas Österåkers kommuns vision samt kommunens antagna miljömål.

Österåkers vision 2040

Under 2019 togs en ny vision för Österåkers kommun fram, utifrån medborgardialogen som bedrevs i samband med översiktsplanarbetet. Kommunens nya vision samt tillhörande strategiska områden lyder:

Med kvalitet, trygghet och valfrihet i fokus, skapar vi en hållbar framtid. Österåker - möjligheternas skärgårdskommun.

- Kvalitet
- Trygghet
- Valfrihet
- Hållbar utveckling

Det tematiska tillägget utgår från kommunens vision, där kvalitet, trygghet och valfrihet tillsammans med en hållbar utveckling bidrar till en levande kust och skärgård. Visionen är det ramverk vilket

utvecklingsstrategin för det tematiska tillägget utgår. I kapitel 5 fördjupas kopplingen mellan det tematiska tillägget och visionen med tillhörande inriktningsmål.

Österåkers miljömål

Österåkers miljömål bygger på nationella och regionala mål och strategier. Nya miljömål är under framtagande och ska ersätta gällande miljömål för Österåkers kommun 2016-2019, som har förlängts till och med år 2020. De nuvarande miljömålen består av 5 målområden, som tydligt kopplar till de nationella miljömålen. Till varje målområde redovisas lokala miljömål.

Det tematiska tillägget utgår från miljömålen, i arbetet med att tillskapa en hållbar utveckling i Österåkers kommuns kust och skärgård. Exempel på lokala miljömål som har särskilda beröringspunkter med kusten och skärgården redovisas på följande sida.

Betesäng på norra fastlandets kuststräcka.

Skärgård, sjöar och vatten

- Sjöar, vattendrag och kustvatten ska ha en god ekologisk och kemisk status
- Öka kunskapen om värdefulla kust- och havsområden
- Dagvattenhanteringen ska vara säker och innehållet av föroreningarna i dagvattnet ska fortsätta att minska
- Utbyggnaden i skärgården sker på ett varsamt sätt som tillgängliggör kusten och bevarar natur- och kulturvärden.

Mark, byggande och boende

- Bebyggelseutveckling ska prioriteras i områden nära kollektivtrafik, VA-områden och service. Planeringen av nya områden ska främja ett hållbart byggande
- Öka kunskapen om klimatförändringarna och dess konsekvenser.

Natur och biologisk mångfald

- Boende och verksamma i kommunen har god tillgång till parker och natur och ett varierat utbud av grönområden av god kvalitet
- I samband med detaljplanläggning ska behovet av ekosystemtjänster alltid bedömas. Det kan till exempel vara rening och fördröjning av dagvatten, luftrening, vindskydd och skugga, pollinering och odling
- Kommunens gröstruktur för rekreation och biologisk mångfald är en del av den regionala gröstrukturen. Samverkan kring de gröna kilarna ska fortsätta och utvecklas.
- Öka förutsättningarna för barn och ungdomars lärande om ekologi, djur och natur samt Allemansrätten.

Klimat och luft

- Utsläppen av koldioxid, kg per invånare, minskar med 50 % till år 2030 jämfört med 2009
- Den totala energianvändningen i kommunens fastigheter, bostäder och lokaler och anläggningar minskar med 40 % till 2030 jämfört med 2009
- Kommunens inköp av energi till el, värme och transporter ska till 100% vara förnybar energi år 2030.

Skadliga ämnen och rena kretslopp

- Dricksvattnet från det kommunala ledningsnätet och från större enskilda vattentäkter ska vara fritt från skadliga ämnen
- Kunskapen om förorenade markområden och byggnader ökar så att spridningen av miljöstörande ämnen inte medför risker för människors hälsa eller miljö.

Globala, nationella och regionala ramverk

I detta avsnitt redogörs Agenda 2030, barnkonventionen samt regionala utvecklingsplanen för Stockholms län, RUFSS 2050.

Agenda 2030

Agenda 2030 antogs 2015 och redogör för vilka 17 mål, med inkluderande delmål, som världen ska arbeta efter för att nå en hållbar global utveckling. Tillsammans syftar målen till att verka för en hållbar utveckling, där orden miljö och utveckling inte ses som två separata frågor. Det tematiska tillägget kopplar an till FN:s 17 globala mål, varav vissa mål är särskilt relevanta.

Planeringen med hänsyn till vatten och ekosystem berör målen 14 och 15. Utvecklingen och försörjningen av VA kopplar an till det globala målet 6 om rent vatten och sanitet för alla. Flera av de sociala frågorna som berörs av det tematiska tillägget, adresserar mål, 1, 3, 4, 8 och 9. Det tematiska tilläggets ambition att arbeta för en mer hållbar utveckling längs kusten och i skärgården kopplar an till de globala målen 7, 11 och 13.

I kapitel 5 kommer det tematiska tillägget att i närmre detalj redovisa hur planen förhåller sig till de globala målen genom att koppla ihop målen med tilläggets planeringsstrategier, se även bilaga 1 *Hållbarhetsbedömning med MKB* för vidare bedömning och fördjupning av planens koppling till Agenda 2030.

RUFSS 2050

Den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen uttrycker den gemensamma viljan för utvecklingen i regionen fram till 2050. Visionen är att Stockholm ska vara Europas mest attraktiva storstadsregion och fyra övergripande mål ska nås till 2050

- En tillgänglig region med god livsmiljö
- En öppen, jämställd, jämlik och inkluderande region
- En ledande tillväxt- och kunskapsregion
- En resurseffektiv och resiliert region utan klimatpåverkande utsläpp.

Det tematiska tillägget utgår från översiktsplanen, som i sin tur går i linje med den regionala utvecklingsplanen och stödjer skärgårdsutvecklingen med Ingmarsö som Österåkers kärnö och Åsättra som replipunkt. Husarö ses av Österåkers kommun, tillsammans med Ingmarsö, som ett kärnområde avseende utbudet av service, och ges därmed en annan funktion än i regionala utvecklingsplanen.

Barnkonventionen

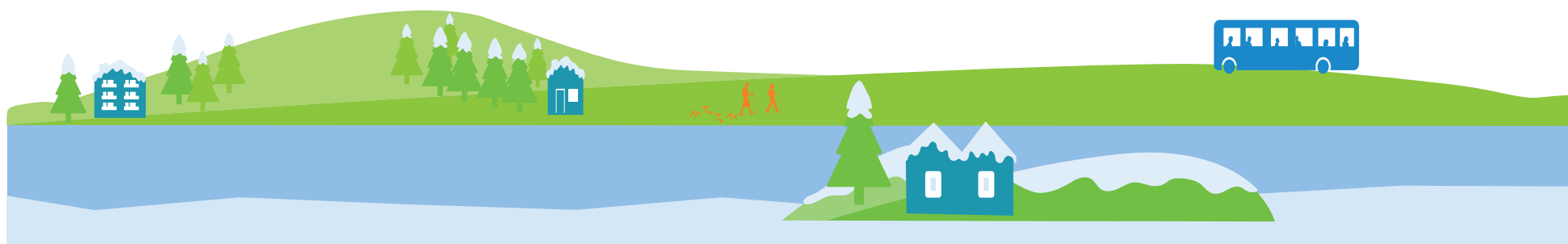

Lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter trädde i kraft den 1 januari 2020 och innebär ett förtydligande att beakta de rättigheter som följer av barnkonventionen. Barnets rättigheter ska beaktas vid avvägningar och bedömningar som görs i beslutsprocesser som rör barn. Arbetet med det tematiska tillägget för kust och skärgård påbörjades före januari 2020, barnperspektivet har funnits med i arbetet med att ta fram samrådshandlingen men perspektivet kommer att arbetas in ytterligare till nästa skede, när planen ställs ut för granskning.

Agenda 2030 målen

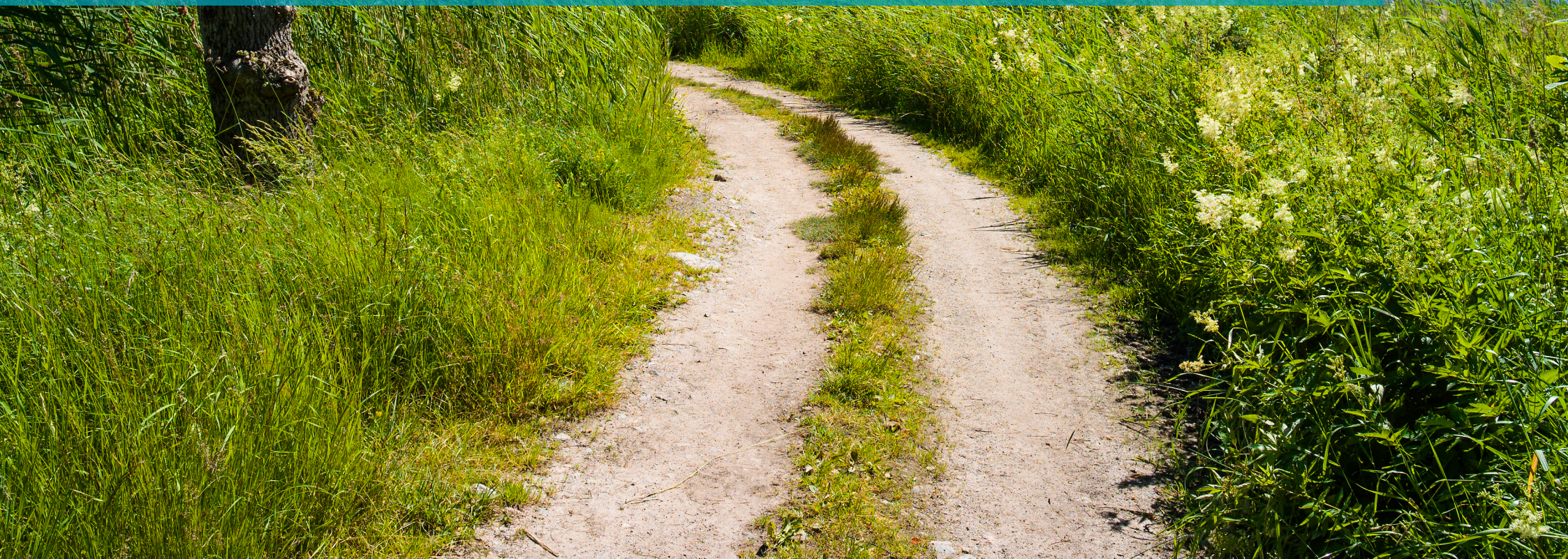
Här nedan visas de 17 globala mål som Agenda 2030 utgörs av.

Del 2. Utvecklingsstrategi

I denna del beskrivs framtidsbild 2040 med planeringsstrategier och utvecklingsstrategikarta för Österåkers kust och skärgård.

Utvecklingsstrategi

Utvecklingsstrategin består av en framtidsbild med tillhörande planeringsstrategier samt en utvecklingsstrategikarta som tillsammans ska visa hur Österåkers kommuns kust och skärgård ska se ut och utvecklas till 2040.

Framtidsbild 2040

År 2040 känner alla kommunens invånare en stolthet över, och har en egen relation till, kusten och skärgården. Kommunens kust och skärgård lever året runt. På strategiska platser finns en utvecklad service med tillgång till t.ex. förskola, skola, dagligvaruhandel och pendelbåttrafik.

Längs kusten och i skärgården finns en stor variation av besöksmål. Det är lätt att ta sig runt även utan egen båt eller bil och området är känt som ett lockande utflyktsmål, för både boende och besökare i kommunen.

Utvecklingen av kusten och skärgården främjar mötesplatser och en ökad befolkning i lokala knutpunkter. Vid de lokala knutpunkterna är tillgången till offentlig och kommunal service god året om. Kollektivtrafiken är funktionell och möjligheten att pendla mellan skärgården och Åkersberga är god. Samordningen mellan olika trafikslag på vatten och land är god och vattenvägarna har utvecklats. För

effektivare transporter koordineras gods- och persontransporter på vattnet, där det är funktionellt.

Ett gott samarbete mellan grannkommunerna främjar ökad tillgänglighet till kommunikationer, offentlig service och teknisk försörjning. Tillgången till fiber, vård och skola gör att det känns tryggt och möjligt att bo längs kusten och i skärgården året om. Trafikmiljön är trygg med strategiskt placerade gång- och cykelvägar.

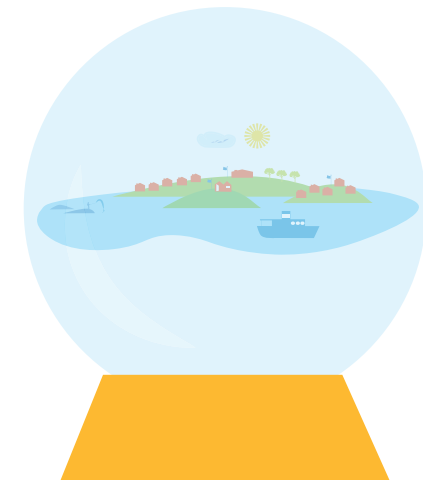
Kust och skärgården har en ökande befolkning i de utpekade knutpunkterna, men bebyggelseutvecklingen sker varsamt med stor lyhördhet för miljöernas naturvärden, kulturhistoria och platsernas identitet.

Kulturmiljöerna är väl dokumenterade och ses som en tillgång. De äldre jord- och skogsbruksmiljöerna värderas högt och ett aktivt och hållbart brukande ger förutsättningar för att bibehålla skärgårdens landskapsbild och särpräglade natur. Samtidigt finns en bredd inom näringslivet med bland annat en ökad

turism och stärkta marina näringar. Näringslivet är lokalt förankrat och skapar mervärden för lokalsamhället. Näringslivet i de lokala knutpunkterna har utvecklats och stärkts.

Allmänhetens tillgänglighet till stränder och strövområden är god. Områden med höga naturvärden är väl dokumenterade och andelen skyddad natur har ökat. Bebyggelse, turism och det rörliga friluftslivet styrs till platser som tål besöksstrycket, medan känsligare områden värnas och bevaras. Stor hänsyn tas till ytterskärgårdens värdefulla natur, och skärgårdens vattenmiljöer har stärkts och vattenkvaliteten är god.

Åtgärder har vidtagits för att klimatanpassa kust och skärgårdens samhällen och därmed säkra dricksvattenförsörjning, elförsörjning och en hållbar avfallshantering som inte belastar miljön. Även i förvaltningen av områdenas naturvärden finns en beredskap för klimatförändringar och höjda havsyttenivåer.

Planeringsstrategier

Det tematiska tillägget utgår från ett antal planeringsstrategier. Planeringsstrategierna visar hur framtidsbilden ska nås.

Attraktiva knutpunkter

Utveckla kust och skärgårdens knutpunkter till attraktiva platser för olika typer av bostäder, arbetsplatser, upplevelser samt privat och offentlig service. Stärk knutpunkterna som noder för kollektivtrafiken och tillskapa offentliga rum för möten och gemenskap.

Flexibelt och innovativt näringsliv

Skapa möjligheter för ett innovativt och hållbart näringsliv anpassat till kusten och skärgårdens förutsättningar. Verka för ett växande marint näringsliv, vid befintliga bryggor samt vid nya strategiska platser där förutsättningarna är goda.

Hållbara och funktionella transportsystem

Skapa strategiska kopplingar mellan och inom fastlandet och skärgården genom att stärka transportsambandet mellan kommuncentrum och Linanäs samt resor från Åsättra till Ingmarsö. Verka för utbyggd kollektivtrafik och ökade möjligheter att röra sig till fots och med cykel. Befintliga transportsystem ställs om och utvecklas för att skapa mer hållbara resor för både person- och godstransport.

Tillgänglig kust och skärgård

Utveckla och värna allmänhetens tillgänglighet till stränder och strövområden med hänsyn till områdenas tålighet.

Utvecklade destinationer

Utveckla viktiga destinationer, målpunkter och besöksmål, tillgängliga för alla. Möjliggör för korta och längre besök under hela året. Verka för en hållbar besöksnäring där viktiga kultur- och naturmiljöer värnas.

Hållbara livsmiljöer

Stärk ekosystem och verka för livskraftiga miljöer på land och i vattnet för djur och växter. Platser för bostäder, verksamheter och infrastruktur ska utvecklas ihop med natur- och kulturvärden och bidra till en god livsmiljö med hänsyn till klimatanpassning, hälsa och risker.

Hållbar teknisk infrastruktur

Verka för en hållbar teknisk infrastruktur anpassad till kusten och skärgårdens behov. Möjliggör för och skapa resilienta system för energiförsörjning, avfallshantering, dricksvattenförsörjning samt för andra tekniska system som till exempel internetuppkoppling.

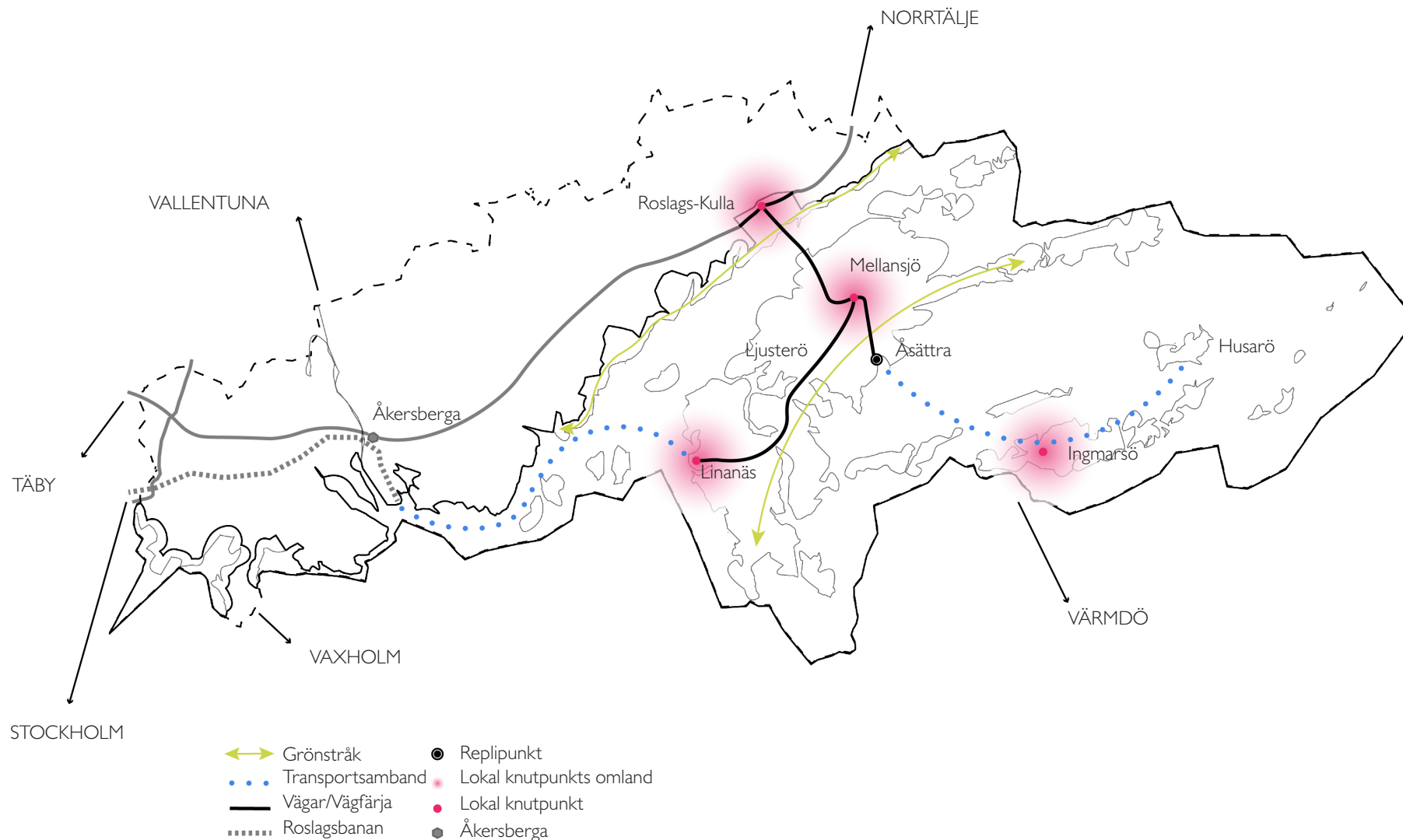
Samverkan

Stärk en hållbar utveckling av kusten och skärgården genom dialog och inkludering. För att ta tillvara och utveckla de unika värden och förutsättningar som finns vid kusten och skärgård ska samverkan och dialog mellan olika aktörer främjas. Genom dialog främjas en gemensam identitet.

Utvecklingsstrategikartan

Utvecklingsstrategikartan visar i grova drag det tematiska tilläggets förslag till långsiktig utveckling. Utveckling av befintliga orter, transportsamband och grönstråk samt förslag på nytt transportsamband pekas ut. Kartan redogör även för det tematiska tilläggets geografiska avgränsning genom en svart kontur längs aktuellt område.

Del 3. Kust- och skärgårdsutveckling

I denna del beskrivs utvecklingsmöjligheterna för Österåkers kommuns kust och skärgård.

KABEL
SE SJÖKORT

Kust- och skärgårdsutveckling

I detta avsnitt beskrivs utvecklingsmöjligheterna i Österåkers kust och skärgård. En djupare beskrivning sker för varje föreslagen knutpunkt. Kapitlet ska läsas som ett tillägg till översiktsplanen 2040.

Utgångspunkter

Det tematiska tilläggets utvecklingsstrategi, med tillhörande framtidsbild och planeringsstrategier, utgör ramverket från vilket fastlandets kust och skärgårdens utvecklingsmöjligheter har arbetats fram.

Först redovisas en gemensam övergripande karta över kustens och skärgårdens utvecklingsmöjligheter och därefter mer detaljerade kartor för respektive delområde. Samtliga kartor ska läsas tillsammans.

Nedan beskrivs de olika områdestyperna redovisade i kartorna. Vidare begreppsförklaring går att hitta i kapitel 1 på sidan 9, där fler begrepp redogörs för.

Fördjupad teckenförklaring

Bebyggelse halvtät

Halvtät bebyggelse i form av småhus (stadsrad-, rad-, par- samt enbostadshus). Möjligt med lägre flerbostadshus vid knutpunkter.

- Tomtstorlekar varierar, t.ex.: Radhus ca 250-400kvm (2-3 vån.), småhus 800-1500 kvm (1-2 vån).
- Intill knutpunkter föreslås mer yteffektiv bebyggelse (lägre flerbostadshus eller stadsradhus).

Bebyggelse mindre tät

Mindre tät bebyggelse, bland annat tidigare fritids- och husområden, som förtätas med främst småhus. Stor hänsyn ska tas till den befintliga miljön.

- Varsam utveckling - stor hänsyn till dagens bebyggelsemiljö, områdets karaktär, jordbruksmark och kultur- och naturvärden.
- Tomtstorlekar, varierar, ca 1300-3000 kvm (1-2 vån).

Landsbygd/Skärgård

Område som ytmässigt främst används för areella näringar och andra landsbygdsknutna verksamheter, men där såväl bostadsbebyggelse som obrukad mark förekommer.

Natur/Skog

Område med stora friluftslivs-, natur- eller landskapsvärden och där natur- och landskapsvård bör vara överordnad annan mark- och vattenanvändning. Område som är viktigt att bevara och där jord- och skogsbruk och andra näringar bör bedrivas på sätt som är förenligt med natur- och landskapsvårdens intressen. Mindre grupper av bostadsbebyggelse, anläggningar för friluftsliv eller annan bebyggelse kan förekomma och i vissa fall kan dessa också varsamt kompletteras.

Verksamheter

Område för verksamheter, som inte bör blandas med bostäder. Kan utgöras av områden för verksamheter som kan vara störande, miljöpåverkande, ytkrävande eller genererar tung trafik.

Utredningsområde för naturskydd

Område med stora naturvärden som behöver utredas vidare i samverkan med markägare för naturskydd, med syfte att skydda och stärka existerande värden, på land som i vatten.

Utredningsområde friluftsliv

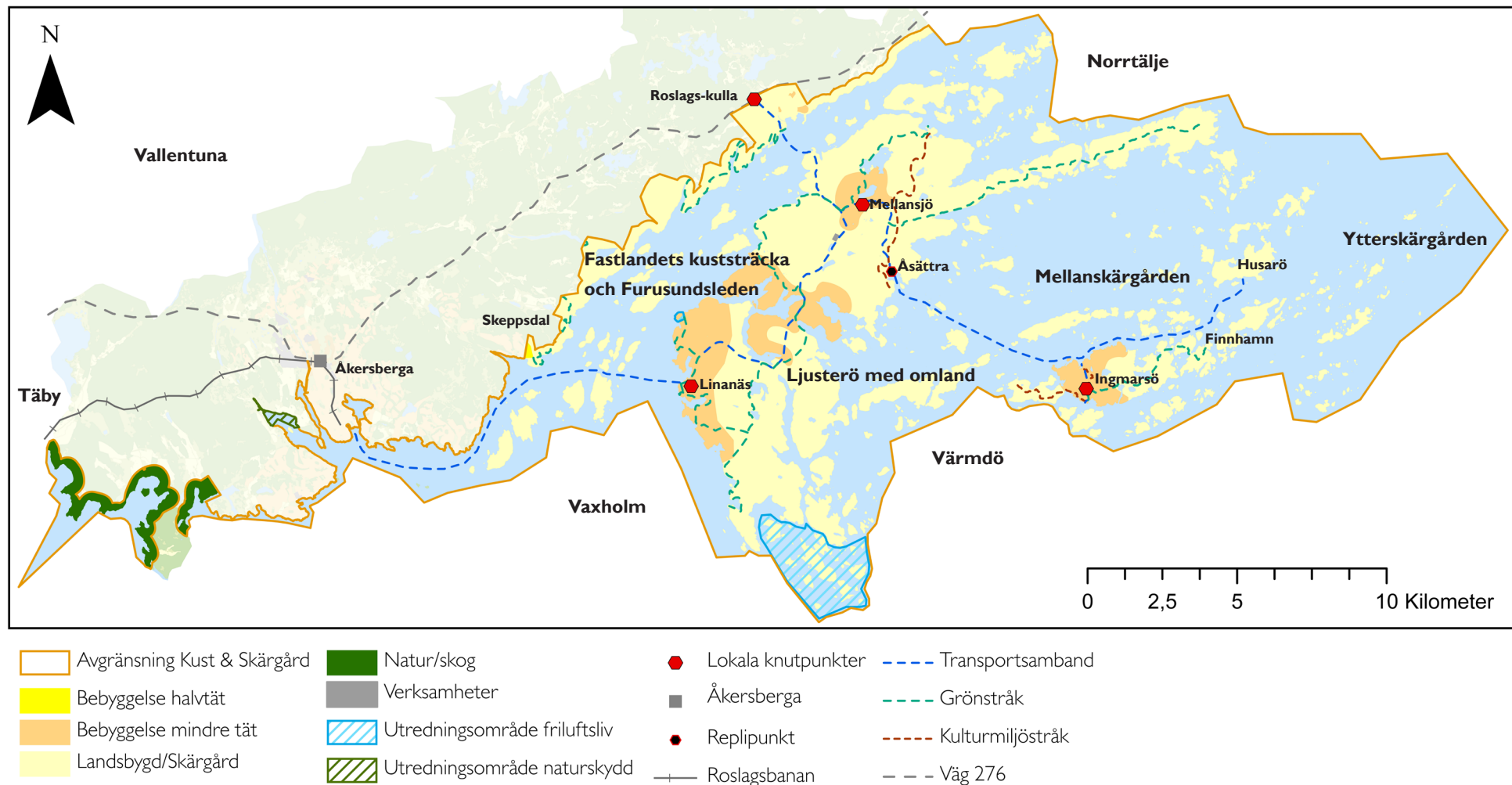
Ett område med stora upplevelsevärden som behöver utredas, för att förbättra möjligheterna till att bedriva ett hållbart friluftsliv. Området kan bestå av både natur- och kulturvärden samt värden för det rörliga friluftslivet.

Övergripande utvecklingskartan över mark- och vattenanvändning i Österåkers kust och skärgård

Plankartan redovisar kommunens förslag på huvudsaklig mark- och vattenanvändning längs fastlandets kust och i skärgården. För delområdena kommer ytterligare plankartor redovisas, med förslag på mer detaljerad mark- och vattenanvändning. Kartan visar hur det tematiska tillägget är beläget i relation till Roslagsbanan, väg 276 samt Åkersberga.

Fastlandets kuststräcka och Furusundsleden

I detta avsnitt beskrivs utvecklingsmöjligheterna för fastlandets kuststräcka och Furusundsleden. Kapitlet ska läsas tillsammans med översiktsplanen 2040.

Utvecklingsmöjligheter

Här nedan följer en redovisning av fastlandets kuststräcka och Furusundsledens utvecklingsmöjligheter där den lokala knutpunktens utveckling beskrivs mer i detalj. Vidare sammanfattas områdets utvecklingsmöjligheter, där de specifika för det tematiska tillägget är markerade med kursiv text, samt för området viktiga kust- och skärgårdsintressen. I kapitel 4 redogörs för utvecklings- och hänsynsriktlinjer

Bebyggelseutveckling

Ny bebyggelse ska koncentreras till den lokala knutpunkten Roslags-Kulla, samt Skärgårdsstad. Genom planläggning ska möjligheten utredas för olika typer av bostäder. Vid Roslags-Kulla och Skärgårdsstad föreslås en tätare bebyggelsestruktur. I övriga delar längs fastlandets kuststräcka och på öarna i Furusundsleden kan en varsam

och ej expansiv förtätning och komplettering av befintliga bebyggelseområden ske.

Bebyggelse ska ske inom bebyggda områden eller i anslutning till en större samling byggnader, undantag kan ske vid detaljplanläggning. Vidare ska ny bebyggelse undvikas på jordbruksmark och annan mark som anses olämplig med hänsyn till olika värden och risker.

Lämplig utveckling av Östanå färjeläge ska möjliggöras, med hänsyn till platsens funktion som transportnod.

Transport och mobilitet

Ett transportsamband föreslås mellan Linanäs och en ny brygga vid Österskär. Den nya bryggan bör skapas i närhet till Roslagsbanan, för att stödja utvecklingen av ett effektivt och funktionellt transportsamband

mellan kommuncentrum och skärgården. Bryggan ska utvecklas som en attraktiv bytespunkt mellan land- och sjöbaserad kollektivtrafik och bidra till mer effektiva resor till och från regionen. Vid utredning av ny brygga vid Österskär bör funktion och utrymme studeras närmre. Vidare ska transportsambandet mellan Roslags-Kulla via Mellansjö och Åsättra ut till Ingmarsö och Husarö stärkas.

Skeppsals brygga föreslås utvecklas som en viktig brygga för godshantering. Vidare utredning krävs för att identifiera åtgärder som måste till för att möjliggöra en funktionell brygga.

Sjötransporter bör även erbjudas i övriga delar av skärgården där de kan avlasta, effektivisera och förbättra kollektivtrafiken. Vidare utredning behöver göras för att kartlägga vilka bryggor som skulle fungera som strategiska bytespunkter och vilka bryggor som endast trafikeras under högsäsong.

Vid utveckling av transportsystemet med tillhörande infrastruktur såsom bryggor, ska kommunen vara en aktiv samverkans- och dialogpartner. Vid planering ska samverkan ske med Region Stockholm, Trafikverket och enskilda väghållare och bryggägare för att möjliggöra ett effektivt och tillgängligt transportsystem. Vidare ska kommunen inom ramen för planläggning och utredningar arbeta för att minska klimatpåverkan av transporter genom att bidra till att skapa förutsättningar för ett effektivt och när

det passar, ett samordnat transportsystem både för personresor och godstransporter.

Näringsliv och service

Utveckling av näringslivet och utbudet av service ska främst lokaliseras till Roslags-Kulla för att stödja dess funktion som lokal knutpunkt. Vid planläggning ska ytor för näringslivet och service beaktas. Färjeläget bör utredas för möjligheten att etablera ytterligare servicefunktioner anpassad till platsen och dess behov.

Befintliga ytor för skola och förskola ska ges utrymme att växa och utvecklas. Vid planläggning behöver behovet för nya lokaler utredas. Vid utveckling av skol- och förskolelokaler ska möjligheterna för samnyttjande av lokalerna undersökas samt att vid utveckling ta tillvara på skolor och förskolors värde som mötesplatser.

De marina näringarna föreslås stärkas och utvecklas vid redan befintliga verksamheter och bryggor, på platser där nödvändig infrastruktur redan är på plats eller där förutsättningarna finns för en sådan utveckling (se intressekarta Näringsliv och service). Nya platser för utveckling av det marina näringslivet föreslås vid Östanå och Margretelund. Vidare utredningar behöver göras. Utvecklingsmöjligheten för redan planlagd hamn, med tillhörande funktioner, bör beaktas vid utveckling av Margretelunds reningsverk.

Möjligheterna för att bedriva ett aktivt jord- och skogsbruk ska värnas. Exploatering av jordbruksmark ska undvikas för att minska fragmentering och att barriärer uppstår som försvårar brukandet av jorden. Konsekvenser för de areella näringarna ska bedömas i samband med exploatering som berör jordbruksmark eller mark med aktivt skogsbruk. Vid planläggning och exploatering ska framtida ytor, möjliga för odling värnas och exploatering undvikas i hög grad.

Kommunen ska vidare arbeta aktivt med information och stöd för de som arbetar inom näringslivet och erbjuda bra plattformar för samverkan aktörer emellan.

Turism och friluftsliv

Vid Östanå färjeläge ska en grön entré skapas. Från entrén föreslås ett grönstråk längs med kusten för att öka tillgängligheten för boende och besökare. Vid utveckling av stråket ska stor hänsyn tas till natur- och kulturvärden, befintlig bebyggelse samt andra markägareintressen. Stråket får inte hindra jordbruksverksamhet eller annan typ av verksamhet genom fragmentering eller tillskapandet av barriärer. Etablering av rastplatser, möjlighet för parkering på strategiska platser samt avfallshantering behöver studeras närmre vid etablering av stråket.

Breviks havsbad föreslås utvecklas som en stor grön målpunkt. Möjligheter ska ges för fler att besöka platsen. Vidare föreslås utveckling av en camping vid Säbyviken i linje med det planprogram som tagits

fram för området. Precis lokalisering och struktur behöver utredas närmre vid planläggning.

Siaröfortet som viktig destination bör stärkas och en gästhamn föreslås utvecklas vid Åkers kanal med koppling till Åkersberga stad samt en vid Tunafjärden.

Kultur-, natur- och vattenmiljö

Östanå ska utvecklas med stor hänsyn till riksintresset för kulturmiljön. Utvecklingen ska ske i linje med det aktualitetsprövade programmet för området. Vidare bör jordbruksmarkens betydelse för ekosystemtjänster, livsmedelsförsörjning, biologisk mångfald och kulturmiljövärden beaktas och värnas vid utveckling av fastlandets kuststräcka och i Furusundsleden.

Vid Täljöviken föreslås ett fortsatt arbete med att skydda den värdefulla naturmiljön med sina strandängar och rekreativa samt biologiska värden. Täljöviken bör utredas för att kopplas samman med det redan befintliga naturreservatet vid Näsudden för att skapa ett kontinuerligt skyddat landskap tillgängligt för boende och besökare. Vidare ser kommunen behovet av att långsiktigt skydda områden med särskilt höga naturvärden, i områden där kommunen har rådighet över mark eller där privata markägare är positiva till detta. Möjligheten att inkludera vattenområden i skyddade områden bör särskilt prövas. Åtgärder för att förbättra vattenförekomsternas kemiska och ekologiska status, ska ske i linje med kommunens kontinuerliga arbete.

Teknisk försörjning

Utbyggnad av VA ska ske i linje med VA-planen. I områden där dricksvattenförsörjning inte kan säkras bör vidare bebyggelse inte ske. I samband med utbyggnad av VA bör förutsättningar för bredband skapas.

Vid större bryggor och andra strategiska platser ska möjligheten för gemensam hantering av avfall utredas. Vid utveckling av gemensamma platser för avfall ska ytor för hantering av restavfall, matavfall, tidningar samt alla förpackningar som omfattas av producentansvar utredas. Tillgängligheten behöver säkras vid dessa platser, för att göra det mer attraktivt att hantera sitt avfall på ett hållbart sätt samt säkra en trygg arbetsmiljö. Vid större bryggor bör även förutsättningar för toaletter möjliggöras.

Elförsörjningen ska tryggas och i takt med att fastlandets kust utvecklas samt öarna i Furusundsleden utvecklas. Kommunen ska verka för en trygg och stärkt elförsörjning genom en kontinuerlig dialog med berörda aktörer. Vid utveckling bör energibehovet utredas och lämpliga åtgärder vidtas för att möta behovet.

Sårbarhet, hälsa och klimat

Bebyggelse ska i första hand undvikas på mark som anses olämplig med hänsyn till översvämningar, skred, ras och erosion och kommunens riktlinjer för klimatanpassning följas. Vid en eventuell

planläggning ska åtgärder för att minska riskerna utredas och säkerställas, och vid planläggning av ny bebyggelse ska redan befintlig bebyggelse beaktas utifrån hanteringen av risker. Kommunen ska verka genom samverkan för en klimatsäkrad infrastruktur, däribland färjelägena vid Furusundsleden. Kommunen ska samverka med berörda aktörer för att minska eventuella risker. Vidare ska kommunen vara drivande i samverkan med berörda aktörer och myndigheter för att minska erosionsrisker utefter Furusundsleden.

Roslags-Kulla

Utvecklingen av Roslags-Kulla som lokal knutpunkt ska ske i linje för det aktualitetsprövade planprogrammet för Östanå, Roslags-Kulla och Wira samt kommunens VA-plan. En tätare bebyggelsestruktur föreslås genom förtätning samt tillskapande av nya områden. Vid utveckling av bostäder ska behovet av olika typer av boende beaktas. Vid planläggning ska stor hänsyn tas till omkringliggande landskap och bebyggelse.

Den lokala knutpunkten ska utvecklas för att ge bättre förutsättningar för handel och service samt bidra till en mer trygg och utbyggd kollektivtrafik. Utvecklingen av den lokala knutpunkten bör undvikas på jordbruksmark och placeras på ett sådant sätt att brukandet av jorden inte påverkas negativt, genom fragmentering och skapandet av barriärer.

Utvecklingslista

- Lokal knutpunkt – Roslags-Kulla
- Östanå färjeläge
- *Transportsamband – ny brygga*
- Brygga för godshantering
- *Marina näringar*
- Grön entré och grönstråk
- *Andelen skyddad natur*
- *Camping och gästhamnar*
- *Gemensam avfallshantering*

Intresselista

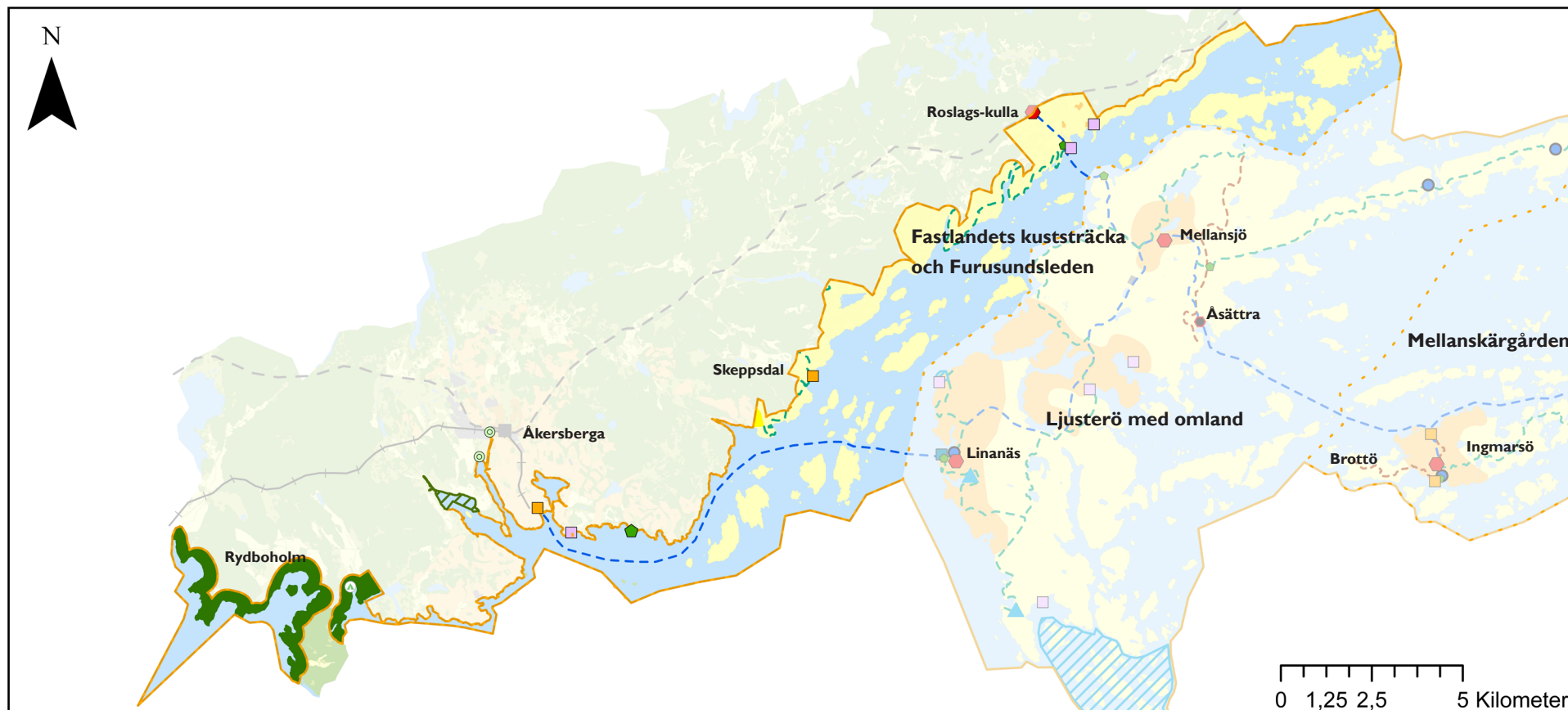
- Riksintresse kulturmiljövård
- Riksintresse kust och skärgård
- Riksintresse naturvård
- Riksintresse friluftsliv
- Riksintresse sjöfart
- Ekologiskt särskilt känsliga områden
- Geologiskt känsliga områden
- Regional grönstruktur och samband
- Jordbruksmark
- Värdefulla vattenområden

Utvecklingskarta Fastlandets kuststräcka och Furusundsleden

Plankartan redovisar kommunens förslag på huvudsaklig mark- och vattenanvändning längs fastlandets kust och Furusundsleden.

Avgränsning Kust & Skärgård	Bebyggelse halvtät	Grönstråk	Utveckla gästhamn	Åkersberga
Delområden	Bebyggelse mindre tät	Lokala knutpunkter	Utveckla camping	Väg 276
Utredningsområde naturskydd	Landsbygd/Skärgård	Brygga att utreda	Stor grön målpunkt	Roslagsbanan
Natur/skog	Transportsamband	Utveckla marin verksamhet	Grön entré	

Ljusterö med omland

I detta avsnitt beskrivs utvecklingsmöjligheterna för Ljusterö med omland. Kapitlet ska läsas som ett tillägg till översiktsplanen 2040.

Utvecklingsmöjligheter

Här nedan följer en redovisning av utvecklingsmöjligheterna för Ljusterö med omland där de lokala knutpunkternas utveckling beskrivs i mer detalj. Vidare sammanfattas områdets utvecklingsmöjligheter, där de specifika för det tematiska tillägget är markerade med kursiv text, samt för området viktiga kust- och skärgårdsintressen.

Bebyggelseutveckling

Ny bebyggelse ska ske på platser där det bedöms som lämpligt utifrån natur- och kulturvärden. Bebyggelsen ska anpassas till befintlig bebyggelse och landskapsmiljö och bör inordnas i den struktur som finns i området. Bebyggelse ska ske inom bebyggda områden eller i anslutning till en större samling byggnader; undantag kan ske vid detaljplaneläggning. Vidare ska ny bebyggelse undvikas på jordbruksmark, och mark som anses olämplig med hänseende till olika risker och värden.

Utanför utpekade områden för bebyggelseutveckling kan en varsam och ej expansiv förtätning och komplettering av befintliga bebyggelseområden ske.

En tätare bebyggelsestruktur föreslås vid de lokala knutpunkterna Mellansjö och Linanäs. Detta för att ge bättre förutsättningar för handel och service att etablera sig, samt bidra till en mer trygg och utbyggd kollektivtrafik.

Transport och mobilitet

Linanäs och Åsättra på Ljusterö föreslås stärkas som viktiga bytespunkter mellan land- och sjöbaserade resor och transporter. Båda bryggorna ska utvecklas för att utgöra attraktiva bytesplatser mellan olika transportslag för vidare resor mot övriga delar av skärgården, fastlandet, kommuncentrum och regionen. Genom planläggning och samverkan med Trafikförvaltningen, Trafikverket, enskilda markägare och väghållare ska Linanäs och Åsättra ges de fysiska förutsättningarna att utvecklas som attraktiva bytesplatser. Högre turtäthet, parkeringsmöjligheter

och bättre samordning mellan trafikslagen är viktiga utvecklingsaspekter för att göra bryggorna mer attraktiva.

Åsättra föreslås fortsätta utvecklas som replipunkt avseende tillgänglighet och utbud för kollektivtrafiken samt person- och godstrafiken. Detta för att skapa en mer attraktiv brygga för resor och transporter, både för fastboende, deltidsboende och besökare. Sjötrafiken föreslås utgå från Åsättra som replipunkt för att tjäna kärnön Ingmarsö med omkringliggande skärgård med basterafik året runt. Åtgärder ska till för att Åsättra ska leva upp till förväntad standard som replipunkt. Väganslutning till bryggan måste ses över för en god och tillgänglig trafikmiljö. Vidare behöver en strategi om hantering av vintertrafik tas fram i utredning av Åsättra. Ytor behöver säkras för utveckling av bryggan och för att möjliggöra en separering av personresor och godshantering. Vidare måste ytor för bunkring och omlastning ses över. Kommunen ska vara en aktiv part i dialogen om utvecklingen av Åsättra som replipunkt och driva frågor i enlighet med beslutad översiktsplan och transportstrategi.

Vidare ska kommunen arbeta för att transportmöjligheterna mellan replipunkten Åsättra samt mellan andra kärnöar i skärgården, utanför kommunen, utvecklas. Utredning bör göras för att se över vilka bryggor som fortsatt kan fungera som bytespunkter och vilka som endast ska trafikeras under högsäsong.

Mellansjö föreslås utvecklas som en attraktiv bytespunkt för den landbaserade kollektivtrafiken. Genom fortsatt planläggning, bör förutsättningarna för ett centrum för resande utredas vid Ljusterö torg. Ett centrum för resande vid Mellansjö skulle möjliggöra en ökad tillgänglighet till Ljusterö och skärgården samt trygga ett säkert transportsamband mot fastlandet och Stockholm med buss. Vidare ska kommunen verka för ett utökat transportsamband för cykel- och gångtrafik på Ljusterö.

Näringsliv och service

Utveckling av näringslivet och utbudet av service på Ljusterö med omland ska främst lokaliseras till Mellansjö och Linanäs, för att stödja dess funktioner som lokala knutpunkter. Replipunkten Åsättra samt färjeläget bör utredas för möjligheten att etablera ytterligare servicefunktioner, anpassade till respektive plats och behov. Ett verksamhetsområde föreslås i anslutning till de befintliga vindkraftverken på Ljusterö. Här skulle mer skrymmande verksamheter kunna etableras i samråd med markägare.

Befintliga ytor för skolor och förskolor på Ljusterö med omland ska ges utrymme att växa och utvecklas vid behov. Vid utveckling ska behovet av nya lokaler för skola och förskola beaktas, och dessa ska i största möjliga mån samnyttjas för andra aktiviteter samt utgöra viktiga mötesplatser. Behovet av lekplatser och idrottsanläggningar behöver utredas i takt med ett ökat behov.

Utveckling av de marina näringarna föreslås vid befintliga verksamheter och bryggor, på platser där nödvändig infrastruktur redan är på plats eller där förutsättningarna finns för en sådan utveckling (se intresseskarta Näringsliv och service). Genom att stärka redan befintliga platser för marina verksamheter, tas hänsyn till både kultur- och naturvärden samt att synergieffekter verksamheter emellan lättare kan uppnås. En koncentration av de marina näringarna möjliggör ökade chanser att kollektivtrafikförsörja dessa platser.

Nya möjliga platser för marina näringar pekas ut vid Arnöviken, Kålviken samt Norrvikens inre del i linje med Ljusterö planprogram och kommunens båtplatsinventering.

Möjligheterna för att bedriva ett aktivt jord- och skogsbruk ska värnas. Exploatering av jordbruksmark ska undvikas för att minska fragmentering och att

barriärer uppstår som försvårar brukandet av jorden. Konsekvenser för de areella näringarna, ska bedömas i samband med exploatering som berör jordbruksmark eller mark med aktivt skogsbruk. Vid planläggning och exploatering ska ytor möjliga för odling värnas.

Kommunen ska vidare arbeta aktivt med information och stöd för de som arbetar inom näringslivet och erbjuda bra plattformar för samverkan aktörer emellan.

Turism och friluftsliv

Flera gröna entréer föreslås på Ljusterö med syfte att tillgängliggöra naturen och kommunens grönstruktur. En grön entré föreslås vid färjeläget. Vidare föreslås en grön entré vid Nolvik för att tydliggöra ingången till kulturlandskapet och det föreslagna kulturmiljöstråket mellan Åsättra och Gärdsvik. Från den gröna entrén vid Nolvik föreslås ett stråk för rekreation österut, mot Östra Lagnö. Det rekreativa stråket föreslås knyta samman Nolvik och centrala Ljusterö med Klintsundet och Östra Lagnö, två målpunkter för turism.

Klintsundet och Östra Lagnö ska utvecklas och stärkas som målpunkter för turism. Här ska möjlighet för övernattnings- och utveckling av service, för besöksnäringen och det rörliga friluftslivet, värnas samt utvecklas. Målpunkterna ska utvecklas med stor hänsyn till natur- och kulturvärden samt ske på ett

sätt som inte försämrar tillgängligheten till vattnet, för det rörliga friluftslivet.

På södra Ljusterö föreslås en grön entré vid Laggarsvik vägskal för att skapa ökad tillgänglighet till södra Ljusterös naturmiljöer och rekreativa stråk. Ljusterö huvud föreslås utredas som friluftsområde i samråd med markägare. Vid utveckling av Ljusterö huvud ska hänsyn tas till den befintliga miljön och förutsättningar ska ges för utveckling av ett hållbart besöksmål. I anslutning till Ljusteröhuvud ska möjligheterna för marin verksamhet värnas inom ramen för befintlig detaljplan.

Från södra till norra Ljusterö föreslås ett system av rekreativa grönstråk skapas. Genom att stärka och koppla samman befintliga stråk samt utveckla nya skapas ökad tillgänglighet för boende och besökare till vattnet och värdefulla natur- och kulturmiljöer. Stråken bör utformas på sådant sätt att det inte påverkar den omkringliggande miljön negativt och stråken bör koppla samman bostadsområden med kollektivtrafik, natur och föreslagna friluftsområden. Vid utveckling av rekreativa stråk ska behoven för ett hållbart friluftsliv utredas, till exempel hanteringen av det rörliga friluftslivets avfall.

Söder om Örsö föreslås ett friluftsområde utredas med möjlighet för paddelleder och andra upplevelser för boende och besökare i samråd med markägare. Utvecklingen av friluftsområdet ska ske på naturens

villkor och förutsättningarna för ett hållbart friluftsliv ska undersökas och åtgärder tas i samverkan med berörda aktörer. Vidare föreslås utveckling av två badplatser på Ljusterö, en vid Dyviken samt en vid Norrviken. En utredning om lämpligheten att etablera en kommunal badplats måste till, aspekter som tillgänglighet, ytor för parkering behöver studeras närmre. Vidare ska kommunen föra en kontinuerlig dialog och samverka med berörda aktörer, för att möjliggöra fler bad.

Kultur-, natur- och vattenmiljö

Utveckling av ett kulturmiljöstråk föreslås på norra Ljusterö mellan Åsättra och Gärdsvik. Stråket syftar till att tillgängliggöra det värdefulla kulturlandskapet och bidra till ökad attraktivitet för besöksnäringen och därmed stärka Åsättra som replipunkt. Vidare ser kommunen behovet av att långsiktigt skydda områden med särskilt höga naturvärden, i områden där kommunen har rådighet över mark eller där privata markägare är positiva till detta. Möjligheten att inkludera vattenområden i skyddade områden bör särskilt prövas.

Åtgärder för att förbättra vattenförekomsternas kemiska och ekologiska status, ska ske i linje med kommunens kontinuerliga arbete.

Teknisk försörjning

På Ljusterö med omland förelås en utveckling av kommunalt VA i linje med VA-planen. I samband med utbyggnad av VA bör förutsättningar för bredband skapas och kommer därmed verka för att fler får tillgång till fiber. Vid utveckling av verksamheter och bostäder ska en trygg och långsiktig vattenförsörjning säkras. Vid utveckling ska behovet utredas och lämpliga åtgärder föreslås för att säkra tillgången på dricksvatten för befintlig samt för ny bebyggelse. Där dricksvattenförsörjningen inte kan säkras bör vidare utveckling i relation till försörjning av dricksvatten beaktas särskilt.

Vid större bryggor och andra strategiska platser på öarna ska möjligheten för gemensam hantering av avfall utredas. Vid utveckling och planläggning av dessa platser ska ytor för hantering av mat- och restavfall, returpapper samt alla förpackningslag som omfattas av producentansvaret utredas och tillgängligheten till insamlingsplatser säkerställas. Vid större bryggor bör även förutsättningar för toaletter möjliggöras.

Vidare ska utvecklingen av förnybara energikällor främjas, däribland vindkraft. Eventuell utbyggnad av vindkraft bör ske i samklang med annan föreslagna utveckling och med hänsyn till olika risk- och hälsofaktorer.

Sårbarhet, hälsa och klimat

Bebyggelse ska i första hand undvikas på mark som anses olämplig med hänsyn till översvämningar, skred, ras och erosion och kommunens riktlinjer för klimatanpassning följas. Vid en eventuell planläggning ska åtgärder för att minska riskerna utredas och säkerställas, och vid planläggning av ny bebyggelse ska redan befintlig bebyggelse beaktas utifrån hanteringen av risker. Vid vidare planering av Linanäs och Laggarsvik är det särskilt viktigt att i ett tidigt stadie identifiera åtgärder för att förebygga klimatrelaterade risker och spridning av markföroreningar i händelse av skyfall och översvämningar. Kommunen ska verka genom samverkan för en klimatsäkrad infrastruktur, däribland Ljusterövägen vid Marum samt Linanäs reningsverk. Kommunen ska samverka med berörda aktörer för att minska eventuella risker.

Linanäs

Linanäs föreslås utvecklas som lokal knutpunkt. En tätare bebyggelsestruktur ska möjliggöras genom förtätning och utveckling. Vid planläggning ska behovet av olika typer av bostäder beaktas. Ny bebyggelse ska utvecklas i anslutning till befintlig bebyggelse. Vilka områden som anses lämpliga ska utredas inom arbetet med planprogrammet för Linanäs och Laggarsvik.

Vid utveckling ska stor hänsyn tas till omkringliggande landskap och bebyggelse. Vid utveckling ska risker identifieras, det handlar främst om hur ny

bebyggelse förhåller sig till de känsliga natur-, kultur- och vattenmiljöerna vid Linanäs. Vid utveckling av ny bebyggelse ska nödvändiga åtgärder vidtas för att säkerställa att miljö kvalitetsnormerna för vatten följs.

I arbetet med planprogrammet för Linanäs och Laggarsvik ska behovet av skolor och förskolor utredas och beaktas i vidare planering. Vidare ska behovet av service och lokaler för näringslivet studeras närmare och i planläggning ska ytor reserveras för framtidens behov. Vid utveckling av Linanäs och Laggarsvik ska övernattningsmöjligheter för besökare främjas.

Vid utveckling av Linanäs som lokal knutpunkt ska orienterbarheten värnas och kopplingen mellan land- och sjöbaserad kollektivtrafik stärkas.

Utveckling av VA ska ske i linje med VA-planen och det som beskrivs i översiktsplanen gällande utbyggnad av Linanäs.

Mellansjö

Mellansjö föreslås utvecklas som lokal knutpunkt. En tätare bebyggelsestruktur ska möjliggöras genom förtätning och utveckling. Vid planläggning ska behovet av olika typer av bostäder beaktas. Ny bebyggelse ska ligga i anslutning till befintlig bebyggelse. Områden identifierade som lämpliga för ny bebyggelse beskrivs närmre i planprogrammet för Mellansjö.

Vid utveckling av bebyggelse ska stor hänsyn tas till omkringliggande landskap och bebyggelse.

Ökade möjligheter för rekreation och friluftsliv ska tillskapas vid sjöarna Skären och Kyrksjön och binda samman Mellansjö med det större friluftsområdet på norra Ljusterö. Där bör känslan av orörd natur värnas och förutsättningar för bad ges.

Vidare utveckling av VA ska ske i linje med VA-planen och det som beskrivs i översiktsplanen gällande utbyggnad av Mellansjö.

Näringslivets utveckling ska värnas vid Mellansjö. Vid planläggning ska behovet av ytor för näringslivet och service, främst vid Ljusterö torg, utredas och beaktas. Vid utveckling av Mellansjö ska behovet av ytterligare skol- och förskoleverksamheter beaktas och utvecklingsmöjligheter ges till både nya och befintliga lokaler.

Mellansjö föreslås utvecklas som en attraktiv bytespunkt för den landbaserade kollektivtrafiken. Genom fortsatt planläggning ska förutsättningarna för ett centrum för resande utredas vid Ljusterö torg, det skulle möjliggöra en ökad tillgänglighet till Ljusterö och skärgården samt trygga ett säkert transportsamband mot fastlandet och Stockholm med buss.

Utvecklingslista

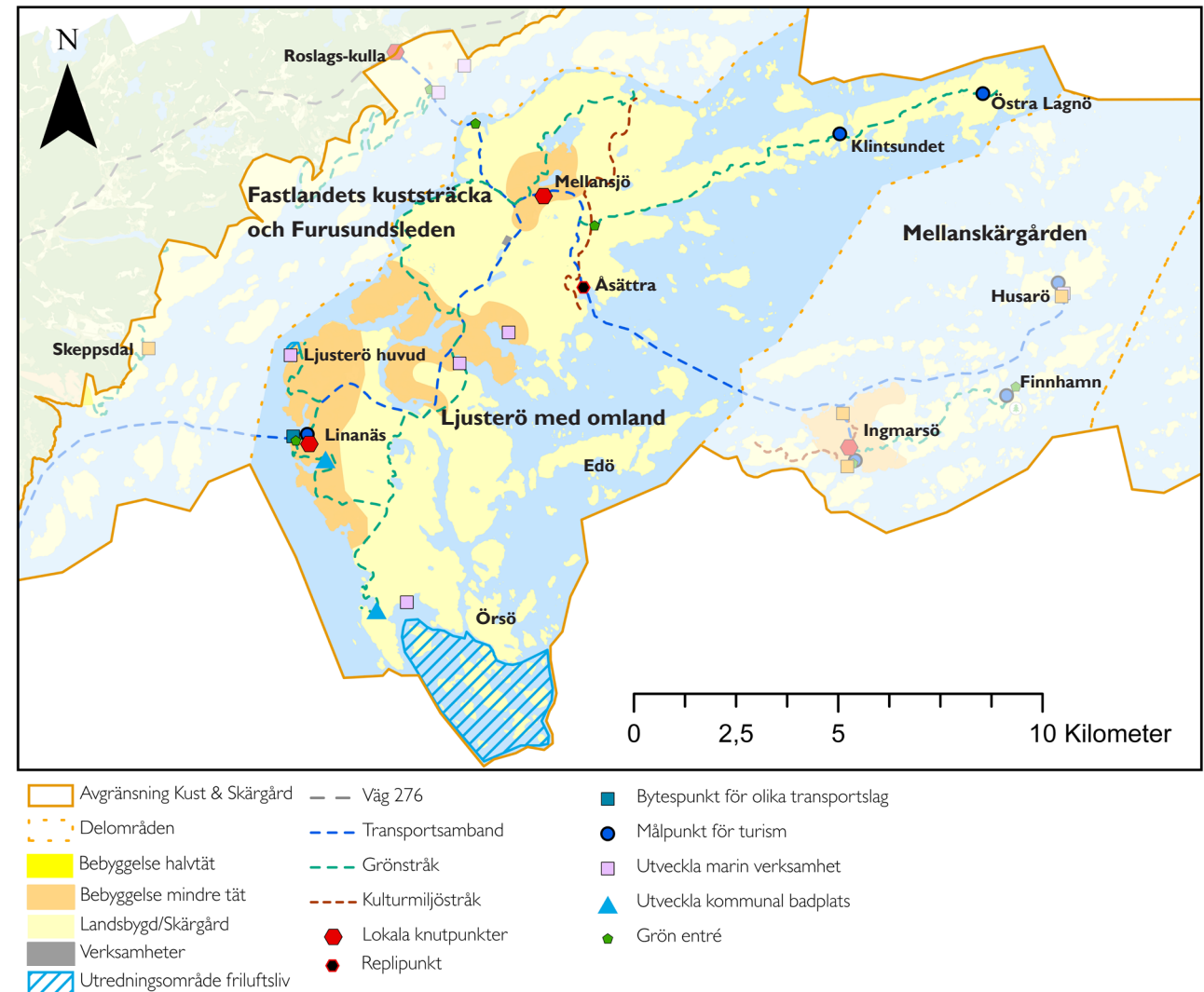
- Lokala knutpunkter
- Attraktiva bytespunkter
- Åsättra som funktionell replipunkt
- Stärkt och trygga transportsamband
- Ljusterö färjeläge
- Marina näringar och verksamhetsområde
- Grön- och kulturstråk samt gröna entréer
- Målpunkter för turism
- Friluftslivsområden
- Gemensam avfallshantering
- Förnybara energikällor

Intresselista

- Riksintresse kust och skärgård
- Riksintresse naturvård
- Riksintresse friluftsliv
- Riksintresse sjöfart
- Ekologiskt känsliga områden
- Geologiskt känsliga områden
- Värdefulla naturområden
- Jordbruksmark
- Värdefulla vattenområden
- Replipunkten Åsättra

Utvecklingskarta Ljusterö med omland

Plankartan redovisar kommunens förslag på huvudsaklig mark- och vattenanvändning för Ljusterö med omland.

Mellanskärgården

I detta avsnitt beskrivs utvecklingsmöjligheterna för mellanskärgården. Kapitlet ska läsas som ett tillägg till översiktsplanen 2040.

Utvecklingsmöjligheter

Här nedan följer en redovisning av mellanskärgårdens utvecklingsmöjligheter där den lokala knutpunktens utveckling beskrivs i mer detalj. Vidare sammanfattas områdets utvecklingsmöjligheter, där de mer specifika för det tematiska tillägget är markerade med kursiv text, samt för området viktiga kust- och skärgårdsintressen.

Bebyggelseutveckling

Bebyggelseutvecklingen i mellanskärgården ska fokusera på att komplettera och förtäta redan befintliga områden. Nybyggnation ska ske på platser där det bedöms som lämpligt utifrån, natur- och kulturvärden. Genom omsorgsfull gestaltning och arkitektur ska ny bebyggelse bidra till att stärka befintliga bebyggelsemiljöer. Ny bebyggelse ska undvikas på jordbruksmark, för att inte fragmentera och försvåra möjligheterna att bedriva ett aktivt jordbruk. Vid förtätning och komplettering av befintliga bebyggelseområden, är det viktigt att i ett tidigt skede beakta tillgången på dricksvatten och annan teknisk

försörjning som avloppshantering, samt det rörliga friluftslivets tillgång till stränder.

En tätare bebyggelsestruktur föreslås på kärnön Ingmarsö, för att stärka ön som lokal knutpunkt och ge bättre förutsättningar för handel och service. Vid planläggning i mellanskärgården är det särskilt viktigt att en landskapsbildsanalys, kulturmiljöutredning, naturvärdesinventering samt ett gestaltungsprogram tas fram för att hantera de värdefulla kultur- och naturvärden.

Transport och mobilitet

Sjötrafiken i Österåker ska utvecklas med Åsättra som replipunkt för Ingmarsö med omland. Ingmarsö som kärnö och lokal knutpunkt ska utvecklas och fungera som en attraktiv bytespunkt för kringliggande öar. Detta genom att erbjuda en trygg bastrafik året runt från Åsättra, för vidare resor och transporter mot fastlandet och kommuncentrum. Genom en allmän trafik året runt med båtförbindelser till kommunens replipunkt, kan arbets- och skolresor underlättas och möjligheten att bedriva olika fritidsaktiviteter öka.

Sjötrafiken kan kompletteras med resor från Stockholm under högsäsong, för att främja besöksnäringen samt att det under lågsäsong sker enstaka resor till och från Stockholm. Utöver trafiken som ska stödja kärnön och den lokala knutpunkten Ingmarsö, bör kollektivtrafik på vattnet erbjudas i övriga delar av mellanskärgården där den kan avlasta, effektivisera eller förbättra kollektivtrafiken i övrigt. Vidare utredning behöver göras för att kartlägga vilka bryggor som skulle kunna fungera som strategiska bytespunkter och vilka bryggor som endast bör trafikeras under högsäsong.

Vid utveckling av transportsystemet med tillhörande infrastruktur som bryggor, ska kommunen vara en aktiv samverkans- och dialogpartner. Vid planering ska samverkan ske med region Stockholm, Trafikverket och enskilda väghållare och bryggägare för att möjliggöra ett effektivt och tillgängligt transportsystem. Vidare ska kommunen inom ramen för planläggning och utredningar arbeta för att minska klimatpåverkan av transporter genom att bidra till att skapa förutsättningar för ett effektivt och när det passar, ett samordnat transportsystem både för personresor och godstransporter.

Näringsliv och service

Näringslivet och utbudet av service i mellanskärgården ska koncentreras på Ingmarsö och stödja utvecklingen av Ingmarsö som lokal knutpunkt. Utveckling av de marina näringarna föreslås vid redan befintliga verksamheter och bryggor, på platser där

nödvändig infrastruktur redan finns tillgänglig eller där förutsättningarna finns för en sådan utveckling (se hänsynskarta Näringsliv och service). Genom att stärka befintliga platser för marina verksamheter tas hänsyn till både kultur- och naturvärden samt att synergieffekter, verksamheter emellan, lättare kan uppnås.

Servicen på Husarö föreslås stärkas och tillsammans med Husarö brygga utgöra en framtida viktig mötesplats och stråk på ön. Bryggan föreslås utredas som lämplig plats för utveckling av det marina näringslivet. Vidare ska Finnhamn stärkas som målpunkt för turism och plats för service.

På Ingmarsö ska möjligheten att fortsatt bedriva pedagogisk verksamhet stärkas. Genom utveckling ska ytor reserveras för framtida behov. Vid utveckling ska möjligheten till flexibelt nyttjande av lokalerna undersökas, för att säkra platsens användande och attraktivitet som mötesplats på ön.

Turism och friluftsliv

I mellanskärgården föreslås Ingmarsö, Husarö samt Finnhamn utvecklas som målpunkter för turism. Här finns potential för att skapa en hållbar besöksnäring. Finnhamn föreslås utvecklas som särskild nod för turismen och friluftslivet. Här bör möjligheten utredas för en etablering av naturrum, för att synliggöra och öka kunskapen om skärgårdens särpräglade och

värdefulla natur. Vid utveckling ska möjligheterna för övernattningsutredas, på Ingmarsö kan detta göras genom planläggning. Vidare ska kommunen föra en kontinuerlig dialog och samverka med berörda aktörer, för att möjliggöra badmöjligheter i mellanskärgården.

Mellan de två målpunkterna för turism på Ingmarsö och Finnhamn föreslås det befintliga rekreativa stråket stärkas, vilket ökar tillgängligheten till vattnet samt de värdefulla naturmiljöerna. Vid Ingmarsö och Finnhamn föreslås gröna entréer skapas för att tydliggöra stråket och tillgängligheten till öarnas natur. Stråket ska utvecklas med särskild hänsyn till den värdefulla naturen.

Kultur-, natur- och vattenmiljö

Skärgårdens unika natur- och kulturmiljö utgör en viktig del av Österåkers kommuns attraktivitet samt identitet. Brottö föreslås stärkas som kulturresevat med ett levande jordbruk med djurhållning. Ett kulturmiljöstråk mellan reservatet och den lokala knutpunkten Ingmarsö föreslås, för att öka tillgängligheten och tillvarata området värden. Stråket ska utvecklas med stor hänsyn till både kultur- och naturvärden. Utformningen ska ske på så sätt att möjligheten att bedriva fortsatt verksamhet, i form av jordbruk med djurhållning inte riskeras. Vidare ser kommunen behovet av att långsiktigt skydda områden med särskilt höga naturvärden, i områden där kommunen har rådighet över mark eller där

privata markägare är positiva till detta. Möjligheten att inkludera vattenområden i skyddade områden bör särskilt prövas. Åtgärder för att förbättra vattenförekomsternas kemiska och ekologiska status ska ske i linje med kommunens kontinuerliga arbete.

Teknisk försörjning

Vid utveckling av verksamheter och bostäder i mellanskärgården, ska en trygg och långsiktig vattenförsörjning säkras. Vid utveckling ska behovet utredas och lämpliga åtgärder föreslås för att säkra tillgången på dricksvatten för befintlig samt för ny bebyggelse. Där dricksvattenförsörjningen inte kan säkras bör vidare bebyggelse inte ske. Kommunen ska främja möjligheterna för lokalproducerad energi samt vid utveckling säkra tillgången till energi och föra en dialog med berörda aktörer, gällande utvecklingen av elnätet.

Vid större bryggor ska möjligheten för gemensam hantering av avfall utredas. Vid utveckling av bryggorna ska ytor tillskapas eller reserveras för hantering av restavfall, matavfall, tidningar samt alla förpackningsslag som omfattas av producentansvar säkras och tryggas genom planläggning. Vid utveckling behöver tillgängligheten till de gemensamma platserna för avfallshantering säkerställas. Vid större bryggor bör även förutsättningar för toaletter möjliggöras.

Sårbarhet, hälsa och klimat

Bebyggelse ska i första hand undvikas på mark som anses olämplig med hänsyn till översvämningar, skred, ras och erosion och kommunens riktlinjer för klimatanpassning följas. Vid en eventuell planläggning ska åtgärder för att minska riskerna utredas och säkerställas, och vid planläggning av ny bebyggelse ska redan befintlig bebyggelse beaktas utifrån hanteringen av risker. Kommunen ska samverka med berörda aktörer för att minska eventuella risker.

Ingmarsö

Ingmarsö ska utvecklas som lokal knutpunkt och ses tillsammans med Husarö som Österåkers kommuns kärnområde för omkringliggande skärgård. Utveckling föreslås ske i huvudsak på Ingmarsö för att stödja ön som lokal knutpunkt.

Ingmarsö föreslås utvecklas med bebyggelse mindre tät, främst småhus i tätare struktur. Bebyggelseutvecklingen ska ske varsamt, med stor hänsyn till dagens bebyggelsemiljö, jordbruksmark och kultur- och naturvärden. Vid planläggning föreslås gestaltningsprogram, kulturmiljöanalys, naturvärdesinventering samt landskapsanalys tas fram, för att värna den särpräglade skärgårdsmiljön.

På Ingmarsö ska möjligheten att tillskapa olika typer av bostäder främjas, för att öka möjligheterna för att bo, verka och leva i skärgården hela livet. Genom planläggning ska mark reserveras för en

bostadsutveckling på strategiska och lämpliga platser. Vidare ska genom planläggning behovet av offentliga platser tillgodoseas, för att tillskapa trivsamma och trygga miljöer för möten.

Förutsättningar ska ges för att utveckla och stärka näringslivet på Ingmarsö, genom att möjliggöra etablering av verksamheter och service samt beakta utvecklingsbehovet hos befintliga verksamheter. Genom planläggning ska ytor för näringslivet och service utredas, med hänsyn till kultur- och naturvärden, teknisk infrastruktur och transporter. Utvecklingen av lokaler för näringslivet och service ska, genom planläggning möjliggöra för ett flexibelt användande och samnyttjande med hänsyn till olika typer av verksamheters behov av yta och innehåll. Utvecklingen av näringslivet och utbudet av service får inte begränsa möjligheterna att bedriva ett aktivt jordbruk eller minska möjligheterna för den areella näringslivssektorn. Vid planläggning ska den areella näringslivssektorn stärkas och fragmentering av befintlig jordbruksmark förhindras.

Norra bryggan på Ingmarsö samt området kring Sumphamnen vid södra Ingmarsö brygga, utgör strategiska platser för utveckling av det marina näringslivet. Vid planläggning ska lämpliga ytor utredas för utveckling med hänsyn till de marina näringarnas behov samt befintliga kultur- och naturvärden.

Den pedagogiska verksamheten föreslås stärkas och ges förutsättningar för att utvecklas vid behov. Vidare

föreslås platsen för den pedagogiska verksamheten utvecklas, för att utgöra en viktig mötespunkt för både unga och äldre.

Det föreslagna transportsambandet mellan fastlandet via Åsättra och Ingmarsö till Husarö, föreslås stärkas genom att förutsättningar ges till Ingmarsö norra brygga att utvecklas som en trygg och attraktiv bytespunkt för persontrafik. Vid utveckling behöver de landbaserade transportererna på Ingmarsö stärkas, för att skapa en tydlig koppling mellan Ingmarsö norra och södra brygga, som också föreslås utvecklas till en attraktiv bytespunkt för persontrafik.

Förutsättningarna för fiber och uppkoppling vid den lokala knutpunkten Ingmarsö ska stärkas. Vid utveckling och anläggning ska förutsättningar för fiber beaktas.

Genom planläggning ska Ingmarsö utvecklas som målpunkt för turism och erbjuda övernattningsmöjligheter och den service som besöksnäringen samt friluftslivet kräver, för att tillskapa en hållbar näring. Ett kulturstråk mellan Brottö och den lokala knutpunkten Ingmarsö föreslås, med en entré vid södra respektive norra bryggan.

För att säkra tillgång och kvalite på dricksvatten bör kommunen verka för gemensamhetslösningar för dricksvattenförsörjning.

Utvecklingslista

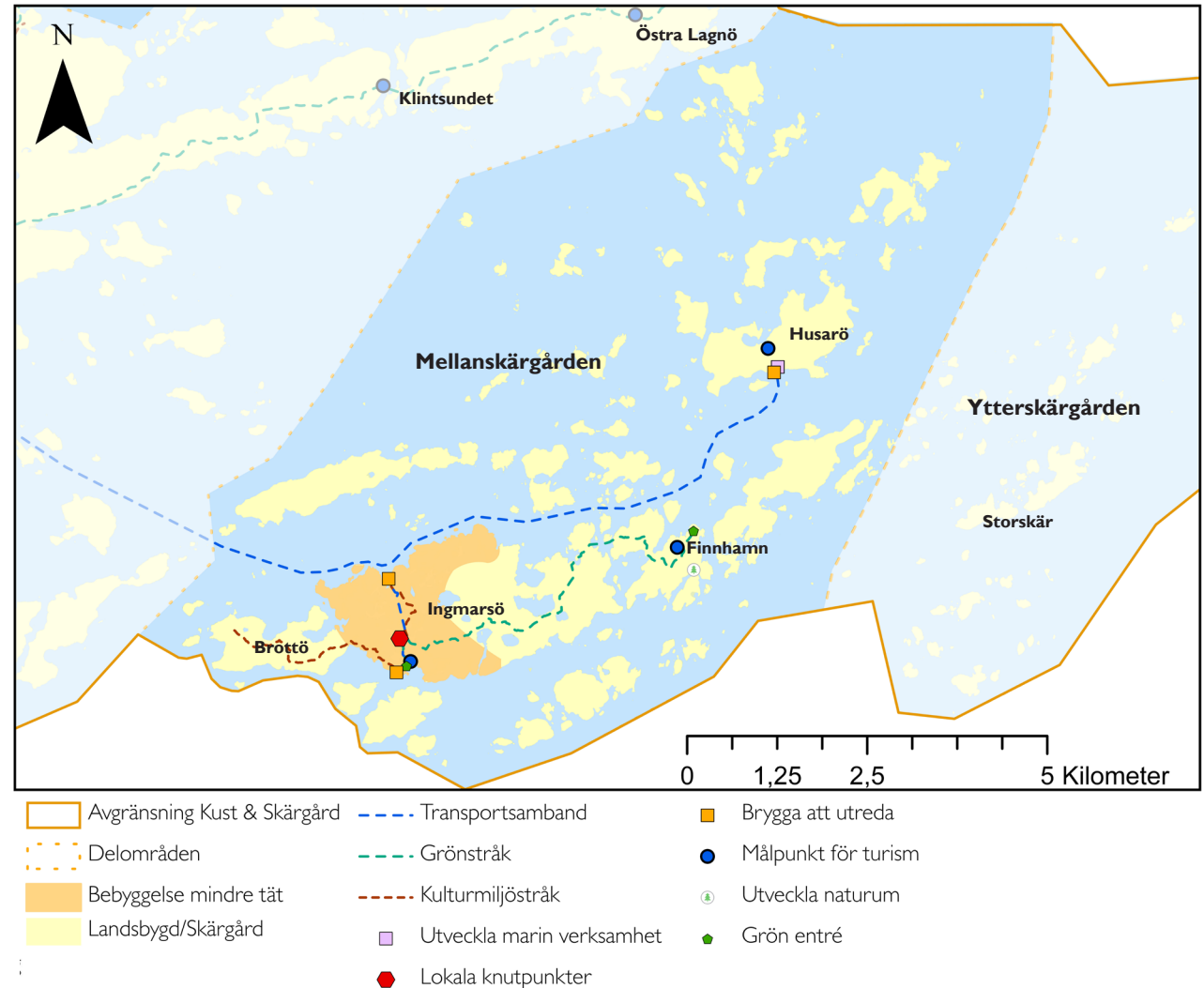
- Lokal knutpunkt – Ingmarsö
- Transportsamband och bryggor
- Marina näringar
- Grön- och kulturstråk samt gröna entréer
- Målpunkter för turism
- Naturrum
- Gemensam avfallshantering

Hänsynslista

- Kulturresevat och värdefulla kulturmiljöer
- Naturreservat och värdefulla naturområden
- Ekologiskt särskilt känsliga områden
- Riksintresse Sjöfart
- Riksintresse Naturvård
- Riksintresse Friluftsliv
- Riksintresse Kust och skärgård
- Erosion och geologiskt känsliga områden
- Översvämningsområden

Utvecklingskarta Mellanskärgården

Plankartan redovisar kommunens förslag på huvudsaklig mark- och vattenanvändning för mellanskärgården.

Ytterskärgården

I detta avsnitt beskrivs utvecklingsmöjligheterna för ytterskärgården. Kapitlet ska läsas som ett tillägg till översiktsplanen 2040.

Utvecklingsmöjligheter

Här nedan följer en redovisning av ytterskärgårdens utvecklingsmöjligheter. Vidare sammanfattas områdets utvecklingsmöjligheter, där de specifika för det tematiska tillägget är markerade med kursiv text, samt för området viktiga kust- och skärgårdsintressen.

Bebyggelseutveckling

I ytterskärgården finns det begränsat med bebyggelse och vidare exploatering regleras redan hårt av olika riksintressen samt övriga intressen som till exempel strandskydd.

Transport och mobilitet

Tillgängligheten till ytterskärgården ska utvecklas på ett hållbart sätt, som inte påverkar

livsförutsättningarna för djur och växter negativt. Genom att stärka Finnhamn som nod för besöksnäringen, kan hållbara transporter för besökare möjliggöras för ytterskärgården. Resorna bör utvecklas för att minimera påverkan på de värdefulla naturmiljöerna.

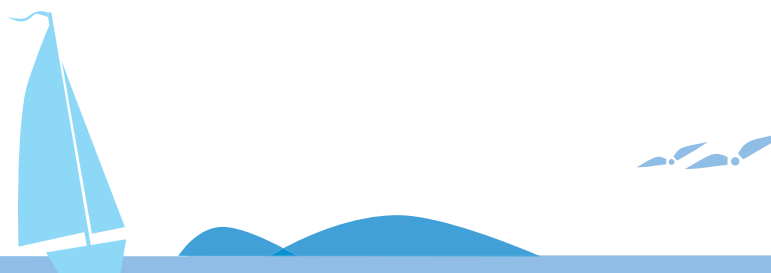
Turism och friluftsliv samt näringsliv och service

Kommunen ska verka för ett hållbart båtfriluftsliv och besöksnäring i ytterskärgården. Förutsättningar ska ges för besökare att kunna värna om den

värdefulla natur- och kulturmiljön. Genom samverkan med viktiga aktörer, ska kommunen verka för bättre information, skyltning och hantering av det rörliga friluftslivets sopor. Kommunen bör i arbetet med en friluftsplån lyfta ytterskärgården, särskilt med dess potential och värden som ett hållbart mål för besökare. Särskilt viktiga naturområden bör redovisas samt strategier för hur dessa ska hanteras.

Trattviken som naturhamn bör säkerställas som ett hållbart besöksmål med en minskad negativ påverkan på vattenmiljö. Genom samverkan ska kommunen arbeta för åtgärder som möjliggör en vistelse i naturhamnen, som tillgodoser förutsättningarna för ett livskraftigt växt- och djurliv. Det kan handla om att tillskapa fasta ankringsplatser för att minska påverkan på känsliga bottenar. Ytterligare åtgärder bör utredas i en friluftsplån.

Möjligheterna att bedriva djurhållning i ytterskärgården ska värnas.

Kultur-, natur- och vattenmiljö

Storskärs naturreservat samt delar av Finnhamns naturreservat belägna runtom Storskärsfladen skapar tillsammans med vattnet en särskild värdefull miljö som bör värnas och skyddas som helhet. Utvecklingsmöjligheterna här för det rörliga friluftslivet bör begränsas, särskilt i vattenområdet. Tillsammans med Skärgårdsstiftelsen, andra aktörer och markägare ska kommunen verka för ett hållbart friluftsliv som inte skadar eller negativt påverkar den värdefulla naturmiljön och främja ett friluftsliv som följer redan fastslagna föreskrifter.

Utvecklingslista

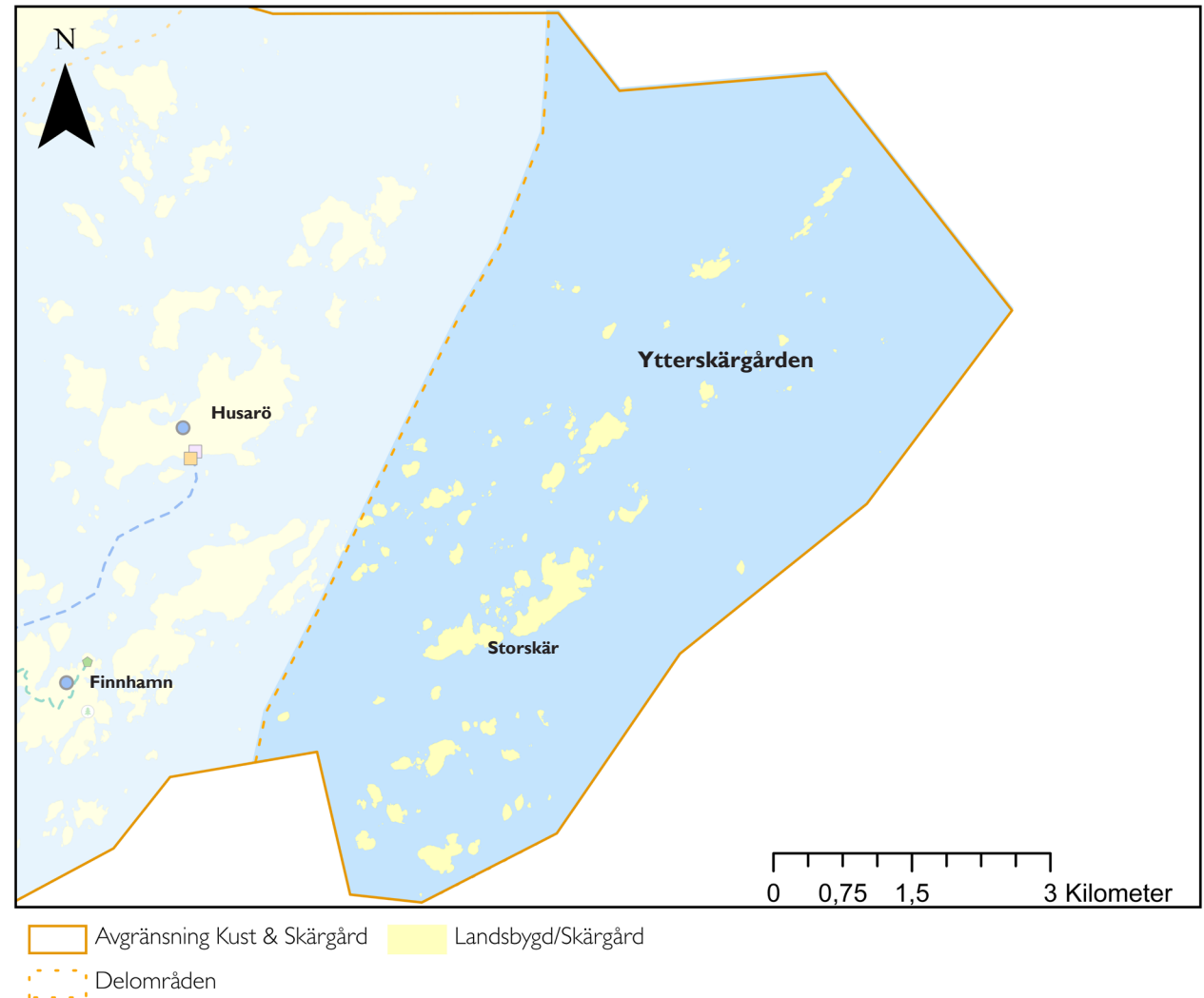
- Hållbart friluftsliv

Hänsynslista

- Riksintresse naturvård
- Riksintresse kust och skärgård
- Riksintresse friluftsliv
- Skyddsvärda vattenmiljöer
- Naturreservat

Utvecklingskarta Ytterskärgården

Plankartan redovisar kommunens förslag på huvudsaklig mark- och vattenanvändning för ytterskärgården.

Del 4. Kust- och skärgårdsintressen

I denna del beskrivs kust- och skärgårdsintressena med förslag på utvecklings- och hänsynsriktlinjer. Vidare innehåller del 4 en redovisning av aktuella riksintressen och hur det tematiska tillägget förhåller sig till dem.

Bostäder och befolkning

I detta avsnitt beskrivs bostadsförsörjning och befolkningsutvecklingen i Österåkers kust och skärgård samt föreslås utvecklings- och hänsynsriktlinjer. Kapitlet ska läsas som ett tillägg till översiktsplanen 2040.

Bostadsförsörjning

Bostäder skapar förutsättningar för människor att leva och bo i Österåker. Bostadsförsörjningen är därför en viktig del i att skapa en levande kust och skärgård. En god bostadsförsörjning syftar till att skapa bebyggelsemiljöer där invånare kan leva och verka, oavsett individens livssituation, till exempel genom att ge möjlighet för unga vuxna att få sin första bostad. En mångfald av bostäder och typer av boende möjliggör för en mångfald av människor vilket kan minska segregation och bidrar till en mer hållbar utveckling.

I Österåker återfinns bostadsbebyggelse längs fastlandets kuststräcka och på de större öarna i kommunen. Vid sidan av den bebyggelse som är permanent finns det större områden med fritidshusbebyggelse som numer bebos under längre perioder och i vissa fall permanentas. I och med en permanentering ökar efterfrågan på service och på teknisk försörjning.

Bebyggelsemiljö

Österåkers kommun har en mångfald av bebyggelsemiljöer, geografiskt spridd från fastlandets kuststräcka till mellan- och ytterskärgården. Från äldre dagars herrgårdsmiljöer och bebyggelse från förra sekelskiftet till fritidshusområden från mitten av 1900-talet. Vissa bebyggelsemiljöer är unika för kusten och skärgården och är tillsammans med det särpräglade landskapet starkt identitetsbärande.

Den unika bebyggelsemiljön som återfinns på många platser längs fastlandets kust och i skärgården är av stor betydelse för det historiska uttrycket av olika sätt att leva och bidrar i stor utsträckning till en plats attraktivitet. Den bebyggelse som tillkommer idag utgör framtidens bebyggelsemiljöer. Kusten och skärgårdens bebyggelsemiljöer och dess kulturhistoria attraherar besökare, speciellt sommartid. Besöksnäringen som tillkommer skapar både arbetstillfällen lokalt och ökar områdets attraktivitet.

På sikt bidrar det till ytterligare befolkningstillväxt och bebyggelseutveckling.

Befolkningsutveckling

Med hjälp av långsiktiga prognoser för befolkningsutveckling i ett område kan markanvändningen planeras så att behovet av bostäder av olika slag tillgodoses och så att tillräckliga ytor för till exempel skola, vård och omsorg säkerställs.

År 2020 har Österåkers kust och skärgård en befolkning på cirka 5 500 personer, där majoriteten bor längs fastlandets kust och på Ljusterö. Prognosen fram till 2030 visar på en befolkningsökning i flera delar av det tematiska tilläggets avgränsning, främst längs fastlandets kuststräcka och på Ljusterö. Mellanskärgården visar en stabil befolkning till år 2030.

Prognosen omfattar inte antalet deltidboende i skärgården vilket i framtiden förväntas bli en allt större del av befolkningen. Deltidsboende har en stor betydelse för utvecklingen av fastlandets kuststräcka och skärgården, främst genom behovet av tjänster och varor vilket ger positiva effekter på den lokala ekonomin. Även sociala värden stärks med en ökad andel deltidboende.

Fastlandets kuststräcka och Furusundsleden

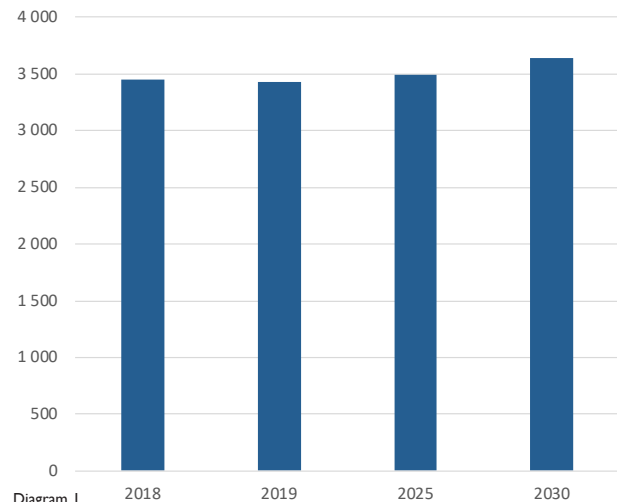
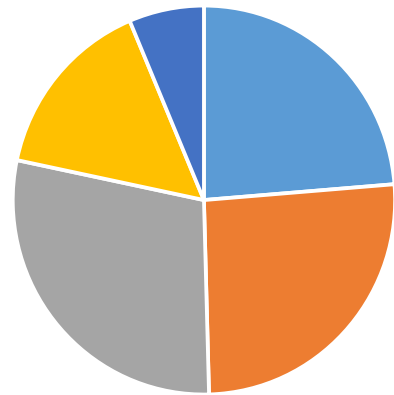

Diagram 1.

■ 0-18 år ■ 19-44 år ■ 45-64 år ■ 65-79 år ■ 80 +

Diagram 3.

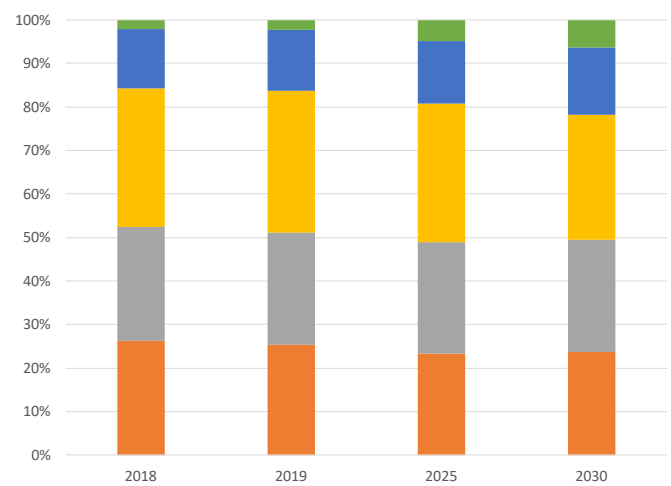

Diagram 2.

■ 0-18 år ■ 19-44 år ■ 45-64 år ■ 65-79 år ■ 80 +

Befolkningsutveckling längs fastlandets kuststräcka

Diagrammen visar på befolkningsprognosen för fastlandets kystssträcka och Furusundsleden till år 2030. Avgränsningen skiljer sig från det tematiska tilläggets geografiska avgränsning och omfattar områden längre upp på fastlandet.

Diagram 1 redogör för befolkningsprognosen till år 2030. Utvecklingen visar på en befolkningsökning.

Diagram 2 visar på förändringarna i befolkningen kategoriserat i åldersgrupper mellan år 2018 och 2030. Här går det att se att andelen äldre förväntas öka medan de andra åldersgrupperna minskar något eller förblir stabila.

Diagram 3 visar fördelningen av befolkningen i olika åldersgrupper år 2030. Hälften av befolkningen förväntas år 2030 vara under 45 års ålder.

Prognosen tar inte hänsyn till den inflytt av deltidsboende och sommargäster som sker under delar av året och hur de påverkar befolkningssammansättningen år 2030. Prognosen räknar på de fastboende. Enligt avfallsstatistiken så tillkommer cirka 2 200 säsongsabonemang över hela fastlandet, vilket kan visa på en befolkningstillväxt under april-oktober, varje år. Deltidsboende och sommargäster är viktiga grupper att ta hänsyn till i planeringen av infrastruktur och bebyggelse. I det tematiska tillägget har hänsyn tagits till dessa grupper i beskrivningen av kust och skärgårdens utveckling.

Ljusterö med omland

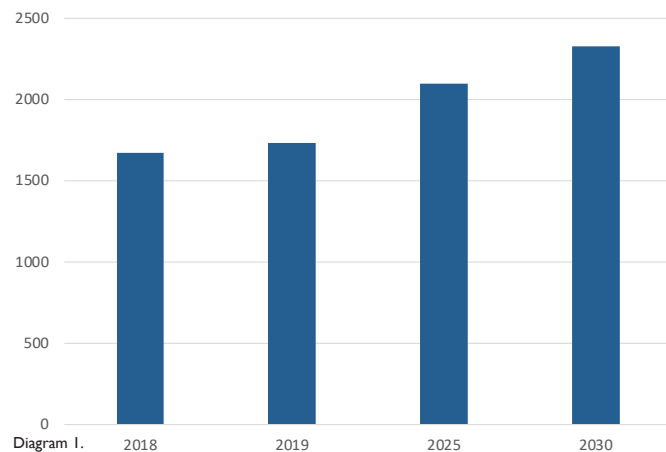

Diagram 1.

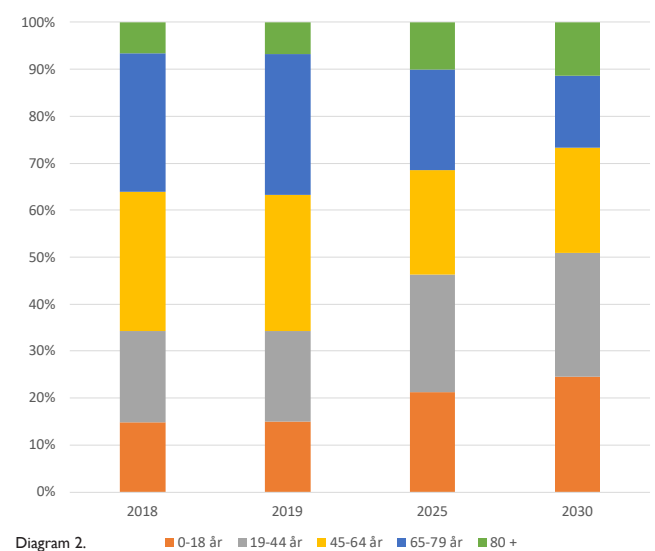
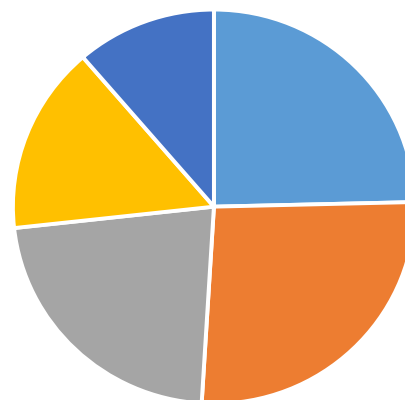

Diagram 2.

■ 0-18 år ■ 19-44 år ■ 45-64 år ■ 65-79 år ■ 80 +
Diagram 3.

Befolkningsutveckling på Ljusterö med omland

Diagrammen visar på befolkningsprognosen för Ljusterö med omland till år 2030.

Diagram 1 redogör för befolkningsprognosen till år 2030. Utvecklingen visar på en ökad befolkning.

Diagram 2 visar på förändringarna i befolkningen kategoriserat i åldersgrupper mellan år 2018 och 2030. Här går det att se att andelen yngre förväntas öka.

Diagram 3 visar fördelningen av befolkningen i olika åldersgrupper år 2030. Strax över hälften av befolkningen förväntas år 2030 vara under 45 års ålder.

Prognosen tar inte hänsyn till den inflytt av deltidsboende och sommargäster som sker under delar av året och hur de påverkar befolkningens sammansättning år 2030. Prognosen räknar på de fastboende.

Hela skärgården har cirka 200 helårsabonnemang för sophämtning. Enligt avfallsstatistiken så tillkommer cirka 1 300 säsongsabonnemang över hela skärgården, vilket talar för en befolkningstillväxt av sommargäster och deltidsboende under april-oktober, varje år. Deltidsboende och sommargäster är viktiga grupper att ta hänsyn till i planeringen av infrastruktur och bebyggelse. I det tematiska tillägget har hänsyn tagits till dessa grupper i beskrivningen av kust och skärgårdens utveckling.

Mellan- och ytterskärgården

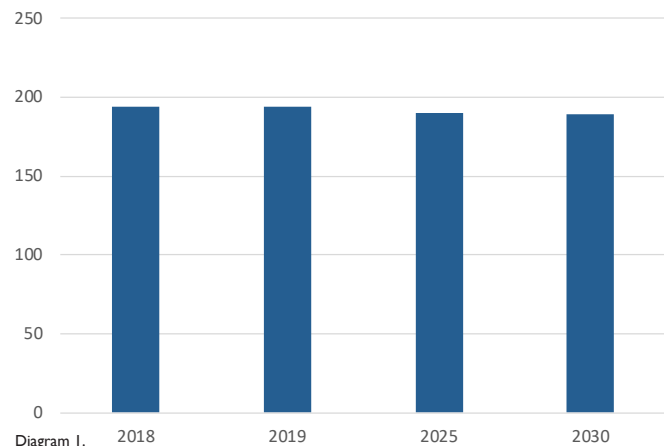

Diagram 1.

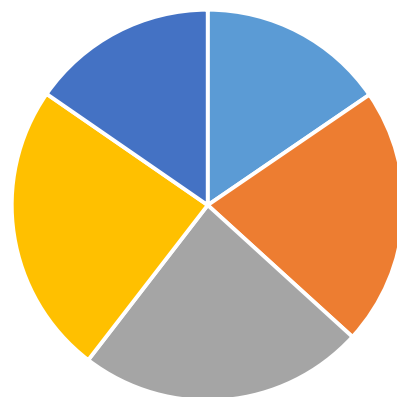

Diagram 3.

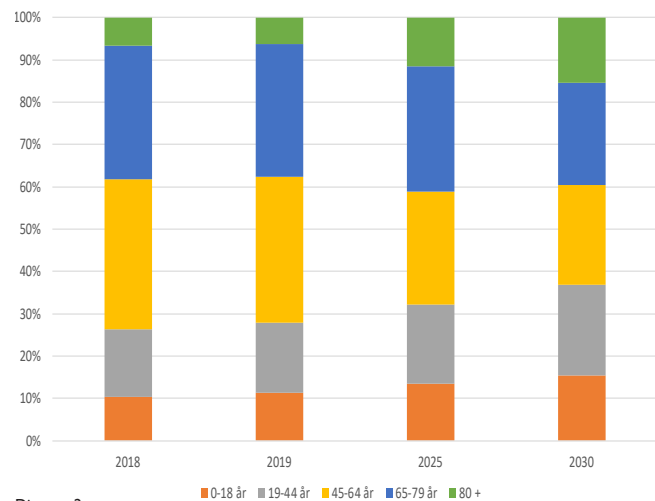
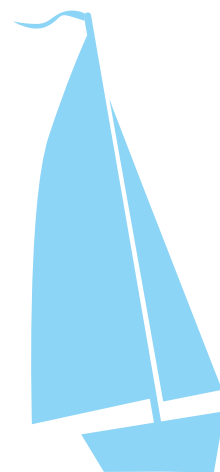

Diagram 2.

Befolkningsutveckling i mellan- och ytterskärgården

Diagrammen visar på befolkningsprognosen för mellan- och ytterskärgården till år 2030.

Diagram 1 visar på befolkningsprognosen till år 2030. Befolkningen förväntas vara stabil fram till år 2030. Diagram 2 visar på förväntade förändringarna i befolkningen kategoriserat i åldergrupper mellan år 2018 och 2030. Diagram 3 visar förväntad fördelningen av befolkningen i olika åldergrupper år 2030.

Dessa prognoser tar inte hänsyn till den inflytt av deltidboende och sommargäster som sker under delar av året och hur de påverkar befolkningens sammansättning år 2030. Prognosen räknas på de fastboende. Hela skärgården har cirka 200 helårsabonemang för sophämtning. Enligt avfallsstatistiken så tillkommer cirka 1 300 säsongsabonemang över hela skärgården, vilket talar för en befolkningstillväxt av sommargäster och deltidboende under april-oktober, varje år. Deltidsboende och sommargäster är viktiga grupper att ta hänsyn till i planeringen av infrastruktur och bebyggelse. I det tematiska tillägget har hänsyn tagits till dessa grupper i beskrivningen av kust och skärgårdens utveckling.

Planeringsriktlinjer

Utveckla bebyggelse vid de utpekade lokala knutpunkterna.

Ny bebyggelse ska främst koncentreras vid de lokala knutpunkterna, i närheten av service samt kollektivtrafik. Nya bostadshus och grupper av bostadshus bör inte godtas inom obebyggda områden; vidare ska i regel ny fritidsbebyggelse endast komma till stånd i form av ej expanderande kompletteringar till befintlig bebyggelse.

Utveckla bebyggelsen med stor arkitektonisk hänsyn.

Österåkers kust och skärgård har en stark identitet, bland annat kopplat till dess bebyggelsekaraktär. Ny bebyggelse bör därför anpassas till redan befintlig bebyggelse samt landskapsbild och bör inordnas i befintlig struktur. På platsen för nytillkommande eller förändrad bebyggelse, ska kopplingen till byggnadstraditionen på platsen, avseende exempelvis placering, volym, material och färg beaktas. Det kan ske med traditionellt eller modernt formspråk.

Ny bebyggelse ska ta stor hänsyn till områdets unika natur- och kulturmiljö.

Kusten och skärgårdens identitet är knuten till dess unika natur- och kulturmiljö. Inom områden med särskilda natur- eller kulturvärden, bör högre krav ställas på lokalisering och utformning. Exempelvis bör ny bebyggelse på jordbruksmark i största mån undvikas. Ny bebyggelse, ändringar och tillägg i

befintliga miljöer längs kusten och skärgården bör utformas omsorgsfullt. Den unika identiteten bör genomsyra all planering och speciell hänsyn bör tas till bebyggelsens arkitektur.

Skapa förutsättningar för att alla människor ska kunna leva bo och verka längs fastlandets kust och i skärgården.

Verka för ett varierat utbud av upplåtelseformer och hustyper, detta för att ge förutsättningar för människor att göra boendekarriär. Att människor ska kunna leva och verka i skärgården i alla stadier av livet.

Möjliggör utvecklingen av funktionella och flexibla lokaler för samnyttjande.

Utbud och efterfrågan varierar längs kusten och i skärgården, beroende på årstid och ställer krav på utformningen av lokaler. I planläggning av lokaler ska planbestämmelser stödja flexibla lokaler som möjliggör en blandning av funktioner och samnyttjande.

Utveckla innehållsrika och attraktiva offentliga rum som möjliggör för möten.

Möjliggör för väl gestaltade offentliga rum där människor vill vistas och som skapar möten mellan olika människor. Detta kan möjliggöras genom exempelvis konst, parker och lekplatser. Det offentliga rummet ska uppfattas tryggt och säkert för alla.

Exempel på riktlinjer från översiktsplanen

- Skapa förutsättningar för god bebyggd miljö
- Möjliggör en blandning av funktioner
- Tillämpa en hållbar utbyggnadsordning och takt
- Förebygg brott genom arkitektur och stadsplanering
- Möjliggör en hållbar bebyggelseutveckling på landsbygden och i skärgården
- Hållbart byggande uppmuntras
- Vid planering och byggande inom kommunalägda fastighet ska hållbart byggande vara en utgångspunkt.

Se även generella principer för ny bebyggelse i översiktsplanen samt kapitlet om hållbart byggande.

Transport och mobilitet

I detta avsnitt beskrivs transportsystemet i Österåkers kust och skärgård samt föreslås utvecklings- och hänsynsriktlinjer. Kapitlet ska läsas som ett tillägg till översiktsplanen 2040.

Regional tillgänglighet

Den regionala tillgängligheten har stor betydelse för möjligheterna att bo, verka och leva längs kusten och i skärgården. Det handlar om att skapa attraktiva livsmiljöer, tillgänglighet och fungerande transporter. Mobiliteten över kommungränser påverkar val av skola, arbete och även var en väljer att utföra sina ärenden. Regional tillgänglighet innefattar alla typer av transporter till och från kommunen. Ökad regional tillgänglighet omfattar även kopplingen till lokala stråk och trygga miljöer för gång och cykel, samt effektiva kopplingar till båt, svävare, helikopter, buss och flyg samt fungerande regionalt transportsystem för gods- och persontransporter.

Cirka 5 000 fritidsfastigheter har ägare bosatta i andra kommuner än Österåker. Majoriteten av ägarna är skrivna i Stockholms stad, vilket visar på vikten av regional tillgänglighet, till Stockholm till exempel.

Resor och transporter på vattnet

I Österåkers kommun finns ca 36 bryggor som trafikerar av Waxholmsbolaget (se *intressekarta transport och mobilitet*). Bryggorna ägs och förvaltas främst av samfälligheter och i något enstaka fall av kommunen eller Trafikverket. Resor på vattnet möjliggör kopplingar till angränsande kommuner och målpunkter. Av de 37 bryggorna nyttjas ett fåtal kontinuerligt under året av den regionala Trafikförvaltningens sjötrafik. De flesta av bryggorna har säsongstrafik och flertalet har för närvarande ingen tydlig funktion i kollektivtrafiksystemet.

Sjötrafiken är uppbyggd för att främst tillgodose behovet av transporter för besökare och sommar-gäster från Stockholm radiellt ut till öarna. Det har dock på senare år utvecklats en större andel trafik från replipunkterna till kärnöarna, men stommen har fortsatt inneburit långa resor från Stockholm och ut i skärgården. För att ge förutsättningar för

en balanserad befolkningsutveckling och en stabil utveckling av näringsliv och service, finns det behov av en tydligare strukturerad basstrafik året runt, baserad på replipunkter och kärnöar. Genom en allmän trafik året runt till en replipunkt på fastlandet kan arbets- och skolresor underlättas samt även resor till och från kommuncentrum.

Kärnöar fungerar som bytespunkter för kringliggande öar. En replipunkt ska vara en väl fungerande knutpunkt för resande och godstransporter samt fungera som en bytespunkt mellan transporter och resor på land och vatten. Med ett ökat resande och ett ökande behov av transporter på vattnet, så behövs en förbättrad infrastruktur. Det handlar om att tillgodose behovet av bränsle, lastning och att bryggor och kajer är funktionsdugliga.

Trafikförvaltningen har påbörjat en sjötrafikutredning i enlighet med de behov av förbättringar som bland annat Österåkers kommun formulerat. Det finns dock i nuläget inget resultat att presentera från den utredningen.

Resor och transporter på land

Längs fastlandets kuststräcka och på Ljusterö finns stora möjligheter för resor och transporter på land. Längre ut i skärgården ersätts landtransporterna i större utsträckning av sjötransporter, men fortsatt utgör landtransporter en viktig förutsättning.

Färjetrafiken mellan Östanå och Ljusterö utgör en viktig länk mellan fastlandets transporter och vidare transporter och resor på Ljusterö och fortsatt ut i skärgården. Hur vägar och stråk är utformade har stor betydelse för de transporter som sker längs kusten och i skärgården och har stor betydelse för människor gällande trygghet och säkerhet, men även försörjning av service.

Effektiva och funktionella gods- och leveranstransporter

Till fastlandets kuststräcka och skärgården fraktas mycket gods och det sker många leveranser, till både företag, verksamheter och privatpersoner. Transporterna hanterar varor av olika slag däribland byggmaterial och farligt gods. Genom färjan mellan Östanå och Ljusterö går många gods- och leveranstransporter, även via vattenvägarna och centrala bryggor. För näringslivet är ett tillgängligt och tryggt transportsystem, både på land och vatten, viktigt för att tillskapa konkurrenskraftiga verksamheter längs fastlandets kust och i skärgården. Genom en effektiv och funktionell hantering av gods- och leveranstransporter så kan ett tryggt försörjningsnät tillskapas och i och med det en trygghet både för privatpersoner och verksamheter i kust och skärgård.

Finnhamn.

Planeringsriktlinjer

Beakta Åsättra som en funktionell replipunkt.

Åsättra ska ges förutsättningar att bli en ändamålsenlig replipunkt och därmed stödja ett mer funktionellt och effektivt resande i skärgården. Vid planläggning ska hänsyn tas till vägenslutning, hantering av vintertrafik samt behov av att separera personresor och godshantering. Hänsyn till ytor för bunkring och omlastning måste ses över.

Verka för ett utvecklat och säkert lokalt gång- och cykelvägnät.

Utveckling av trygga och attraktiva gång- och cykelkopplingar ska ske genom samverkan med olika väghållare.

Planera och verka för en funktionell och effektiv kollektivtrafik i kust och skärgård.

Genom samverkan med Region Stockholm, Trafikverket, enskilda väghållare och bryggägare arbeta för en funktionell och effektiv kollektivtrafik längs kusten och i skärgården. Skapa tydliga stråk och förutsättningar för att öka tillgängligheten till kollektivtrafiken.

Planera för ett transportsystem med minskad klimatpåverkan.

Inom ramen för pågående planer och utredningar arbeta för att minska klimatpåverkan av transporter genom att bidra till att skapa förutsättningar för ett

effektivt och när det passar, ett samordnat transportsystem både för personresor och godstransporter.

Ge förutsättningar för en funktionell sjötrafik.

Verka för en behovsbaserad och funktionell utformning av transportsystemet på vattnet med tydliga kopplingar till landbaserad trafik.

Tillgodose riksintresset Furusunds- och Husaröleden.

Gör hållbara avvägningar mellan riksintresset för Furusunds- och Husaröleden för sjötransport och naturvärden.

Verka för ett mer jämställt och jämlikt transportsystem.

Transportsystemet ska vara tillgängligt för alla.

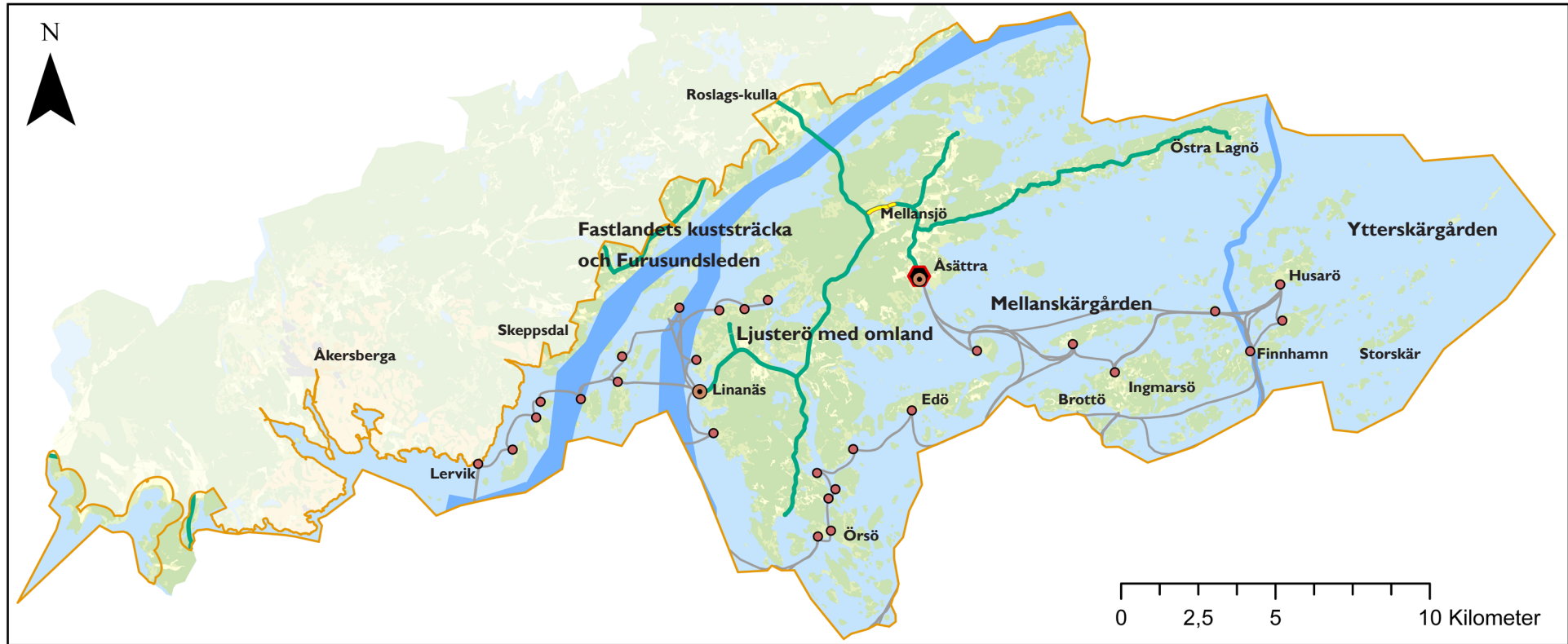
Exempel på riktlinjer från översiktsplanen

- Utveckla rekreativa gång- och cykelstråk
- Planera och verka för utbyggd och utvecklad kollektivtrafik regionalt och i kommunen
- Verka för ett transportsystem som bidrar till utveckling av en levande skärgård
- Möjliggör hållbara resmönster
- Planera för ett transportsystem med minskad klimatpåverkan
- Planera för effektiva godstransporter
- Planera för ett framkomligt, säkert och robust bilvägnät
- Planera för ett effektivt nyttjande av parkering
- Nyttja befintlig infrastruktur mer effektivt
- Verka för stärkta kopplingar till regionala målpunkter

Intressekarta transport & mobilitet

Kartan visar nuläge samt var i kommunen hänsyn till transport och mobilitet bör tas.

Avgränsning Kust & Skärgård	Cykelvägar
Farled	Replipunkt
Båtlinjenät	Bytespunkt mellan land och sjötrafik
Busslinjenät	Hållplatser Waxholmsbolaget

Näringsliv och service

I detta avsnitt beskrivs näringsliv och service som ett kust- och skärgårdsintresse samt föreslås utvecklings- och hänsynsriktlinjer. Kapitlet ska läsas som ett tillägg till översiktsplanen 2040.

Marina näringar

Längs fastlandets kust och i skärgården finns det över 60 företag inom den marina näringslivssektorn. Från marinor och båtvarv till sjötaxi och fiskodling. Närheten till vattnet har varit en förutsättning för många av dessa företag och utgör fortfarande en viktig del i var dessa verksamheter väljer att etablera sig. Infrastruktur som skapar tillgänglighet i form av bryggor och allmänna sjösättningsramper är viktiga aspekter att ta hänsyn till i utvecklingen av det marina näringslivet. Elförsörjning, VA-lösningar och ökad tillgänglighet till kollektivtrafik uppfattas också som viktiga aspekter för att stödja en fortsatt utveckling av kusten och skärgårdens marina näringar.

Dagens och framtidens teknik visar på andra mark- och vattenbehov än vad de marina näringarna har behövt historiskt. Det finns en ökad efterfrågan på båtplatser och många marina företag i kommunen ser möjligheten att utvidga sina verksamheter. Genom innovativa lösningar och en mer effektiv markanvändning så ser de marina näringarna att mark

kommer att kunna frigöras för sektorns växande behov, dock finns det ett ökat ytbehov både på land och i vattnet trots effektiviseringsåtgärder. Genom en strategisk utveckling kan det marina näringslivet växa på ett hållbart sätt med hänsyn till naturvärden och allemansrättslig tillgänglighet.

Areella näringar

Längs fastlandets kust och i skärgården finns många jordbruksföretag. Där de verkar utgör de en av de grundläggande förutsättningarna för en levande landsbygd och skärgård. De bidrar till ett öppet landskap, till lokala verksamheter, till möjligheter till andra verksamheter inom till exempel besöksnäringen, etcetera.

Jordbrukssektorn i Stockholms skärgård står inför utmaningar både i form av pensionsavgångar bland lantbrukarna och låg lönsamhet. Regionen ser att antalet djurhållande gårdar minskar, vilket innebär

igenvuxna marker, minskad biologisk mångfald och negativ påverkan på kulturlandskapet.

Kulturlandskapet rymmer stora kultur- och naturvärden och är starkt kopplat till fastlandets kust och skärgårdens identitet. Från ängsmarker till betade strandängar med ett rikt fågelliv utgör dessa miljöer viktiga delar av det levande landskapet längs kusten och i skärgården. Ett landskap som bibehålls genom ett aktivt brukande av marken, jordbruk, skogsbruk och djurhållning.

Jordbruket i Sverige anses bli ännu viktigare i och med klimatförändringarnas påverkan på livsmedelsförsörjningen. Stockholms län ser en trend med ett ökat antal små gårdar, ofta med specialiserad produktion av bland annat handelsgrödor. Hänsyn måste tas till möjligheterna att bedriva lantbruk längs fastlandets kust och i skärgården och därmed bidra till livsmedelsförsörjningen samt bibehållandet av det identitetsskapande natur- och kulturlandskapet. Det handlar således om hänsyn till marktillgång men även att fungerande infrastruktur finns för att bedriva de areella näringarna. I Österåkers kommuns jordbruksmarkstrategi från 2020 beskrivs jordbrukets värden mer ingående.

Skogsbruk är också en viktig näring längs fastlandets kuststräcka och i skärgården. På norra Ljusterö finns stora skogar med ett aktivt skogsbruk, medan de mindre skogarna längre ut i skärgården används delvis för djurhållning.

Besöksnäring

I Österåkers kommun finns det en betydande besöksnäring i skärgården och längs fastlandets kust. För såväl utflyktsmål som service och transporter har besöksnäringen en stor betydelse och påverkar bl.a. antalet arbetstillfällen och ekonomin. Under sommarhalvåret ökar arbetstillfällena som mest. För att skapa en levande kust och skärgård är det viktigt att ta hänsyn till förutsättningarna för en stark besöksnäring året om och därmed bidra till ökade arbetstillfällen.

Idag finns det en brist på övernattningsmöjligheter i anknytning till de utflyktsmål och platser, längs fastlandets kust och i skärgården, som turisterna besöker. För att möjliggöra en mer hållbar långsiktig besöksnäring behöver hänsyn tas till besökarnas behov, i form av övernattnings och annan typ av service. Vidare måste utvecklingen av besöksnäringen och turismen ske med hänsyn till kultur- och naturvärden för att och bidra till en hållbar besöksnäring och turism.

I översiktsplan 2040 beskrivs att målpunkter i form av mötesplatser eller aktivitetsytor i kommunen ska utvecklas. Det kan vara platser med höga kultur- eller naturvärden och platser i vattennära lägen med särskild potential som görs mer tillgängliga. Österåkers unika kulturarv ska tas tillvara och utvecklas. Det kan gälla både kulturmiljöer men även arvet efter de

konstnärer och andra kulturutövare som företrädesvis verkade i skärgården.

I detta tematiska tillägg till översiktsplanen ges vägledning och förslag som på olika sätt bidrar till en utvecklad besöksnäring i kusten och skärgården. Exempelvis utvecklad infrastruktur, teknisk försörjning, lokala knutpunkter, områden där hänsyn ska tas till höga värden samt badplatser att utreda.

Offentlig och kommersiell service

Ett flertal platser längs kusten och i skärgården erbjuder idag olika sorters offentlig och kommersiell service. Från skolverksamhet på Ljusterö och Ingmarsö, till livsmedelsbutiker både på Ljusterö och i mellanskärgården. Tillgången till service är en förutsättning för människor att bo, verka och leva längs fastlandets kuststräcka och i skärgården.

Omsorg finns i form av särskilda boenden samt äldreomsorg centralt belägna vid Mellansjö på Ljusterö. Närheten till distriktsköterska och hemtjänst bidrar och är en viktig aspekt för att kunna leva, bo och verka längs kusten och i skärgården hela livet.

Idag har skolan längs kusten och i skärgården god kapacitet. Framåt i tiden kommer dock antalet skolelever generellt att överstiga antalet platser.

Lokalt företagande

Näringslivet längs fastlandets kust och i skärgården präglas av ett lokalt företagande, inom branscher som byggverksamhet och restauranger samt företagstjänster. Många av de lokala företagen har även en lokal kundbas, utöver från de besökare som kommer under sommarhalvåret. I Österåkers kommun finns flera olika föreningar för lokalt företagande, som syftar till att skapa nätverk och kontakter företag emellan. Lokalt företagande är en viktig grund för näringslivet i skärgården och innebär ökade möjligheter för personer att bo och leva i skärgården och längs fastlandets kuststräcka.

Linanäs brygga på Ljusterö.

Planeringsriktlinjer

Planera med hänsyn till skolverksamheternas behov.

Utbyggnadsbehovet av skolor och pedagogiska verksamhet ska ske i samklang med övrig utveckling längs fastlandets kust och i skärgården. Tillgång till skola och pedagogisk verksamhet ska vara god.

Planera för det marina näringslivets behov av mark.

Vid utveckling av kust- och skärgårdsområden ska behovet av mark för de marina näringarna beaktas. De marina näringarna ska koncentreras till strategiska platser där förutsättningarna till nödvändig infrastruktur är god.

Stärk Åsättra som replipunkt och viktig nod för näringslivet.

Åsättra med sin funktion som Österåkers kommuns replipunkt ska förstärkas samt potentialen utnyttjas för näringslivets behov i samordning med övriga behov och krav på en replipunkt.

Verka för en hållbar utveckling av besöksnäringen.

Möjligheter ska ges besöksnäringen att utvecklas hållbart med hänsyn till natur- och kulturvärden.

Planera för ett flexibelt och funktionellt näringsliv.

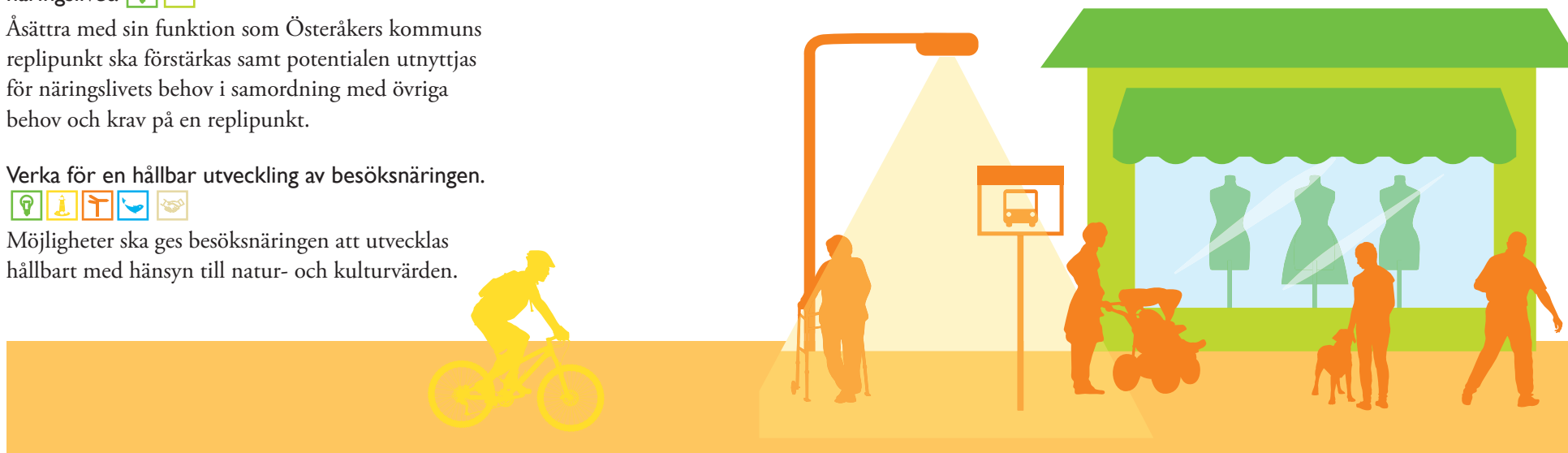
Vid utveckling av näringslivet ska potentialen för samordning och samnyttjande av gemensamma ytor och lokaler tillgodoses. Fysisk struktur som möjliggör ökad flexibilitet ska värnas.

Beakta jordbruksföretagens kombinationsverksamheter

Vid planläggning och anläggning eller andra beslut ska hänsyn om möjligt tas till jordbruksföretagens andra näringslivsverksamheter som till exempel uthyrning av båtar, stugor och mark. Möjligheterna att utveckla eller generationsväxla en fungerande jordbruksverksamhet ska om möjligt vägas in vid bygglovsprövning.

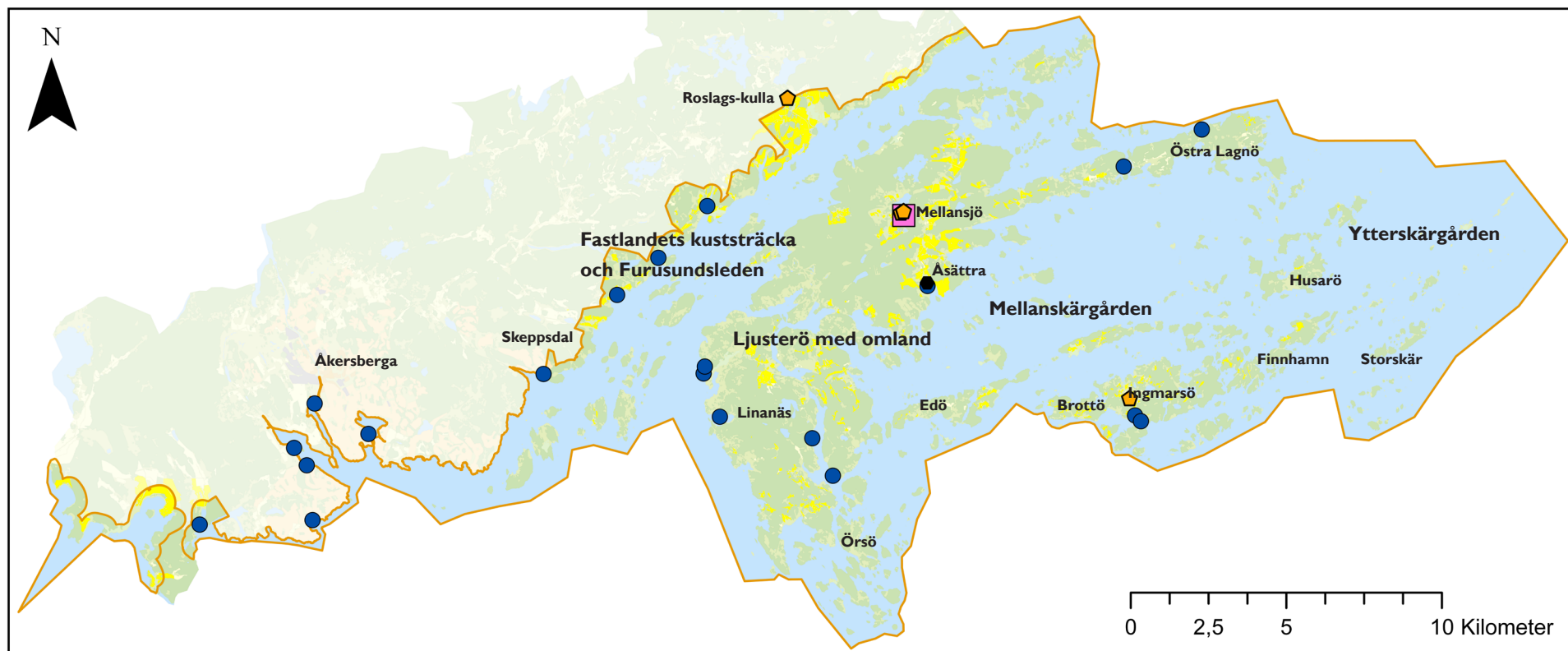
Exempel på riktlinjer från översiktsplanen

- Skapa förutsättningar för näringslivet i hela kommunen att växa
- Stärk näringslivet kopplat till de lokala knutpunkterna
- Ta tillvara på skärgårdens och landsbygdens förutsättningar som besöksnäring
- Verka för en långsiktig hållbar användning av jordbruks- och skogsmark.
- Skapa förutsättningar för djurhållning
- Besöksnäringen ska ges förutsättningar att stärkas på Ljusterö, bland annat ska lämpliga lägen för övernattningsutredas.

Intressekarta näringsliv och service

Kartan visar nuläge samt var i kommunen särskild till näringsliv och service bör tas.

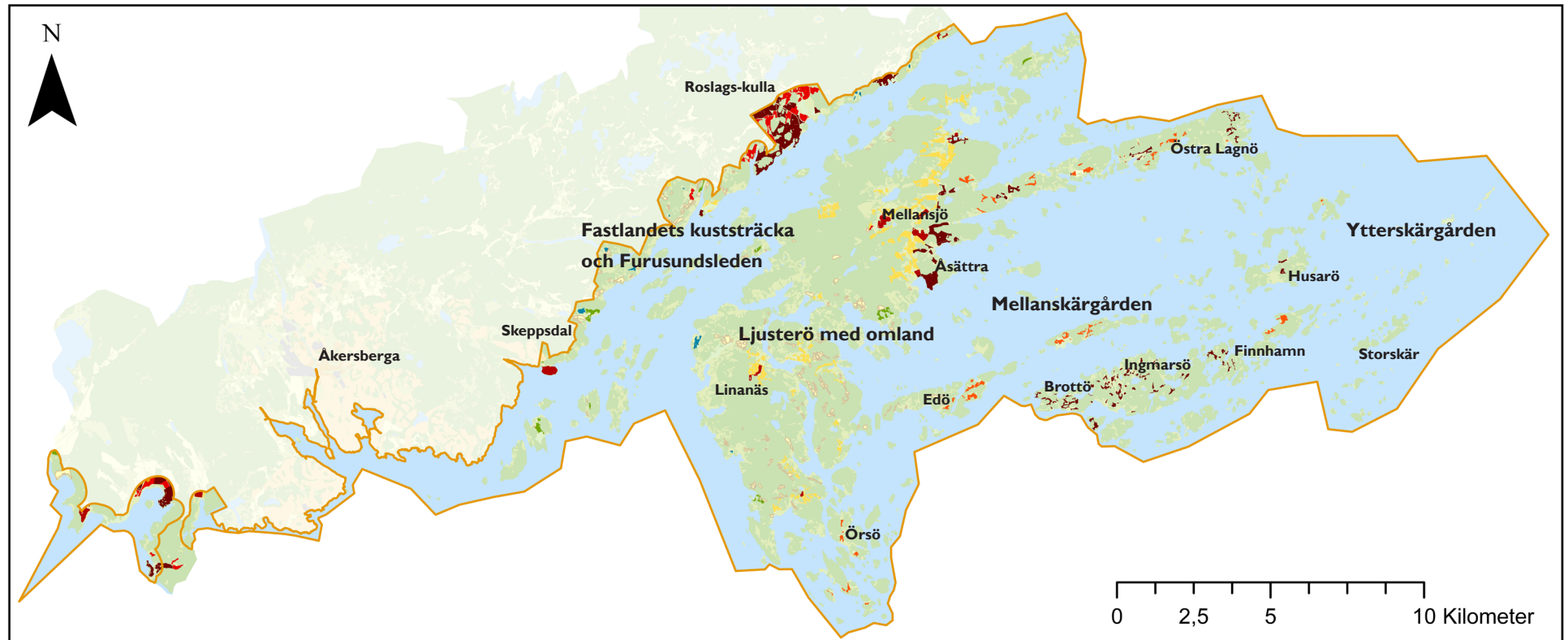
Avgränsning Kust & Skärgård	Varv och mariner
Jordbruksmark	Vård och omsorg
Replipunkt	Skola, förskola och pedagogisk verksamhet

Jordbruksmarkens värden

Kartan visar hur kommunens jordbruksmark är värderad och vilken jordbruksmark som behöver tas hänsyn till.

Avgränsning Kust & Skärgård	Naturvärden och värden för friluftsliv/rekreation
Jordbruksmarker med:	Kulturmiljövärden och värden för friluftsliv/rekreation
Naturvärden	Naturvärden och kulturmiljövärden
Kulturmiljövärden	Naturvärden, kulturmiljövärden och värden för friluftsliv/rekreation
Värden för friluftsliv/rekreation	Inga värden för natur, kulturmiljö eller friluftsliv identifierade

Friluftsliv och turism

I detta avsnitt beskrivs friluftsliv och turism som ett kust- och skärgårdsintresse samt föreslås utvecklings- och hänsynsriktlinjer. Kapitlet ska läsas som ett tillägg till översiktsplanen 2040.

Friluftsliv

Ett rikt friluftsliv har positiva effekter för människor och för samhället. Friluftsliv har stor betydelse för vår fysiska och psykiska hälsa och bidrar på så sätt till den gemensamma folkhälsan. Många studier visar på att promenader och vistelse i naturen har en avstressande effekt, ökar välbefinnande både till kropp och själ och kan påskynda återhämtning efter sjukdom. Friluftslivet bidrar även till en ökad förståelse för naturen, en ökad social gemenskap och landsbygdsutvecklingen, då det skapar förutsättningar för besöksnäringen genom naturturism.

Att vara ute i skog och mark är det som oftast förknippas med friluftsliv, men det finns även ett marint friluftsliv. Det består av flera aktiviteter så som exempelvis bad, fritidsfiske, fritidsbåtar, paddling och skridskoåkning. Marint friluftsliv kan också innefatta besök till olika kulturmiljöer såsom fyrar, lotsplatser, fiskelägen och aktiviteter som vrakdykning.

I Österåker utgör kusten och havet ett viktigt värde som behöver göras mer tillgängligt. I skärgården finns goda möjligheter till ett aktivt båturet friluftsliv. På Ljusterö finns flera rekreationsskogar och det finns även stora rekreationsvärden i mellan- och ytterskärgården.

Turism

Österåker är en stor besökskommun med dagsbesökare och turister. Besökare och turister kommer för att uppleva Österåkers unika kust- och skärgårdsmiljö. Med museum och platser tillägnade konst, båtliv, militärhistoria och livet som skärgårdsbo finns det mycket att upptäcka. Föreningar och byalag arbetar aktivt för att hålla traditioner levande och utvecklar gemensamt ett innehållsrikt kultur- och föreningsliv som lockar boende som besökare.

Naturturism är en växande näring som kan bidra till hållbar utveckling, både ur ett socialt och ekonomiskt perspektiv. I Österåkers kust och skärgård finns en mängd potentiella platser att utveckla som besöksmål för naturturism och samtidigt stärka och förtydliga grönstrukturen i kommunen. Naturturismen är bunden till naturen som utgör själva motivet för resan och besöket. Naturen som resurs måste därför användas på ett ekologiskt hållbart sätt och på dess egna villkor.

Tillgänglig turism och friluftsliv

Även om det finns gott om natur för friluftsliv, rekreation och naturturism, kan tillgängligheten till den vara begränsad. Det kan bero på fysiska barriärer så som vägar, en brist av faciliteter som till exempel toaletter, möjligheten att kunna röra sig fritt på platsen, en god ljudmiljö och ett gott bemötande. Tillgängligheten till en plats är också kopplad till den information som finns om platsen och möjligheten att ta del av den. Dessa tillgänglighetsaspekter behöver utvecklas utifrån att alla för att platsen ska uppfattas tillgänglig.

Planeringsriktlinjer

Planering ska ske med hänsyn till det rörliga friluftslivet.

Längs kusten och i skärgården finns utpekade områden för friluftsliv och vid planering ska hänsyn till dessa områden samt möjligheten att röra sig mellan dem tas.

Ta hänsyn till allemansrätten.

Planera för att allemansrätten ska kunna nyttjas fullt ut. Vid planering ska hänsyn till allmänhetens möjlighet att nyttja allemansrätten tas. I befintlig bebyggelse bör samverka med fastighetsägare ske, för att öka allmänhetens tillgång till rekreativ miljöer. På vatten ger lagstiftningen stora möjligheter att röra sig fritt, under förutsättning att det inte stör, förstör eller skräpar ner.

Planera för god tillgång till bebyggelsenära skogs- och naturområden.

Tillgång och tillgängligheten till större strövområden (större än 30 hektar) i bebyggelsenära lägen ska vara god. Vid exploatering bör hänsyn tas till friluftslivet och tysta områden.

Värna det båtburna friluftslivet.

Hänsyn ska tas till det båtburna friluftslivets möjlighet att finnas och utvecklas i kommunen. Kommunen värnar om möjligheten att vistas i naturhamn och detta ska ske på ett sätt som inte skadar naturen.

Båtturismen ska utvecklas med hänsyn till vattenmiljön.

Utveckla båtturismen på ett sådant sätt att den inte påverkar vattenmiljön negativt. Detta kan ske både vad gäller regler och praktiska åtgärder, som exempelvis anlagda bojar istället för fri ankring.

Besöksmål ska utvecklas tillgänglig för alla.

Besöksmål ska utvecklas med hänsyn till att de ska vara tillgängliga för alla. (Se under rubriken ”tillgänglig turism och friluftsliv”).

Samverka med skärgårdsstiftelsen.

Kommunen ska i samverka med skärgårdsstiftelsen verka för mer och bättre nyttjande av skärgården med mindre miljöpåverkan än det turismen orsakar idag.

Ta hänsyn till turismens möjlighet att verka och utvecklas.

Vid de utpekade målpunkterna för turism ska hänsyn till turismens möjlighet att verka och utvecklas tas.

Planering ska ske med hänsyn till idrott.

Arbeta för att ge förutsättningar till de grupper som bedriver eller önskar bedriva idrottsverksamhet längs kusten och i skärgården att locka fler deltagare och vidta de åtgärder som krävs för att kunna utföra verksamheten. Det är viktigt att ge stöd till dem som ofta ideellt förbättrar folkhälsan och lockar ut folk i den vackra kustmiljön. Aktuella grupper kan exempelvis vara swimrun, vindsurfing och kanotister.

Verka för ett skonsamt rekreativt nyttjande av jordbruksmark

Kommunen ska verka för ett friluftsliv som inte skadar odlade grödor eller djur, bland annat genom information till invånare och besökare samt kanalisera besökare till tåliga stråk och platser. Jordbrukslandskapet ska vara tillgängligt för besök och upplevelser på jordbrukets och djurens villkor.

Exempel på riktlinjer från översiktsplanen

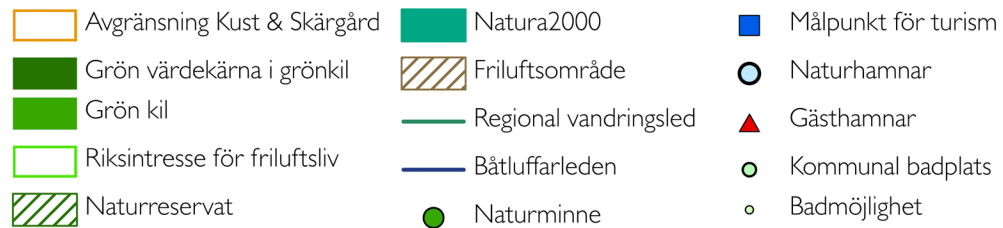
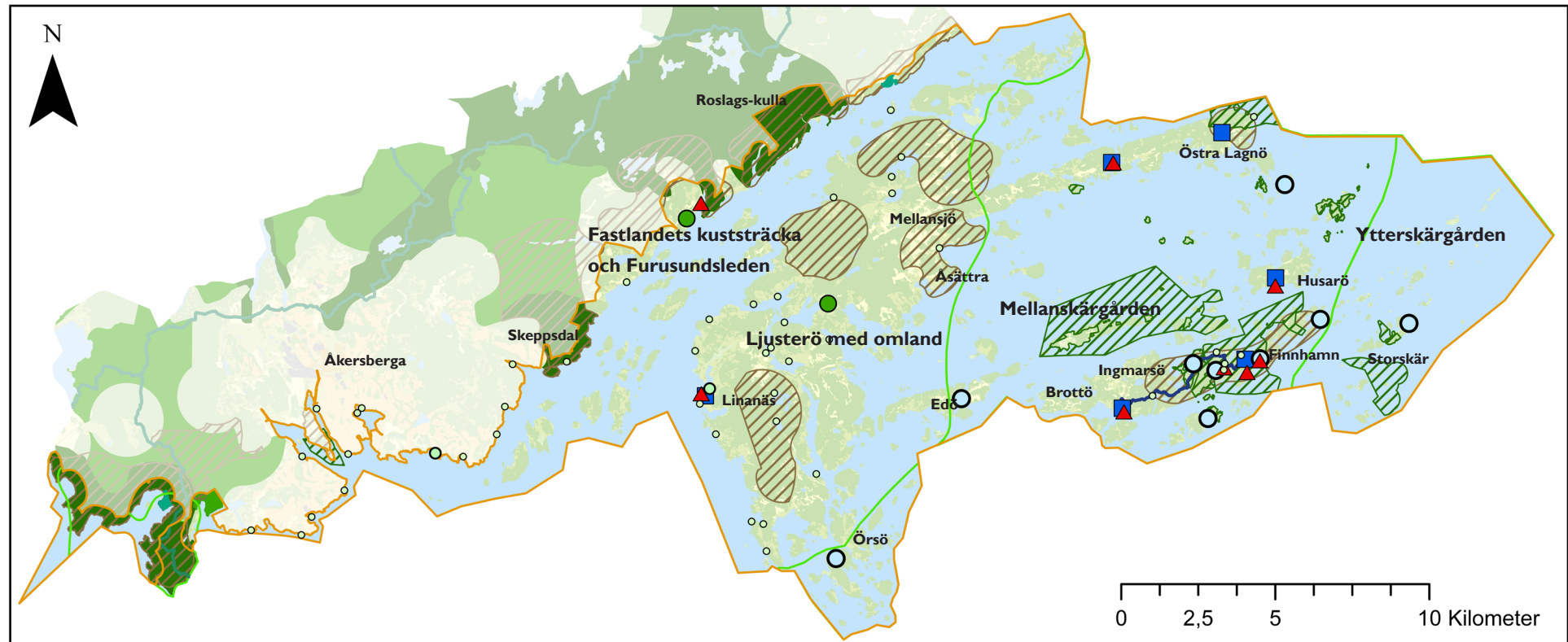
- Planera för god tillgång till tätortsnära natur.
- Säkra tillgången till bostadsnära parker och naturmiljöer.
- Utveckla Österåkers rekreativa stråk och miljöer.
- Utveckla tillgängligheten till kust- och sjönära strövområden.
- Ta tillvara på skärgårdens och landsbygdens förutsättningar för besöksnäring.
- Viktiga hamnar ska ges förutsättningarna att utvecklas och ny bebyggelse för bostäder och/eller besöksnäring ska utredas i anslutning till dessa.
- Kultur- och fritidsutbudet ska ges förutsättningar att stärkas, särskilt i Mellansjö och Linanäs-Laggarsvik.

Intressekarta turism och friluftsliv

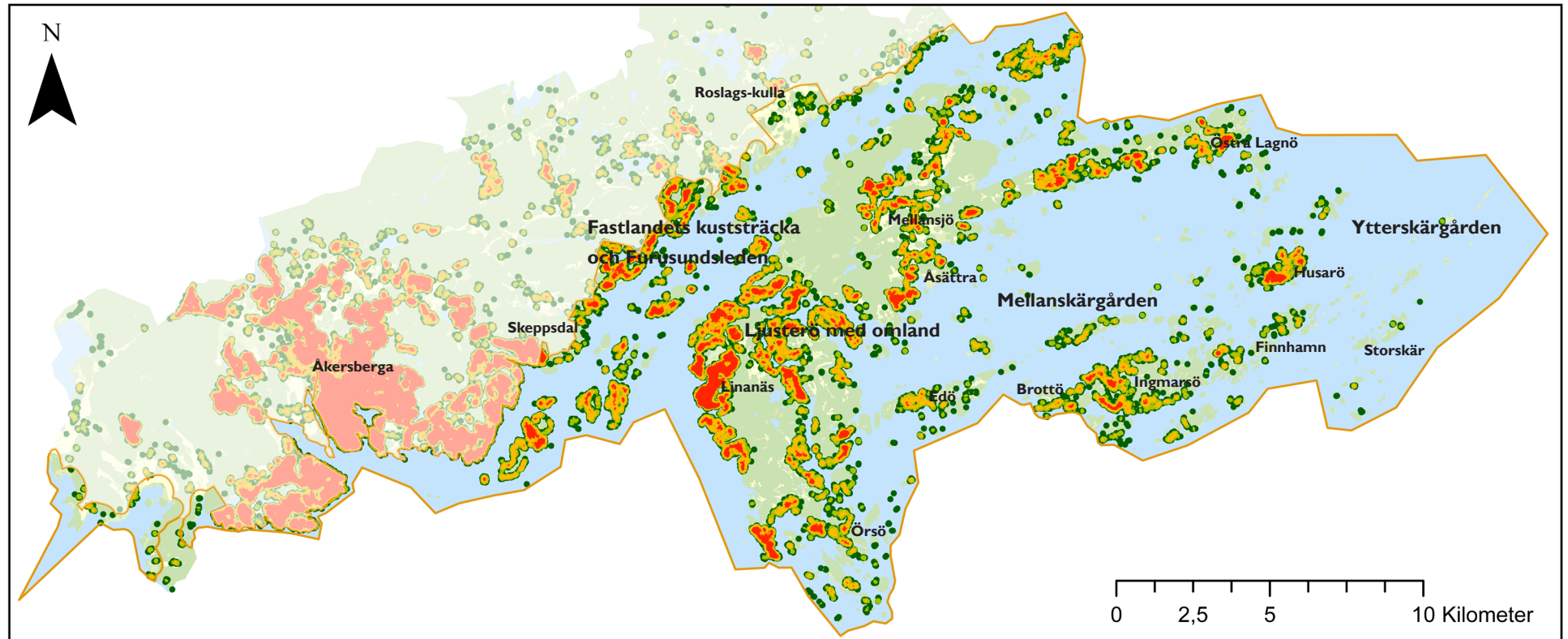
Kartan visar nuläge samt var i kommunen hänsyn till turism och friluftsliv bör tas.

Hänsynskarta stränder

Kartan visar exploateringsgraden i Österåkers kommun och områden med låg exploateringsgrad där hänsyn bör tas till boende och besökares tillgänglighet till vattnet.

- Avgränsning Kust & Skärgård
- Mindre exploatering
- Tydlig exploatering
- Kraftig exploatering
- Mycket kraftig exploatering

Kultur- och naturmiljö

I detta avsnitt beskrivs kultur- och naturmiljö som ett kust- och skärgårdsintresse samt föreslås utvecklings- och hänsynsriktlinjer. Kapitlet ska läsas som ett tillägg till översiktsplanen 2040.

Kulturmiljö

Kulturmiljö avser den av människan påverkade fysiska miljön. Det kan gälla allt ifrån enskilda objekt till stora landskapsavsnitt. Kulturmiljö rymmer en mångfald av fenomen; från enskilda stenåldersrösen till moderna stadsstrukturer och landskapets spår av äldre tiders hävd. Kulturmiljön är en stor tillgång i ett samhälle. Läsbara spår av ett områdes historia ger platsen identitet och sammanhang.

Kusten och skärgården innehåller flera olika typer av kulturlandskap och landskapsvariation med skärgårdsjordbruk, herrgårdslandskap, åkerbruk och skogslandskap. Närheten till havet har historiskt spelat stor roll i kommunen.

Längs med fastlandets kust finns flera gårds- och herrgårdsmiljöer med Rydboholm i söder och Östanå i norr. Längs kusten finns även intressanta fornlämningar så som Knaborg och runstenen vid Stavs äng.

På Ljusterö och Ingmarsö finns gamla skärgårdsbyar, fornlämningar och småskaligt skärgårdsjordbruk.

Kulturmiljön är inte statisk utan förändras hela tiden och byggs på med nya spår av människans verksamhet. All kulturmiljö har en gång varit en samtida miljö, levd och brukad av människor. Vid planering är det därför viktigt att se till vilka som är de definierande värdena i den samtida strukturen, arkitekturen, konsten och användningen av olika platser. Genom att tillvarata dessa värden, skapas möjligheter till framtida kulturmiljöer.

Grönstruktur

Naturen längs fastlandets kust präglas av ett sprickdalslandskap med långsträckt dalgångar och branter. Höga naturvärden finns knutna till de områden med ädellövskog, som tillsammans bildar ett viktigt ekologisk spridningssamband längs med kusten. Med

Strandskydd

Österåkers kommun består av ett stort kustområde och strandskydd gäller generellt i hela detta område, om det inte har upphävts i planbestämmelser. Strandskydd gäller från strandlinjen och 100 meter ut i vattnet samt 100 meter upp på land. I utvalda områden som bedömts ha stort värde för allmänhetens tillgänglighet har skyddet förlängts upp till 300 meter från strandlinjen. Vilka områden som är berörda av utökat strandskydd har beslutats av Länsstyrelsen.

Strandskyddets syften är att upprätthålla allemansrättslig tillgänglighet i strandområdet och att skydda växt- och djurlivet där. Enligt 7:13§ miljöbalken är meningen att varaktigt upprätthålla dessa värden och även områden som inte frekventeras av friluftslivet, eller har stora biologiska värden ska skyddas, då dessa i framtiden kan få ett större värde för strandskyddets syften. Inom strandskyddat område är det förbjudet enligt 7:15§ miljöbalken att uppföra byggnader och anläggningar som påverkar möjligheterna för allmänheten att röra sig fritt samt att utföra åtgärder som innebär en väsentlig förändring av livsvillkoren för växter och djur. För att få göra något av detta, krävs godkännande av en ansökan om strandskyddsdispens hos kommunens byggnadsnämnd.

För att kunna få dispens krävs ett särskilt skäl enligt 7:18c § miljöbalken. Om det inte finns ett särskilt skäl kan kommunen inte ge strandskyddsdispens oavsett andra faktorer som liten miljöpåverkan av åtgärden eller att den inte har effekt på allemansrättslig tillgänglighet. Vad som är ett särskilt skäl definieras förutom av miljöbalken, av juridisk praxis. Även om det finns ett särskilt skäl är det inte givet att strandskyddsdispens kan ges då åtgärden inte heller får strida mot strandskyddets syften.

spridningssamband menas naturtyper och livsmiljöer för växter och djur och hur de hänger samman. Fungerande spridningssamband för olika naturtyper är en viktig del i kommunens gröna infrastruktur.

På flera platser längs kusten finns även åker-, ängs- och betesmarker med höga natur- och kulturmiljövärden.

Skärgården präglas av ett småbrutet och delvis kargt landskap. På Ljusterös nordvästra kuststräcka finns ädellövskog liksom hagmarker och mindre områden med äldre barrskog. På nordöstra och södra delen av ön finns ett levande kultur- och jordbrukslandskap med naturvärden kopplat till hagmarker och brynmiljöer samt ädellövskog.

Östra och västra Lagnö består av ett småbrutet landskap, liksom flera av de stora öarna i mellanskärgården såsom Husarö, Äpplarö, Särso och Kålgårdsön som är en del av Ingmarsö. Fortfarande finns inslag av ängs- och betesmarker med artrik flora, även om de på flera platser hotas av igenväxning. Lundartade lövskogar förekommer på flera ställen och en del gamla lövträd förekommer, framför allt ek, alm och ask.

På Ingmarsö finns en väl bevarad skärgårdsbebyggelse och ett jordbruk som ännu är i drift. Ön har ett ljust öppet skogslandskap med mindre åkertegar, ängar och hagar med rik flora.

Den yttre skärgården består av många öar, kobbar och skär. På de större öarna finns inslag av mullrikare jordar och här finns en frodigare kalkgynnad vegetation. Flera av de större öarna bär spår av tidigare bete och strandzonerna kan många gånger fortfarande hysa hävdgynnade växter. Ytterskärgårdens unika miljöer är extra känsliga för störning, inte minst den

rika sjöfågelfaunan. De mindre öarna utgörs till stor del av karga hållmarker.

De störningskänsliga miljöerna i kust och skärgård både på land och i vatten, är komplexa och mycket är fortfarande oklart om dessa ekosystem och effekterna av mänsklig påverkan, såsom tillförsel

av näringsämnen, storskaligt fiske, förekomsten av miljöskadliga ämnen och klimatförändringarna. Livsmiljöer med livskraftig fauna i balans, präglade av biologisk mångfald som hyser plats åt en stor variation av arter och individer är nyckeln till hållbara ekosystem. Miljöövervakningen i länet visar dock att vissa arter ökat kraftigt i antal, som till exempel skarv, säl och spigg, medan andra arter istället minskar som t.ex. ejder, öring och gädda. Att öka kunskapen om vad som ligger bakom dessa trender och vad utvecklingen får för konsekvenser för ekosystemen, är av stor betydelse.

Blåstruktur

Österåkers kommun har en mångfald av naturtyper och detta gäller även vattenmiljöerna. I den frodiga innerskärgården, med dess vikar, finns goda förutsättningar för fiskars uppväxt och lek. Yttre skärgården med sitt klara vatten, är en känslig och relativt ostörd miljö, viktig för de arter som lever där. Dessa miljöer är även populära som rekreations- och turistmål. De olika delarna av skärgården har alla stora naturvärden men skiljer sig åt, vad gäller hur de bör förvaltas och utvecklas.

I Österåkers kommuns kust- och skärgårdsområden finns många platser med höga naturvärden, till exempel grunda skyddade vikar med mycket växtlighet, rena sandbottenar och strömsatta sund. I kommunen finns även flera havsmynnande vattendrag som erbjuder viktiga sötvattensmiljöer för olika

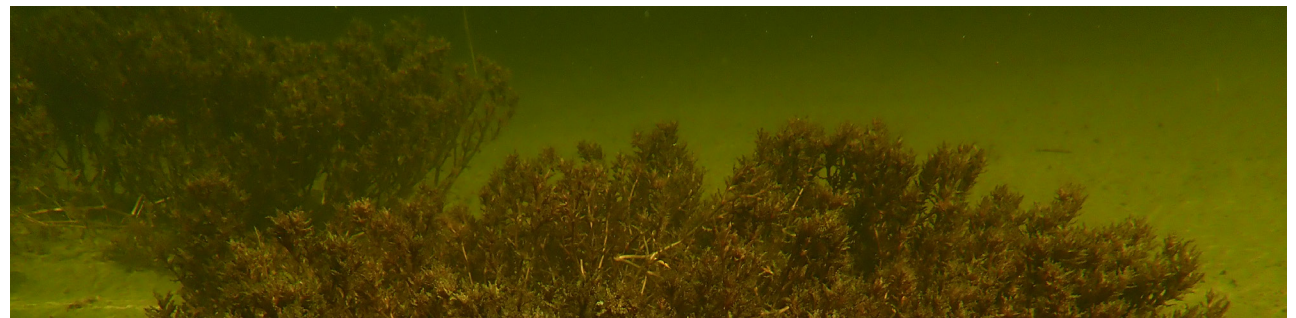
arter, bland annat fungerar dessa platser som viktiga reproduktionslokaler för abborre och gädda. Dessa viktiga och känsliga vattendrag har ofta vandringshinder i form av dammar, borttagandet av våtmarker och riskerar därför att torka ut periodvis.

Att bevara en värdefull miljö, är mer resurseffektivt än att försöka återskapa värden som gått förlorade. Det är därför betydelsefullt att bevara vissa typer av miljöer som har stora värden och även miljöer med ovanliga värden. Detta måste beaktas vid utveckling av kust och skärgården. De mest känsliga och värdefulla miljöerna, de grunda bevuxna vikarna, utgör oftast även de mest attraktiva för besöksnäringen och för utveckling av bryggor, varv och marinor. Om exploatering istället sker i mindre känsliga, mer exponerade, områden skulle det vara av stort värde för framförallt de grunda vikarnas naturvärden.

Österåkers kommun har flera vattenförekomster som till år 2021 eller senast 2027 ska uppnå miljökvalitetsnormerna god ekologisk status och

god kemisk status enligt vattendirektivet. Detta är ett omfattande regelverk som inkluderar allt från föroreningar i vattnet till vandringshinder i vattenmiljön. Österåkers kustvatten uppnår inte kraven för dessa normer och åtgärder behöver vidtas för att uppfylla kraven. Förslag på åtgärder kommer att tas fram inom ramen för arbetet med lokala åtgärdsprogram för vatten i Österåkers kommun. Vidare är det viktigt att vid utveckling, arbeta utifrån de riktlinjer och vägledningar som beskrivs i Österåkers kommuns dagvattenstrategi samt följa kommunens översiktsplans gällande hanteringen om en hållbar dagvattenhantering.

För att uppnå miljökvalitetsnormen kommer det krävas åtgärder i Österåker men även i våra grannkommuner som vi delar vattenförekomsterna med. För kommunens största havsmynnande vattendrag Åkers kanal finns en samverkan mellan Norrtälje, Vallentuna och Österåker som heter Åkerströmmen vattenvårdssamverkan, som arbetar med åtgärdsförslag.

Bottenflora i Österåkers skärgård. Foto Ekologigruppen

Skyddade områden

Majoriteten av kommunens skyddade områden finns i kust- och skärgårdsområdet. Flertalet av reservaten utgör exempel på mellanskärgårdsnatur med hållmarker, barrskogar, lövskogar, odlingsmarker, badklippor och skyddade naturhamnar. På fastlandet finns ett antal Natura 2000-områden som utgörs av kulturpräglade trädklädda gräsmarker och strandängar. För att värna det särpräglade landskapet är stora delar av kust och skärgården också utpekade som riksintresse för naturvård och friluftsliv.

Trots att många av kommunens skyddade områden finns längs kusten och i skärgården, så finns det väldigt få skyddade vattenområden. Det enda lagliga skydd som gäller i kommunens vatten är strandskydd vilket sträcker sig 100-300 meter (upp och ut) från strandlinjen. Åtgärder inom strandskyddat område, får utföras endast om det finns särskilda skäl.

Ett kulturrreservat finns på Brottö i mellanskärgården och utgör ett exempel på ett levande skärgårdsjordbruk (*se intressekarta för kulturmiljö*).

Strandskydd

Då Österåkers kommun har ett omfattande kustområde, är strandskyddet en viktig fråga i utvecklingen av kommunen. Det påverkar både utvecklingen av tätorten, möjligheten att bedriva verksamheter och förutsättningar för byggnation och annan utveckling av fastigheter i skärgården.

Allemansrätten ger stora möjligheter att nyttja skärgårdens vatten och det tillåts att komma nära bryggor och fastigheter, under förutsättning att du inte stör, skräpar ner eller förstör.

Strandskyddet är en strikt lagstiftning och att äga en strandtomt i skärgården, eller bedriva en verksamhet ger inte automatiskt rätt att ha en brygga på din fastighet. En utveckling av skärgården behöver därför ske i enlighet med strandskyddslagstiftningen och enskilda intressen som privata bryggor och verksamheter kan behöva stå tillbaka för allmänna intressen, som tillgänglighet för friluftslivet och bevarande av känsliga miljöer. Kommunen stöder en utveckling av kust och skärgård och vill i den mån det är möjligt, underlätta för personer som bor och verkar i skärgården. Detta omfattar även prövning av strandskyddsdispenser. Ansvaret för att pröva strandskyddsdispenser delas med länsstyrelsen, som har möjlighet att överpröva kommunens beslut.

Planeringsriktlinjer

Vårda och tillgängliggör kusten och skärgårdens kulturmiljöer.

Kulturmiljöerna längs kusten och i skärgården ska göras mer tillgängliga genom till exempel skötsel, information och utveckling av rekreativa stråk i kulturmiljö. Vid planläggning ska hänsyn tas till landskapets karaktär och historia.

Bevara kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer i kust och skärgården.

Kulturhistoriskt värdefulla byggnader ska bevaras. Ändringar på sådana byggnader får inte förvanska byggnaden eller miljön byggnaden befinner sig i.

Beakta landskapsbilden i planeringen.

Vid planläggning längs kusten och i skärgården ska alltid en landskapsanalys och kulturmiljöanalys göras.

Ta hänsyn till bebyggelsen inom gamla skärgårdsbyar.

Kulturhistoriskt värdefulla skärgårdsbyar ska bevaras. Karaktäristiskt för äldre skärgårdsbyar är bland annat en samlad bebyggelse med oregelbunden struktur. Byarna placerades ofta invid ett skyddat hamnläge med ett omgivande småbrutet odlingslandskap.

Vid planering som påverkar marina kulturmiljöer ska hänsyn till dessa tas.

Fornlämningar under vattenytan är skyddade. Många av dessa lämningar utgörs av förlista fartyg. Vid planering av exempelvis nya kabeldragningar under vattnet och muddringsarbeten ska hänsyn till de marina kulturmiljöerna tas.

Stor hänsyn ska tas till kulturpräglade naturmiljöer med åker-, ängs- och betesmark.

Förutom kulturarvets uttryck i landskapet finns också ett biologiskt kulturarv kopplat till dessa miljöer där den historiska skötseln av landskapet har genererat en rik biologisk mångfald. Dessa kulturpräglade naturmiljöer är dessutom karaktäristiska för kust- och

skärgårdslandskapet varför stor hänsyn ska tas till dem.

Främja jordbruksverksamhet som håller markerna öppna genom bete och odling.

Det småskaliga kulturlandskapet, med omväxlande åkrar, ängs- och hagmarker och ädellövskogar, hotas ofta av igenväxning. Utvecklingen riskerar att utarma kultur- och naturvärden som är karaktäristiska för kust- och skärgård, liksom möjligheterna till naturturism och friluftsliv i kommunen. Kommunen ska i möjlig mån stötta initiativ som syftar till att hålla kusten och skärgårdens kulturlandskap öppna.

Bevara ytter-skärgårdens känsliga naturmiljö och djurliv.

Den känsliga miljön i ytter-skärgården ska i huvudsak lämnas orörd, med ett skonsamt nyttjande för besöksnäring och marint friluftsliv. Exploatering av ytter-skärgården ska undvikas.

Värna sprickdalslandskapet med bibehållna långsträckta dalgångar och impediment.

Åtgärder som påverkar dalgångarnas agrara prägel och som bryter dess långsträckta karaktär ska undvikas. Dalgångarnas karaktär ska värnas genom att ny bebyggelse anpassas i skala och placering.

Ta hänsyn till ekosystemtjänster både på land och i vatten.

Kommunen ska bidra med kunskap om vilka ekosystemtjänster som finns och hur vi kan tillvarata

dem. Kommunen ska arbeta strategiskt för att vidmakthålla och utveckla viktiga ekosystemtjänster, genom att på översiktlig eller områdesnivå analysera tillgången till och behovet av olika tjänster. Genom att värna de naturliga ekosystemen som finns längs kusten och i skärgården stärks kommunens resiliens. Vid utveckling ska hänsyn till ekosystemtjänster tas genom att tillhandahålla och värna om ytor för till exempel dagvattenrening, översvämningshantering, biologisk mångfald, livsmedelsproduktion och kulturella upplevelser. Kommunen ska bidra med kunskap om vilka ekosystemtjänster som finns och hur vi kan tillvarata dem. Kommunen ska arbeta strategiskt för att vidmakthålla och utveckla viktiga ekosystemtjänster, genom att på översiktlig eller områdesnivå analysera tillgången till och behovet av olika tjänster. Vid bebyggelseutveckling ska hänsyn till ekosystemtjänster tas.

Planera med hänsyn till biologisk mångfald och ekologiska spridningssamband.

Genom att öka kunskapen om, och identifiera värdefulla naturmiljöer och dess spridningssamband stärks inte bara kommunens ekologiska hållbarhet och resiliens, utan också vår identitet, attraktivitet och föreskomsten av ekosystemtjänster.

Värna vattenområden med höga biologiska värden.

Vid exploatering ska hänsyn tas till områden med höga biologiska värden. Utveckla områdena med skötsel och tillsyn, för att skapa förutsättningar för

vistelse i dessa områden. Grunda, oexploaterade, skyddade vikar är en viktig miljö för rekrytering av fisk i kustområdet. Miljöerna behöver ses i sin helhet och skyddas även utöver strandskyddet.

Vandringshinder för fisk ska åtgärdas och nya hinder ska inte anläggas.

Åtgärder i vattendrag ska utformas så att de inte skapar ett vandringshinder. Innan nya konstruktioner i vattendrag anläggs, till exempel vägtrummor, ska påverkan på djurs rörelse alltid kartläggas med hjälp av ekologisk expertis. Befintliga vandringshinder ska åtgärdas.

Kompensationsåtgärder för ingrepp i värdefulla natur- och vattenmiljöer.

Att bevara värdefulla natur- och vattenmiljöer ska alltid vara första alternativet. När ingrepp i värdefulla vattenmiljöer ändå sker, ska kompensationsåtgärder utföras. Åtgärderna varierar utifrån de värden som påverkas. I största möjliga mån ska dessa utföras i samma område som ingreppet.

Samarbeta med olika organisationer som utför miljökvalitetshöjande åtgärder i vatten.

Kommunen ska samverka med olika organisationer som utför miljökvalitetshöjande åtgärder i vatten. Kommunen ska vid behov delta i projekt och bidra med expertis.

Värna vattenkvaliteten för att uppfylla miljö kvalitetsnormerna för vatten.

Vid planering och exploatering ska hänsyn tas till möjligheten att uppfylla miljö kvalitetsnormerna för vatten med hänsyn till vattenförekomsternas status, genom bland annat en hållbar dagvattenhantering i linje med kommunens översiktsplan och dagvattenstrategi. Hur vattenförekomsterna påverkas av exploatering ska alltid utredas och om det finns risk att miljö kvalitetsnormerna överskrids ska förebyggande åtgärder vidtas. Utveckling som sker i angränsning till grundvattenförekomster, får endast marginellt påverka grundvattnets kvantitet eller kvalitet så att varken kemisk eller kvantitativ status försämras. Vid beslut om exploatering eller verksamheter som påverkar en vattenförekomst som berör flera kommuner ska samråd ske mellan kommunerna.

Exempel på riktlinjer från översiktsplanen

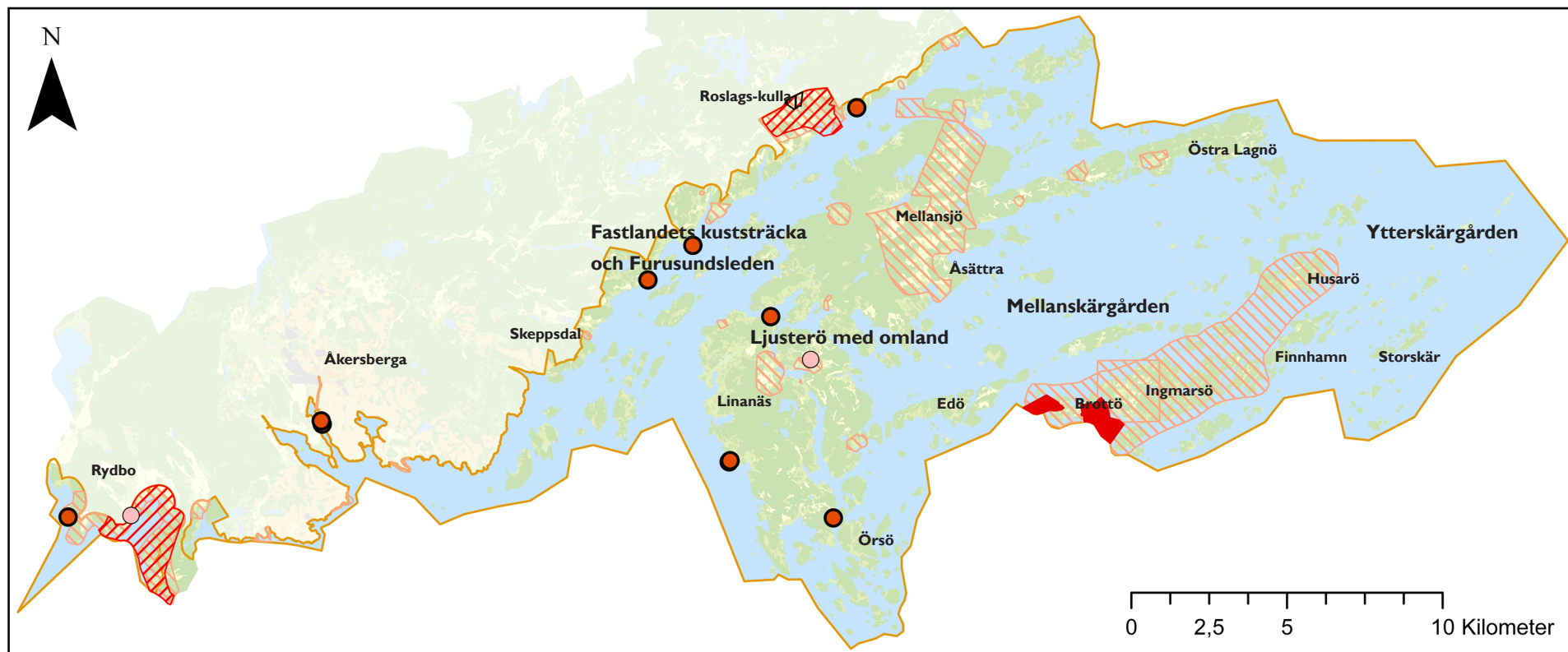
- Ta hänsyn till fornlämningar vid planläggning.
- Värna särskilt värdefulla områden för naturvården.
- Gör hållbara avvägningar mellan jordbruksmark och väsentligt samhällsintresse.
- Värna grunda skyddade vikar med mycket växtlighet.
- Dagvattenhanteringen ska vara hållbar och dagvatten ska ses som en resurs.

Naturvärdesinventering i Österåkers skärgård. Foto Ekologigruppen

Intressekarta kulturmiljö

Kartan visar nuläge samt var i kommunen hänsyn till kulturmiljön bör tas.

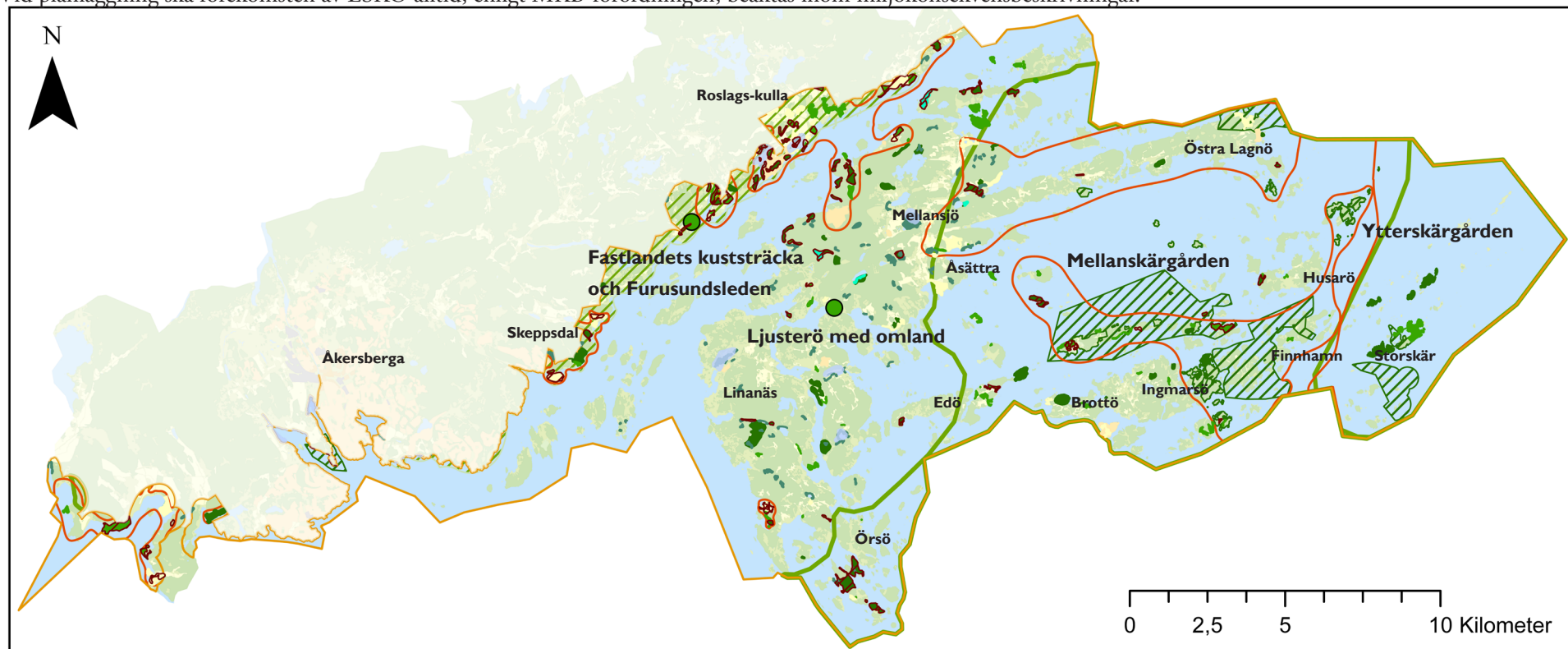
Avgränsning Kust & Skärgård	Landskapsbild
Riksintresse för kulturmiljövården	Byggnadsminne
Kulturmiljö enligt "I Roslagen" (1998)	Marin kulturmiljö
Kulturresevat	

Intressekarta naturmiljö

Kartan visar nuläge samt var i kommunen hänsyn till naturmiljön bör tas. Ekologiskt särskilt känsliga områden (ESKO) är områden där särskild hänsyn till miljön ska tas. Vid planläggning ska förekomsten av ESKO alltid, enligt MKB-förordningen, beaktas inom miljökonsekvensbeskrivningar.

Avgränsning Kust & Skärgård	Ädellövsskog	Biotopskydd	Ängs- och hagmark
Riksintresse naturvård	Gammal skog (över 100 år)	Värdefull våtmark	Ängs- och betesmark (Länsstyrelsen)
ESKO landområde	Naturreservat	Sumpskog	Naturminne
	Natura2000	Barrskog	

Biotopkartering Ingmarsö

Biotopkarteringen över Ingmarsö visar värdefulla naturmiljöer på Ingmarsö med omland.

MARKTÄCKETYP

- GRUS-SANDSTRAND
- JORDBRUKSMARK
- BEBYGGD MARK 50-80% VEGETATION
- GAMMAL TOMTMARK KULTURHISTORISK VEGETATION
- ÄDELLÖVSKOG
- ÖVRIG LÖVSKOG
- BLANDSKOG

- BARRSKOG ÖVRIG
- HÅLLMARKSTALLSKOG
- FUKTLÖVSKOG, ÖPPNA OCH TRÄDBEVÄXTA KÄRR
- FRISK GRÄSMARK 20-50% BUSK- TRÄDTÄCKNING
- FRISK GRÄSMARK <20% BUSK- O TRÄDTÄCKNING
- FUKT GRÄSM.
- HÅLLMARK
- ODLINGSMARK

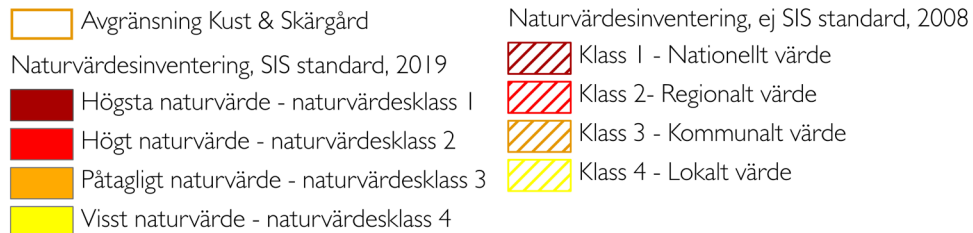
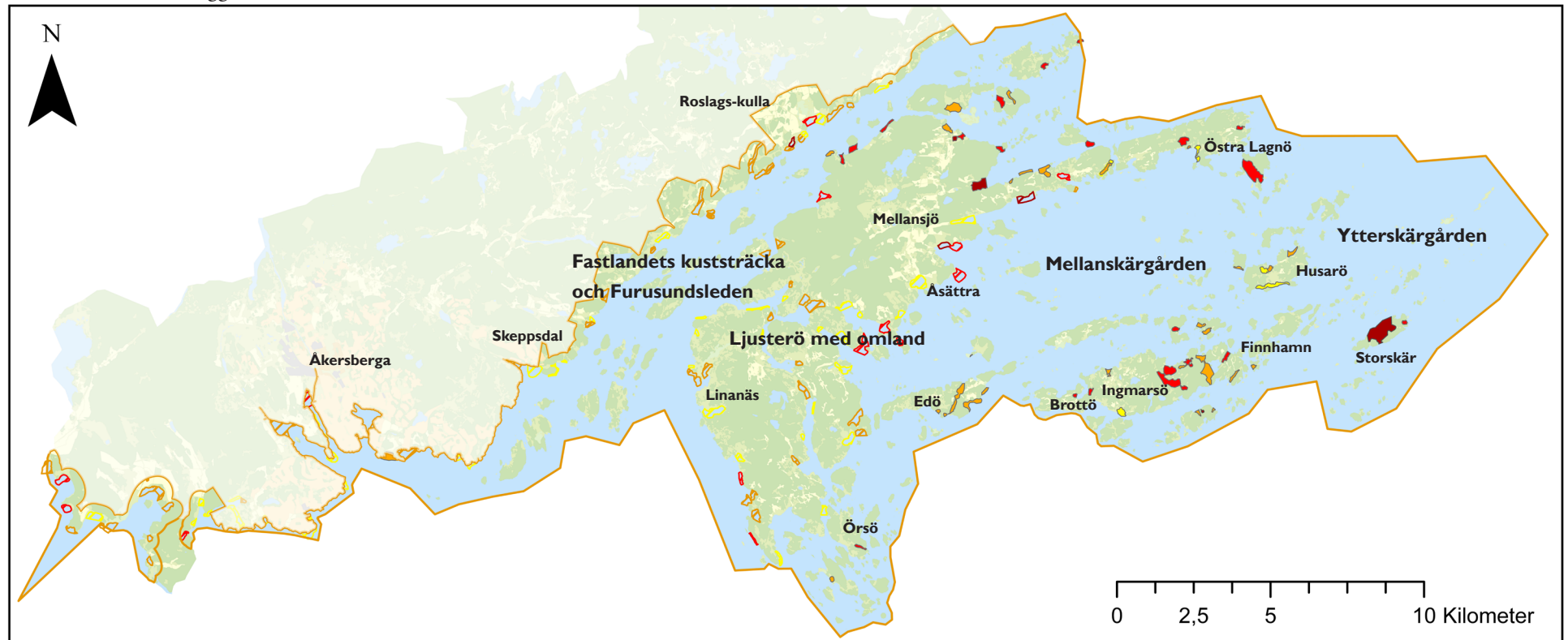
- TORR GRÄSMARK 20-50% BUSK- TRÄDTÄCKNING
- TORR GRÄSMARK <20% BUSK- OCH TRÄDTÄCKNING
- STRANDÄNG
- VASS
- VATTENDRAG/DIKE
- VATTENYTA MED FLYTBLADSVEGETATION
- VATTENYTA MED VASS M FL HÖGRE VATTENVÄXTER
- ÖPPEN VATTENYTA

Intressekarta vattenmiljö

Kartan för vattenmiljö visar nuläge samt var i kommunens vatten det finns höga naturvärden. Värderingarna är gjorda 2008-2009 i samband med framtagandet av kommunens underlagsrapporter till Strategi för de gröna frågornas hantering i Österåkers kommun. Uppdatering och tillägg till materialet gjordes 2019 i samband med arbetet med det tematiska tillägget.

Teknisk försörjning

I detta avsnitt beskrivs teknisk försörjning som ett kust- och skärgårdsintresse samt föreslås utvecklings- och hänsynsriktlinjer. Kapitlet ska läsas som ett tillägg till översiktsplanen 2040.

Dricksvattenförsörjning

Dricksvatten är en viktig förutsättning för att till skapa en levande kust och skärgård. Delar av fastlandets kust och skärgården har idag tillgång till kommunens allmänna VA-nät och utredning om fortsatt utbyggnad beskrivs i kommunens översiktsplan och VA-plan. I Stockholms län är det en liten andel av befolkningen som har enskild vattenförsörjning i form av egna borrade brunnar eller gemensamhetsanläggningar. Av de som har enskild vattenförsörjning finns flertalet i länets kust- och skärgårdsområden. I Österåkers kommun finns det uppskattningsvis cirka 5000 enskilda vattentäkter.

Längs kusten och skärgården finns det problem med vattenbrist, vattenkvalitet och saltvatteninträngning i enskilda vattentäkter. På grund av berggrundens naturliga kemiska sammansättning, förekommer i vissa fall höga halter av framförallt radon, uran,

bly och arsenik i enskilda brunnar, som innebär att vattnet bedöms som otjänligt och behöver åtgärdas.

Längs fastlandets kust och i skärgården finns det 3 områden som har vattenskydd, Linanäs, Lillnäs och Roslags-Kulla. Vid planering ska hänsyn tas till de föreskrifter som finns för vattenskyddsområdena.

Avfall- och avloppshantering

Förutsättningarna för insamling och transport av avfall skiljer sig mellan olika kommuner. Skärgårdsbebyggelsens lantliga karaktär med en infrastruktur som består av små enskilda bryggor, mindre grusvägar och ofta enbart en stig som leder fram till fastigheterna, innebär en utmaning för renhållarna att hämta hushållsavfall vid varje fastighet. Liknande förutsättningar återfinns för stora delar av fastlandets kuststräcka. En välfungerande och miljövänlig avfallshantering med tryggt system för insamling och

transport där renhållarnas arbetsmiljö, samt brukarnas tillgänglighet för att slänga och sortera sitt avfall är viktiga aspekter i att skapa en hållbar utveckling av kust och skärgård.

Längs kusten och i skärgården finns flera återvinningsstationer för material som omfattas av producentansvaret. I skärgården nyttjas idag en flytande återvinningscentral som möjliggör insamling av grov-, el- och farligt avfall från hushållen. Fastlandets kuststräcka har nära till kommunens återvinningscentral Brännbacken.

Till följd av nya förordningar för tidningar och förpackningar ska producenterna av dessa erbjuda hämtning av avfallet bostadsnära. Detta innebär att ett insamlingssystem kommer att upprättas även längs kusten och i skärgården. Enligt förordningen ska fastighetsägarna underlätta hämtningen av detta avfall, vilket innebär att det ska vara möjligt att ta sig fram till platserna där producenterna kan hämta materialet på ett godtagbart vis. Förordningen har även ändrats gällande matavfall, där fastighetsnära insamling ska erbjudas. Ny lagstiftning i miljöbalken medför även att bygg- och rivningsavfall som inte producerats i en yrkesmässig verksamhet klassas som avfall som kommunen ansvarar för. Detta medför att kommunen ska säkerställa att hämtningen kan ske av dessa avfallslag på ett hållbart och långsiktigt sätt.

Längs fastlandets kuststräcka och i skärgården finns många enskilda avlopp som behöver tömmas på slam. I skärgården görs detta antingen direkt från en båt när så är möjligt eller från ett terränggående tömningsfordon som körs i land från båten. I många fall krävs att tömningspersonal drar slangar långa sträckor för att komma åt att tömma avloppen.

Trots korrekt hantering av enskild avlopp kan mängden av dem orsaka stor påverkan på recipienter, sjöar eller vattendrag. Vid utveckling är det viktigt att ta hänsyn till vattenrecipienternas tålighet i relation till utbyggnad av fler enskilda avlopp.

Delar av fastlandets kust och skärgården har idag tillgång till kommunens allmänna VA-nät och utredning om fortsatt utbyggnad beskrivs i kommunens översiktsplan och VA-plan.

Latrintömning för fritidsbåtar

För fritidsbåtar finns det ett 10-tal platser i kommunen där latrin kan tömmas. Från och med 2015 är det förbjudet att släppa ut toalettavfall från fritidsbåtar i hav, sjöar och vattendrag. Toalettavfall som sprids i naturen påverkar miljön negativt bland annat genom att påverka halterna av näringsämnen i vattnet. En välfungerade och tillgänglig struktur för hanteringen av latrintömning från båtar bidrar till en bättre närmiljö i kust och skärgården samt bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan nås.

Fiber

Det digitala samhället har behov av en mer utbyggd och trygg fiberinfrastruktur. Sverige har som mål att hela landet bör ha tillgång till infrastruktur som medger snabbt bredband, stabila mobila tjänster som stödjer digitalisering. I Österåker finns bland annat Österåkers stadsnät, ÖSAB som arbetar för ett utbyggt fibernät.

Tillgång till fiberinfrastruktur är en viktig förutsättning för att människor ska kunna leva, bo och verka längs fastlandets kust och i skärgården. Inom skolan kan en trygg och säker infrastruktur för fiber innebära ökad möjlighet för utbildning och för företag en större möjlighet för utveckling och expansion.

Elförsörjning

Trygg och säker elförsörjning längs fastlandets kust och i skärgården är en viktig förutsättning för en vidare utveckling av området, för privatpersoner och verksamheter. Stormar och hårt väder har visat på känsligheten i elförsörjningen. Genom att gräva ner elkablar och isolera luftledningar sker ett arbete med att vädersäkra elförsörjningen. Leveranssäkerheten och kapaciteten har även höjts genom insatser och planerade insatser gällande transformatorstationer, på södra och norra Ljusterö och längs fastlandets kust.

I skärgården finns två större vindkraftverk, vid etablering av fler vindkraft ska riktlinjerna i kommunens vindkraftutredning från 2009 följas.

Vindkraftverk på Ljusterö.

Planeringsriktlinjer

Verka för ett väl utbyggt fibernät längs fastlandets kust och i skärgården.

År 2020 ska minst 90 procent av hushållen och företagen i Österåkers kommun kunna anslutas till bredband med en minimihastighet av 100Mbit/sek. Nya mätbara mål ska tas fram till 2040.

Samordna utbyggnad av fibernätverk.

Vid utbyggnad av annan infrastruktur i kust och skärgården, som vägar, energisystem, vatten och avlopp ska möjligheten för bredband möjliggöras.

Säkra dricksvattenförsörjning vid nyexploatering.

Ny bebyggelse längs fastlandets kust och i skärgården ska anpassas till tillgången och kvaliteten på dricksvatten. I övrigt ska exploatering begränsas på platser där tillgången på dricksvatten inte är tillräcklig eller där det inte går att säkra. Kommunen ska vidare säkerställa att det finns erforderligt

skydd för allmänna och enskilda dricksvattentäkter som försörjer fler än 50 hushåll eller där vattentäktens uttag är mer än 10m³/dygn.

Tillgodose behovet av tillgängliga platser för avfallshantering vid utveckling.

Gemensamma platser för insamling av avfall ska planeras lättillgängliga för alla människor längs fastlandets kuststräcka och i skärgården. Platserna ska vara strategiskt utvalda och lämpliga utifrån den infrastruktur som behövs för att hantera avfallshämtningen från både land och vatten.

Skapa förutsättningar för det rörliga friluftslivet på land och vatten att hantera sitt avfall.

Förutsättningar ska finnas och utvecklas för det rörliga friluftslivet att hantera sitt avfall hållbart, däribland båtlivets tillgång till en säker och tillgänglig latrintömning.

Verka för att minska avfallsmängderna och öka andel återvunnet material.

Genom information och tillgängliga lösningar ska kommunen verka för minskade avfallsmängder. Genom välplanerade och väl sorterade återvinningslösningar kan ett cirkulärt kretslopp skapas.

Främja en etablering och utbyggnad av förnybara energikällor.

Verka för etablering och utbyggnad förnybara energikällor som våg-, vind-, vatten- och solkraft med hänsyn till kust och skärgårdens natur- och kulturvärden.

Verka för en hållbar hantering av vatten och avlopp längs fastlandets kust och i skärgården.

Verka för hållbar hantering av vatten och avlopp längs fastlandets kust och i skärgården samt arbeta i linje med kommunens VA-plan gällande utveckling av kommunalt VA i utpekade delar av fastlandets kuststräcka och i skärgården.

Exempel på riktlinjer från översiktsplanen

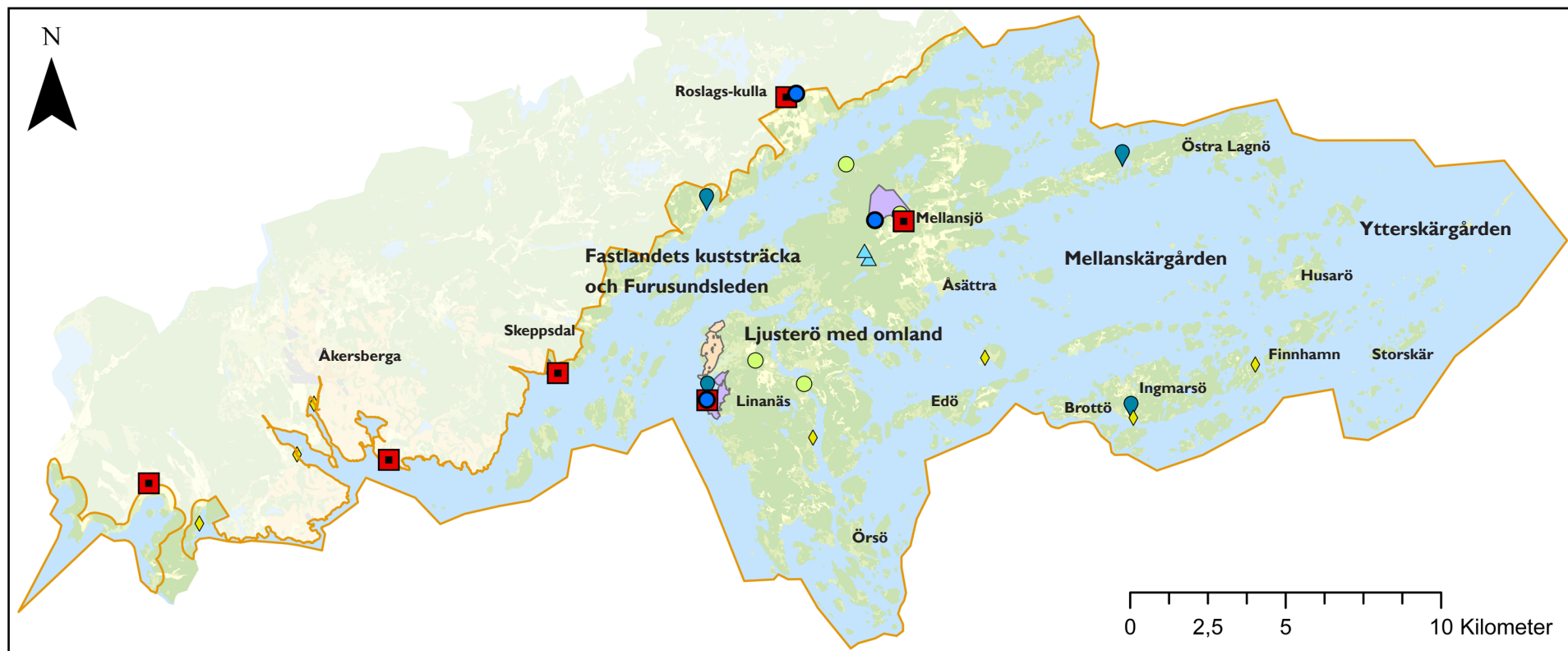
- Utbyggnad av VA-områden ska utgå från VA-planens utredningsplan.
- Främja hållbara VA-lösningar utanför VA-verksamhetsområden
- Långsiktig vattenförsörjning ska säkras
- Dagvattenhanteringen ska vara hållbar och dagvatten ska ses som en resurs
- Ställ om kommunens energianvändning till förnybar energi
- Planera och möjliggör utbyggnad av tekniska anläggningar utifrån behov
- Verka för ett utbyggt fjärrvärmenät
- Möjliggör en säker avfallshantering

Intressekarta teknisk försörjning

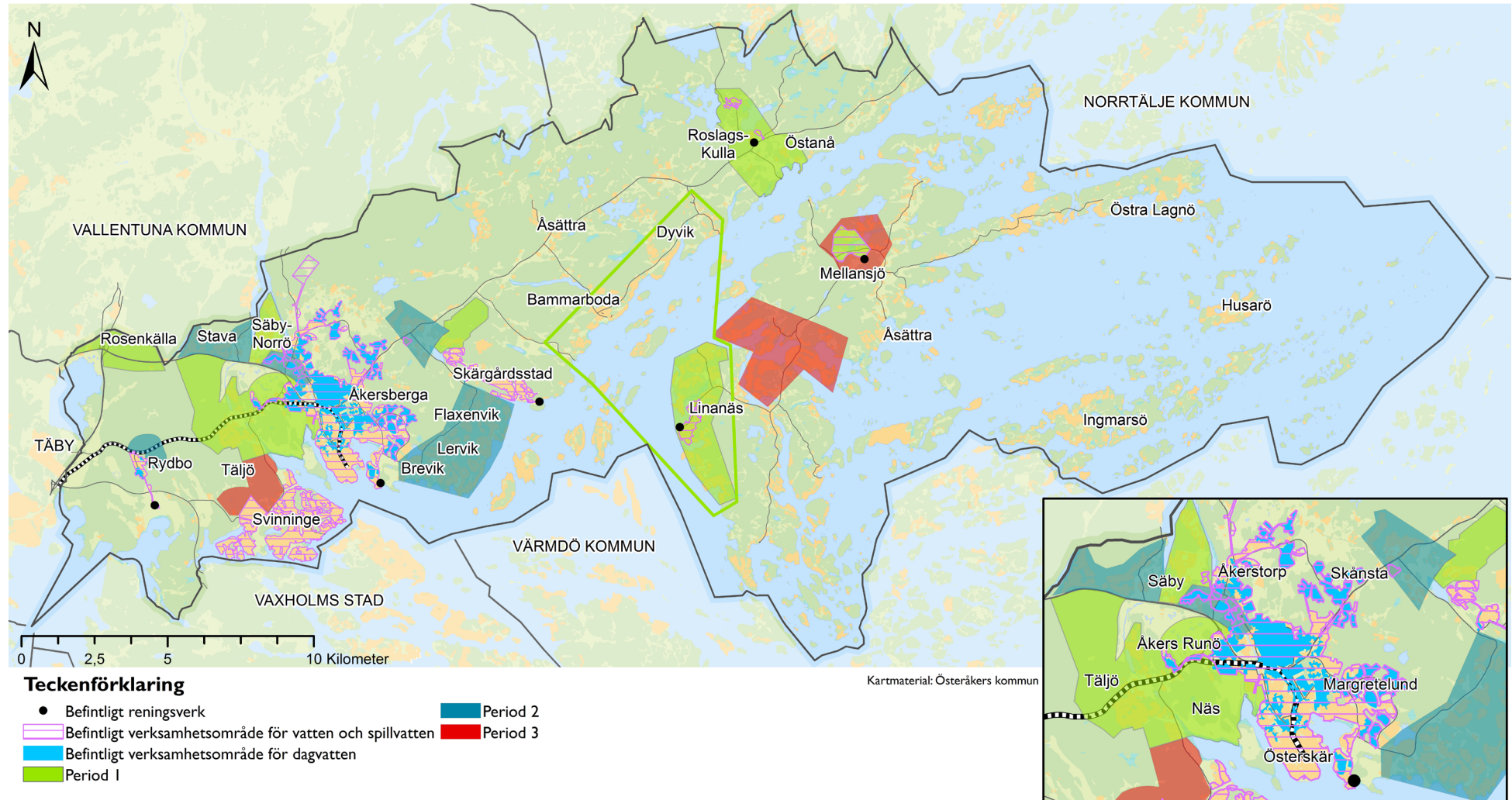
Kartan visar nuläge samt var i kommunen särskild hänsyn till den tekniska försörjningen bör tas.

Avgränsning Kust & Skärgård	Tappställen för dricksvatten
Befintliga verksamhetsområden för vatten	Sugstörningsstationer för fritidsbåtar
Grundvatten	Sjömack
Befintliga reningsverk	FTI återvinningsstationer
Vindkraftverk	

Översiktsplanens karta över utredningsområden för kommunalt VA

Kartan visar översiktsplanens karta över hela kommunen gällande utredning för kommunalt VA. Ytterligare information går att få i VA-planen samt i kommunens översiktsplan.

Klimat, hälsa, risk och sårbarhet

I detta avsnitt beskrivs klimat, hälsa, risk och säkerhet som ett kust- och skärgårdsintresse samt föreslås utvecklings- och hänsynsriktlinjer. Kapitlet ska läsas som ett tillägg till översiktsplanen 2040.

Klimatanpassning och höjda havsnivåer

Genom sin geografiska placering utgör kustlandet och skärgården sårbara områden för klimatförändringar med höjda havsnivåer. Den klimat- och sårbarhetsanalys för Österåker som tagits fram 2015-2016 samt klimatanpassningsplanen från 2018, visar på områden som riskerar att drabbas av stigande vattennivåer av förhöjda havsvattennivåer och ökad skyfallsproblematik.

Längs fastlandets kust och i skärgården pekas två större områden med bebyggelse ut som särskilt känsliga för höjda vattennivåer och klimatförändringar, Linanäs/Laggarvik vid Edsviken på Ljusterö samt Östanå på fastlandet. Kopplat till områdena finns det flera specifika punkter eller vägsträckningar känsliga för höjda vattennivåer, exempelvis färjelägena vid Furusundsleden och Ljusterövägen vid Marum. I klimatanpassningsplanen från 2018 går det att läsa

om problematiken samt förslag på åtgärder för att säkerställa en god och hållbar livsmiljö.

Klimatförändringarna kan mötas på olika sätt, bland annat genom förebyggande åtgärder, skyddsåtgärder, beredskap och återställande åtgärder. Att inom den fysiska planeringen arbeta med mångfunktionella ytor är ett sätt att hantera klimatförändringarna. Utöver åtgärder finns det även olika förhållningssätt till klimatanpassning, vilka kan sammanfattas i tre olika strategier: attack, försvar och reträtt. Med attack menas en planering som direkt möter klimathotet, exempelvis genom vattentålig byggteknik. Försvar omfattar olika typer av skyddsåtgärder som vallar och murar. Reträtt innebär att backa från hotet genom att olämpliga områden lämnas från exploatering och nyttjas istället som rekreation- och grönområden.

Farligt gods och andra riskkällor

Längs fastlandets kust och i skärgården finns det verksamheter och platser som genererar transporter och hantering av farligt gods. Olyckor med miljöfarliga ämnen kan få konsekvenser för både människor och miljö, i form av till exempel förorenande vattentäkter och läckage av farliga ämnen i värdefulla naturområden. Hantering av olika typer av riskkällor är en förutsättning för en långsiktig och hållbar utveckling. Vid planering ska risker identifieras så att hänsyn kan tas och nödvändiga riskreducerande åtgärder vidtas.

Buller är främst ett problem vid de större vägarna på Ljusterö och längs fastlandets kust, samt vid olika typer av särskilda verksamheter såsom vindkraft och färjelägen.

Markföroreningar

Förorenad mark går att finna längs hela fastlandets kuststräcka och i skärgården, platser som äldre industrier och verksamheter som till exempel båtklubbar. Med ett förändrat klimat med ökad andel skyfall, översvämningar, skred och erosion som konsekvens finns en ökad risk för spridning av dessa markföroreningar. Markföroreningarna är en viktig hälsofråga både för människor och miljön samt påverkar möjligheten för utveckling. Linanäs och Laggarvik pekas ut av Österåkers kommun i klimatanpassningsplanen från 2018 som ett särskilt känsligt område för

spridning av markföreningar i samband med skyfall och översvämningar.

Risk för ras, skred och erosion

Markförhållandena i Österåkers kust- och skärgårdsområden präglas främst av berg och morän. Områden av lerjordar och annan jordmån förekommer, bland annat vid Östanå, Linanäs och Mellansjö.

Vid kraftiga regn och översvämningar kan särskilt lerjordar påverkas vilket ökar risken för ras och skred. Erosion präglar delar av skärgården och fastlandets kuststräcka, främst genom den tunga båttrafiken med blanda annat större färjor genom Furusundsleden. Finkorniga jordarter eroderas snabbare än andra vilket gör att området vid Östanå är särskilt känsligt för den erosion som transporterarna i Furusundsleden

orsakar. Erosion av stränder påverkar bland annat grunda vikar och fiskars möjlighet till reproduktion.

Ett förändrat klimat innebär ökade risker för ras och skred vilket påverkar möjligheterna att bo, verka och leva längs fastlandets kust och i skärgården. Genom förändrade egenskaper i marken genom skred och ras och även erosion kan även dricksvattenförsörjningen bli hotad.

Planeringsriktlinjer

Planera för hälsosamma livsmiljöer längs kusten och i skärgården.

Ny bebyggelse ska planeras så att det inte uppstår besvär för människor gällande buller, luft- och vattenföroreningar. Bebyggelse vid vägar för transporter av farligt gods, störande verksamheter samt verksamheter som kan innebära särskilda risker vid olyckor ska planeras på ett sätt som gör att riskerna bedöms acceptabla för samhället.

Verka för minskad påverkan av erosion i Furusundsleden.

Genom samverkan och gemensam målsättning ska stränder och värdefulla naturområden längs Furusundsleden tryggas från vidare erosionskador.

Verka för att klimatsäkra miljöfarliga verksamheter i riskområden för översvämning, ras, skred och erosion.

För verksamheter som ligger vid vattnet eller på platser där det finns risk för översvämning, ras, skred eller erosion ska kommunen i samverkan med berörda aktörer verka för klimatsäkrande åtgärder för att minimera risken för spridning av miljöfarliga ämnen.

Vid ny bebyggelse i översvämningshotade områden ska klimatanpassade åtgärder vidtas.

Ny bebyggelse och samhällsfunktioner av betydande vikt, bör placeras med lägst grundläggningsnivå minst 2,70 meter över havet (RH2000). Vid avsteg

från detta ska det motiveras med utredningar, karteringar, riskbedömningar och den nya bebyggelsen ska vara utformad för att klara översvämnningar och höga vattenflöden.

Vid utveckling ska hänsyn tas till risken för markföroreningar.

Vid utveckling behöver hänsyn tas till hanteringen av markföroreningar och en bedömning göras över risken för markföroreningar innan en exploatering görs. Särskilt i de områden där risken för detta anses hög, t.ex. Linanäs/Laggarsvik.

Vid utveckling ska kommunen verka för en klimatsäkrad och tillgänglig infrastruktur.

Vid utveckling ska kommunen verka för en klimatsäkrad infrastruktur som vid översvämning och skyfall eller i händelse av annan klimatrelaterad incident förblir tillgänglig. Kommunen ska arbeta utifrån nationella riktlinjer för klimatanpassning samt kommunens klimatanpassningsplan från 2018.

Skapa förutsättningar för en god bebyggd miljö avseende ett förändrat klimat

Den bebyggda miljön ska bidra till att goda och hälsosamma livsmiljöer skapas. Kommunen ska arbeta kontinuerligt med planering på en såväl översiktlig som mer detaljerad nivå för att risker för människors hälsa och säkerhet hanteras. I samverkan med andra aktörer ska kommunen verka för ökad kunskap och information om klimatanpassning och att såväl ny som befintlig bebyggelse kan säkras.

Exempel på riktlinjer från översiktsplanen

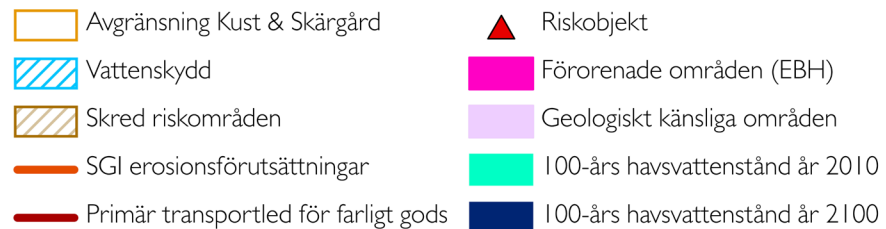
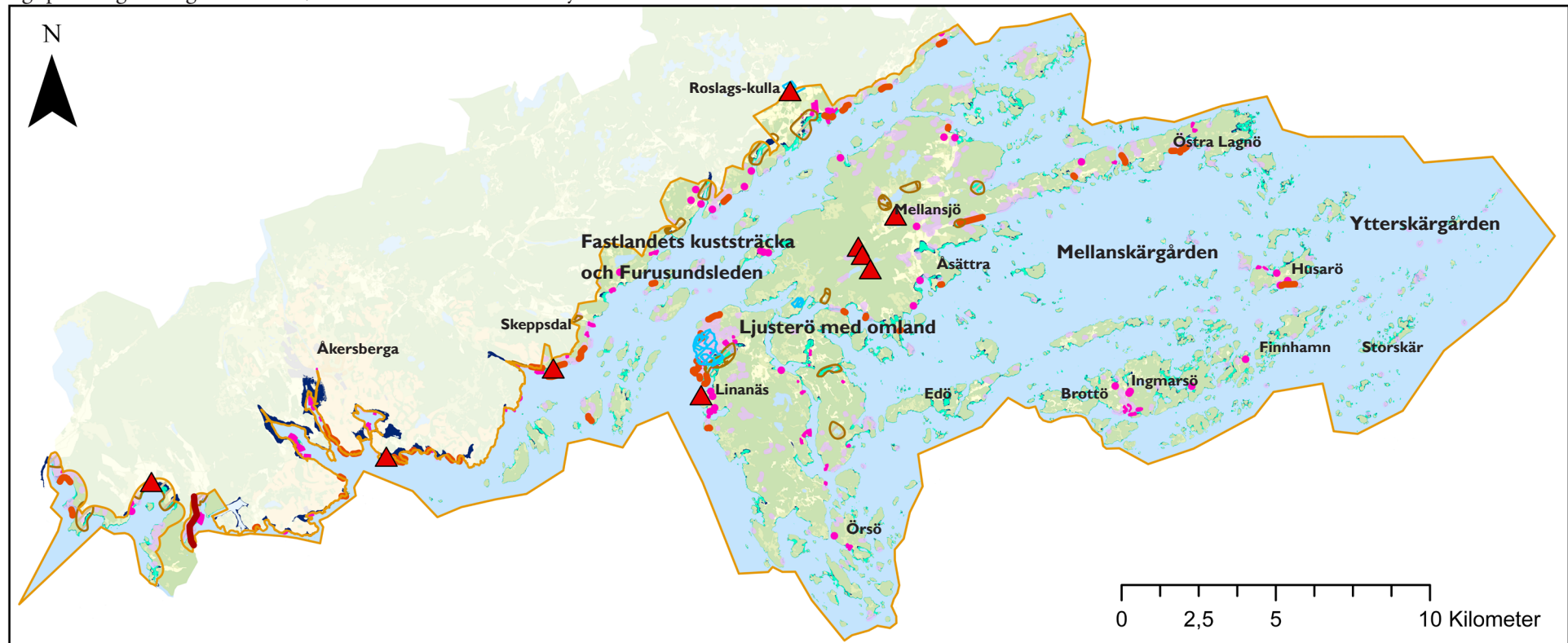
- Planera för att risker som transporter av farligt gods genom bebyggda områden medför ska bli acceptabla
- Vid exploatering av misstänkt förorenade områden ska föroreningar i marken och grundvattnet utredas
- Planera för en resilient kommun
- Ny bebyggelse ska inte försvåra för möjligheten att skydda befintlig
- Vid planläggning ska hänsyn till extrema regn tas

Intressekarta klimat, hälsa, risk och sårbarhet

Kartan visar befintliga riskobjekt som medför störst risk i Österåkers kommuns kust och skärgård. Kartan visar också de områden som är geologiskt sårbara på grund av en hög spridningsrisk i grundvattnet, vidare visar kartan vattenskyddsområden samt framtida havsvattenstånd.

Riksintressen

Detta avsnitt redovisar de riksintressen som finns inom avgränsningen för det tematiska tillägget för kust och skärgården samt kommunens ställningsstagande.

Kulturmiljö

Inom avgränsningen för tillägget finns två riksintressen för kulturmiljön, Rydboholm och Roslags-Kulla.

Roslags-Kulla

Ställningstagande

Riksintresset påverkas av det tematiska tillägget då utveckling i området vid Roslags-Kulla och Östanå föreslås. En aktualitetsprövning av planprogrammet för området genomfördes 2019 med hänsyn till riksintresset, där frågor som kulturmiljö hanterades. Vid utveckling av Roslags-Kulla ska stor hänsyn tas till den befintliga miljön och bidra till att ingen påtaglig skada sker på riksintresset. Hur en hållbar utveckling kan ske ska utredas vidare och bör ske med stor beaktning av kulturmiljövärdena i området.

Motivering för riksintresset

Herrgårdslandskap med gårdsanläggningar som speglar olika sidor av 1700-talets herrgårdskultur, både vad gäller gårdarnas storlek och arkitekturutveckling

samt Roslags-Kulla sockencentrum med märklig träkyrka från 1706.

Uttryck för riksintresset

Östanå slott som dominerar bygden, och den mindre och enklare Mälby herrgård, med huvudbyggnader i nyklassicism respektive karolinsk stil. Barockträdgården vid Östanå, som sträcker sig ner mot Saltsjön. Ekonomibyggnader, Östanå såg med arbetarbostäder och andra byggnader och anläggningar som visar på verksamheten vid herrgårdarna. Alléer, gamla vägsträckningar och det av godsdriften präglade kulturlandskapet. Roslags-Kulla kyrka i en arkitekturstil som hör hemma i Finland, med f.d. kommunisterbostad och två äldre skolhus.

Rydboholm

Ställningstagande

Riksintresset bedöms inte påverkas av det tematiska tillägget till översiktsplanen då ingen ny utveckling i området förelås.

Motivering för riksintresset

Herrgårdslandskap, med Rydboholms slott och Östra Ryds kyrka, som visar levnadsbetingelserna för landets främsta adelssläkter alltsedan medeltidens slutskede.

Uttryck för riksintresset

Rydboholms slott med det fristående Vasatornet från 1400-talet, ett kärntorn med såväl bostads och försvarsfunktioner, och huvudbyggnad som i grunden är från 1500-talet men som fick sitt nuvarande utseende från 1700-talet. Den stora engelska parken med olika monument och små byggnader. Ekonomibyggnader och anläggningar som hör ihop med godsets verksamhet, samt det av herrgårdsdriften präglade landskapet med vidsträckta åkrar, alléer, arrendegårdar och torp, flera med enhetlig utformning. Östra Ryds kyrka, som både är sockenkyrka och Rydboholms patronats- och gravkyrka, med till sockencentrumet hörande byggnader som klockarbostad och skola.

Naturmiljö

Inom avgränsningen för tillägget finns tre riksintressen för naturmiljön, Ullnasjöns De Geermoräner och mellan- och ytterskärgården

Ullnasjöns De Geermoräner

Ställningstagande

Riksintresset bedöms inte påverkas av det tematiska tillägget då ingen utveckling inom det tematiska tilläggets avgränsning föreslås.

Landskapsform
Sprickdalslandskap

Värdeomdöme

Fullständig och mycket geovetenskapligt värdefull serie av De Geermoräner. De har högt pedagogiskt värde, i synnerhet norr om Deglinge, där ryggarna är särskilt tydliga

Förutsättningar för bevarande

Områdets karaktär som viktigt geologiskt objekt bevaras. Värdet kan reduceras av exempelvis täkt, schaktning, bebyggelse, vägbyggnad och upplag.

Områdets huvudrag

Från Ullnasjöns östra strand och söderut ända ned till Norrängen i västra Rydboholms området förekommer en intressant serie De Geermoräner som har stor betydelse för studier av inlandsisens avsmältning. Ryggarna, som är utsträckta i öst-västlig eller nordost-sydvästlig riktning framträder tydligast i hagmarken norr om Deglinge.

Denna i detalj karterade moränserie är ett mycket pedagogiskt exempel på De Geermoräner. I betesmarken vid Deglinge ligger fem stora moränryggar. Mellan dessa förekommer betydligt mindre moränryggar. Moränerna är här nästan blockfria. Tidigare ansågs de ha bildats vid inlandsisens front och alltså vara en typ av ändmorän. Avståndet mellan ryggarna skulle markera iskantens årliga avsmältning. Numera anses de vara bildade innanför iskanten men i sprickor parallella med den. Avståndet mellan de

stora moränryggarna överensstämmer väl med de mått som Gerhard De Geer genom lervarvs-kronologisk mätning erhållit på iskantens normala årliga recession i närliggande trakter.

Längre söderut i området är moränryggarna lägre och bevuxna av barrskog. Längst i söder är moränerna blockrika.

Mellanskärgården

Ställningstagande

Riksintresset bedöms inte påverkas i stor utsträckning av det tematiska tilläggets föreslagna utveckling. Vid utveckling av Ingmarsö och de marina näringarna måste stor hänsyn tas till riksintresset för naturvård i mellanskärgården. Vidare föreslås utökad andel naturskydd i mellanskärgården för att tillgodose intresset, bland annat värdefulla vattenmiljöer.

Landskapsform
Sprickdalslandskap

Värdeomdöme

Mellersta skärgården utgör ett typisk sprickdalslandskap med en mångfald av stora och små öar åtskilda av sund och fjärdar. Det mosaikartade landskapet rymmer ett stort antal olika naturtyper. Särskilt värdefulla är stränder, grunda vattenområden, våtmarker, ädellövlundar, äldre barrskogsbestånd och naturbetesmarker som torrängar, kalkfuktängar och strandängar.

Växt- och djurlivet är rikt. På skären och utmed stränderna häckar rikligt med kustfågel. Öar i västra delen av Gälnan är viktiga häckningsplatser, även barrskogsområden utgör sådana platser. Grunda vattenområden är viktiga produktionsområden för många djur.

Förutsättningar för bevarande

Fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift, ängsbruk och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av minskad eller upphört ängsbruk/betesdrift skogsplantering på jordbruksmark och exploatering genom bebyggelse och anläggningar mm.

Områdets huvudrag

I mellersta skärgården är landskapet mosaikartat och splittrat med en mängd stora och små öar. Hällmarktallskog och barrblandskog blandas ofta med lövpartier och inägomarker.

Särskild skyddsvärd del av mellanskärgården omfattar bland annat Ingmarsö, Östra Lagnö med omgivande öar, däribland Fambakarna. Åsättrafladen, Gårdsvik och Norsviken på Ljusterö.

Ytterskärgården

Ställningstagande

Riksintresset bedöms inte påverkas då ingen utveckling föreslås i ytterskärgården.

Landskapsform
Sprickdalslandskap

Värdeomdöme

Stockholms skärgård utgör ett världsunikt landskap med utomordentligt stora värden. Skärgårdslandskapet omfattar många öar och präglas av vackert slipade granit-/gnejsklippor, en sparsam men intressant växtlighet, ett rikt fågelliv samt värdefulla brackvattenmiljöer. Skärgårdsområdet är en övergångszon till högre salthalt söderut och utgör nordligast utbredningsområde för ett antal marina arter.

Variation av exponering och hydrografi inom området ger stor variation i artförekomst och sammansättning. Genom områdets orördhet och vidsträckt areal utgör det ett viktigt referensområde. Utskärgården bär spår av gammal kulturpåverkan. Området har utomordentligt stora värden och är intensivt utnyttjat av det båtburna friluftslivet.

Fågellivet präglas av dykänder och måsfåglar. Skärgården utgör landets starkaste fästen för havsörn.

Områdets huvuddrag

Stockholms skärgård med dess drygt 30 000 öar, kobbar och skär, uppvisar stora variationer i t.ex. geologi och klimat vilket ger en mycket mångformad natur. Kalskärszonen är iögonfallande i ytterskärgården. De större öarnas inre upptas mest av lågväxande mattor

av enbuskar eller rishedar. På heden finner man typiska myrväxter. På de yttersta skären ger lavarna liv åt landskapet och i bergsprickorna växer baldersbrå, styvmorsviol, gul fetknop, kärleksört och gräslök.

Djurlivets sammansättning skiljer sig inte så mycket från skärgården i övrigt. Generellt minskar antalet djurarter ju längre ut mot kalskären man kommer men antalet individer inom arten kan vara högt. Gråsäl lever i ytterskärgården samt en mängd skärgårdsfåglar.

Kust och skärgård

Riksintresset för kust och skärgård innefattar hela det tematiska tilläggets avgränsning.

Kust och skärgård

Ställningstagande

Kommunen tolkar avgränsningen så att riksintresset inte omfattar tätorten Åkersberga. Vid bebyggelseutveckling inom riksintresset för kust och skärgård ska det ske med hänsyn till riksintresset.

Beskrivning:

Österåkers kust- och skärgårdsområde är, med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i området, i sin helhet av riksintresse och omfattas av särskilda hushållningsbestämmelser enligt 4 kap MB. Exploateringsåtgärder och andra ingrepp i miljön får

komma till stånd endast om de kan ske på sådant sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur och kulturvärden. Fritidshusbebyggelse får endast komma till stånd i form av komplettering till befintlig bebyggelse eller om det tillgodoser friluftslivets intressen eller avser enkla fritidshus i närheten av storstadsregioner. Bestämmelserna innebär dock inte någon restriktion för utvecklingen av stadsbygden då bestämmelserna inte skall utgöra hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller det lokala näringslivet.

Friluftsliv

Inom avgränsningen för tillägget finns tre riksintressen för friluftslivet, mellanskärgården, ytterskärgården och Bogesundslandet.

Mellanskärgården

Ställningstagande

Viktiga delar av Österåkers identitet som översiktsplanen lyfter fram är vattnet, skärgården och ett aktivt friluftsliv. Det tematiska tillägget ämnar att lyfta fram och tillgängliggöra dessa värden i linje med riksintressets syfte. På Ingmarsö föreslås att detaljplaner för service och bostäder upprättas. Genom möjliggörande för service i skärgården kan friluftslivet och riksintresset stärkas. Vid uppförande av ny bebyggelse bör det ske på ett sätt som inte begränsar friluftslivet. Vidare föreslås förutsättningarna för ett

friluftsområde som skulle stärka riksintresset utredas söder om Örsö.

Beskrivning

Stockholms mellersta skärgård har stor betydelse för människor inom friluftslivet som saknar tillgång till egen båt genom att det finns många bryggor och linjer med reguljär båttrafik. Mellanskärgårdens variationsrika och förhållandevis välbevarade kulturlandskap har stora värden för friluftslivet. Området erbjuder mycket goda förutsättningar för friluftaktiviteter som fritidsfiske, strövande och långfärdsåkning på skridskor.

För det båtburna friluftslivet har tillgängliga strandavsnitt och ankarvikar i detta område också mycket stor betydelse som naturliga natthamnar på väg ut mot ytterskärgården eller på väg tillbaka till hemmahamnen.

Ytterskärgården

Ställningstagande

Det tematiska tillägget föreslår inte någon utveckling som negativt påverkar riksintresset. Viktiga delar av Österåkers identitet som översiktsplanen lyfter fram är tillgången till vattnet, skärgården och ett aktivt friluftsliv. Det tematiska tillägget ämnar att lyfta fram och tillgängliggöra dessa värden i linje med riksintressets syfte.

Beskrivning

Stockholms ytterskärgård intar som helhet en särställning i länets natur och är oskattbar som rekreationsområde. De största värdena för friluftslivet ligger i den oexploaterade naturen med mycket höga natur- och kulturvärden och god tillgång på naturhamnar.

Ytterskärgårdens mosaik av öar, kobbar och skär ger praktiskt taget outtömliga möjligheter för båtlivet men även för fiske, paddling och andra naturupplevelser. Vintertid ges vid gynnsamma isförhållanden unika möjligheter till långfärdsåkning på skridskor. I området finns goda förutsättningar för många olika friluftaktiviteter. T.ex. anses naturreservatet Ören vara ett av Sveriges absolut bästa surfställen. Området utnyttjas av både vind-, våg- och kitesurfare på grund av de utmärkta vind- och vågförhållandena som råder vid viss väderlek. Intill tätorten Nynäshamn ingår även tätortsnära strövområden som är tillgängliga med kollektivtrafik.

Bogesundslandet

Ställningstagande

Det tematiska tillägget ämnar att stärka friluftslivet i området för riksintresset.

Beskrivning

Bogesundslandet utgör med sitt varierade landskap och omfattande vattenkontakt ett mycket viktigt friluftsområde. Det tätortsnära läget gör att området

är viktigt för många människors friluftsliv och kan nyttjas ofta och mycket. Området är en del av Stockholms regionala grönstruktur och tillhör Bogesundskilen.

Här finns stora sammanhängande skogsområden, ett rikt kulturlandskap samt ett flertal långa spår och leder. Området upplevs på många platser som tyst och i de mest välbevarade partierna kan skogen upplevas trolsk och orörd. De långa stränderna har en varierande karaktär och en del strandavsnitt är lättframkomliga och lämpar sig för många vattenanknutna friluftaktiviteter som t.ex. bad, fiske samt skridsko- och skidåkning.

Sjöfart

Inom avgränsningen för tillägget finns två riksintressen för sjöfart, Furusundsleden och Husaröleden

Furusundsleden

Ställningstagande

Österåkers kommun är drivande i samverkan med berörda aktörer för minskad trafik och lägre hastigheter i Furusundsleden.

Husaröleden

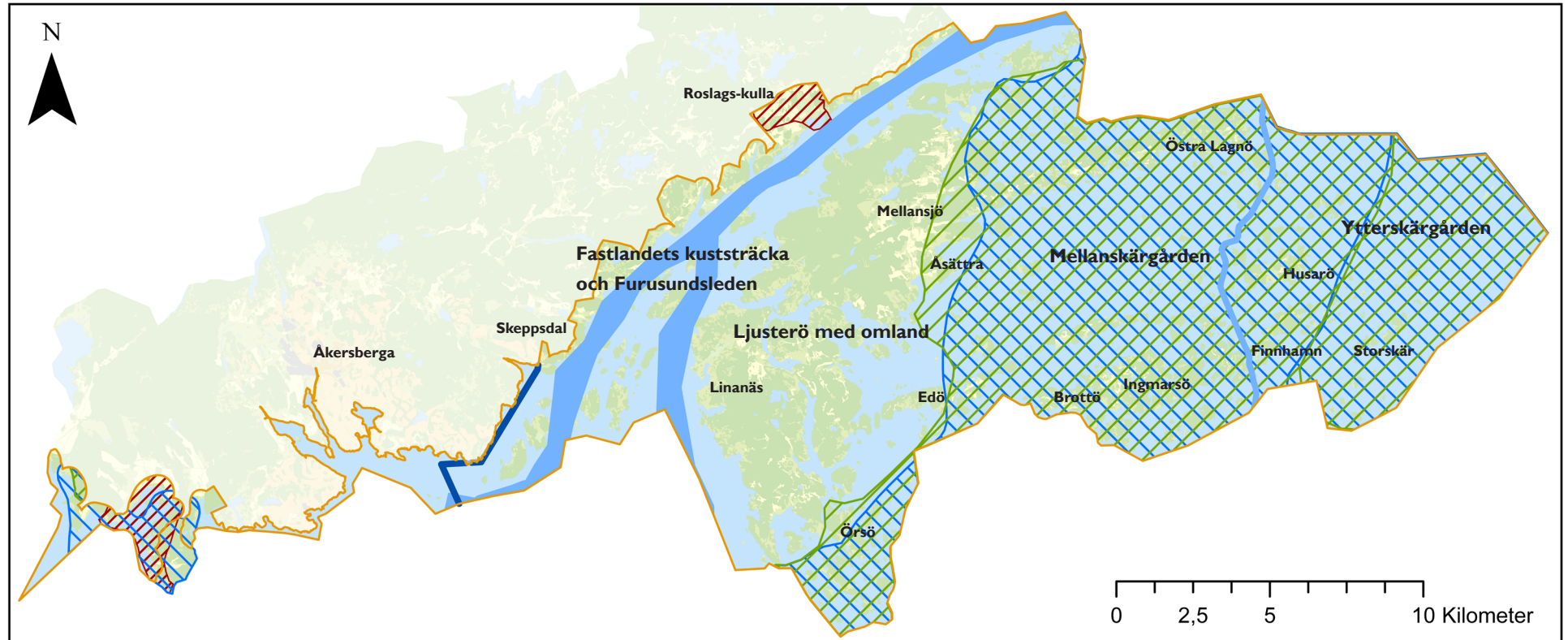
Ställningstagande

Riksintresset påverkas inte av det tematiska tillägget.

Hänsynskarta riksintressen

Kartan visar riksintressen i Österåkers kust och skärgård.

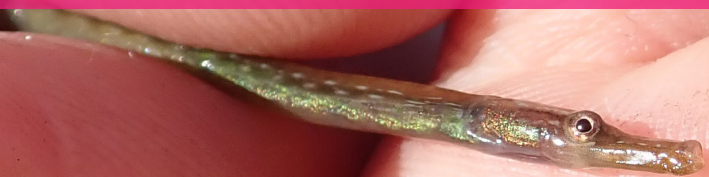

Avgränsning Kust & Skärgård	Riksintresse för friluftsliv
Gräns för riksintresse kust och skärgård	Riksintresse för kulturmiljövården
Riksintresse sjöfart	Riksintresse naturvård

Del 5. Genomförande

I denna del beskrivs genomförandet av det tematiska tillägget samt en redogörelse för planens hållbarhet.

Genomförandestrategi

I detta avsnitt sammanfattas hur det tematiska tillägget avses genomföras fram till år 2040. Vidare visar detta avsnitt på det tematiska tillägget koppling till Agenda 2030 samt kommunens vision och mål. Avsnittet ska läsas som komplement till översiktsplanens genomförandestrategi.

Underlag för verksamhetsplan och budget

Tillsammans med översiktsplanen visar det tematiska tillägget på kommunens viljeriktning avseende mark- och vattenanvändning fram till år 2040. Den föreslagna utvecklingen kopplar an till den utveckling som beskrivs i översiktsplanen. Utvecklingen genom olika aktiviteter förutsätter politiska beslut och att budget tilldelas för olika projekt, detta för att aktiviteter ska kunna påbörjas och genomföras.

Det tematiska tillägget ska utgöra underlag för verksamhets- och budgetplaneringen hos kommunens olika verksamheter.

Underlag för vidare arbete

Det tematiska tillägget ska fungera som underlag till vidare arbete med planprogram, fördjupade

översiktsplaner och detaljplaner. Tillägget kan även fungera som underlag till övriga strategiska dokument som berör temat kust och skärgård samt hantering av bygglovsfrågor och andra ärenden.

Aktiviteter att arbeta vidare med

En del av genomförandet av det tematiska tillägget består av att bevaka att den beskrivna utvecklingen arbetas vidare med. Det finns höga förväntningar hos inte minst boende och verksamma i kusten och skärgården att olika åtgärder ska vidtas, bl.a. till följd av det tematiska tillägget. Viktigt att ha med sig är att utvecklingen måste ske varsamt och hållbart. För att kunna erbjuda skärgårdens invånare en rimlig nivå av service, och möjligheter till försörjning, föreslår exempelvis planen att utvecklingen av service och kommunikationer fokuseras till strategiska lägen. På så sätt kan service och kommunikationer

koordineras så att god service blir så tillgänglig som möjligt. Inledningsvis utgörs dessa lägen av utpekade lokala knutpunkter och kärnön Ingmarsö, men nya platser kan utvecklas på sikt (i samband med bl.a. ny översiktsplan eller tematiska tillägg kan nya områden komma att prövas). Andra aspekter av utvecklingen sker däremot mer spritt, t.ex. utvecklingen av besöksmål och destinationer.

Utvecklingen beskriven i det tematiska tillägget ska sättas i kontext till den utveckling som redogörs för i översiktsplanen och de aktiviteter som föreslås där. Genomförandet ska säkerställas genom en funktionell organisation och en genomförandestrategi för utbyggnad. Vidare ska genomförandet av det tematiska tillägget säkerställa att utbyggnad sker i önskad takt samt sker med god samordning mellan projekt och aktörer.

Det tematiska tillägget förhåller sig till översiktsplanens tre perioder för utveckling fram till år 2040. De aktiviteter som avses att påbörjas under en period behöver inte nödvändigtvis färdigställas innan nästa period tar vid. Prioriteringar kan komma att ändras beroende på ändrade omständigheter eller att planeringsförutsättningarna blir annorlunda.

När en aktivitet påbörjas i linje med översiktsplanens genomförande ska även hänsyn till det tematiska tillägget tas och den utveckling som beskrivs för fastlandets kuststräcka och skärgården.

Agenda 2030

Tabellen nedan visar hur Agenda 2030 kopplar an till det tematiska tilläggets planeringsstrategier med tillhörande riktlinjer. Tabellen visar att fler mål är närmre kopplade till fysisk planering än andra, till exempel mål 11 Hållbara städer och samhällen. Mer detaljerad bedömning görs i bilaga 1 *Hållbarhetsbedömning med MKB*.

		1 INGEN FATTIGDOM	2 INGEN HUNGER	3 HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE	4 GOD UTBILDNING FÖR ALLA	5 JÄMSTÄLLDHET	6 RENT VATTEN OCH SANITET	7 HÅLLBAR ENERGI FÖR ALLA	8 ANSTÄNDIGA ARBETSVILLKOR OCH EKONOMISK TILLVÄXT	9 HÅLLBAR INDUSTRI, INNOVATIONER OCH INFRASTRUKTUR	10 MINSKAD OJÄMLIKHET	11 HÅLLBARA STÄDER OCH SAMHÄLLEN	12 HÅLLBAR KONSUMTION OCH PRODUKTION	13 BEKÄMPA KLIMA FÖRÄNDRINGAR	14 HAV OCH MARINA RESURSER	15 EKOSYSTEM OCH BIOLOGISK MÅNGFALD	16 FREDLUSA OCH INKLUDERAND SAMHÄLLEN	17 GENOMFÖRANDE OCH GLOBALT PARTNERSKAP
	Attraktiva knutpunkter																	
	Flexibelt och innovativt näringsliv																	
	Hållbara och funktionella transportsystem																	
	Tillgänglig kust och skärgård																	
	Hållbara livsmiljöer																	
	Utvecklade destinationer																	
	Hållbar teknisk infrastruktur																	
	Samverkan																	

Det tematiska tilläggets koppling till kommunens vision

Här nedan redogörs för hur det tematiska tillägget och dess planeringsstrategier kopplar till Österåkers kommuns uppsatta vision.

Med kvalitet, trygghet och valfrihet i fokus, skapar vi en hållbar framtid. Österåker - möjligheternas skärgårdskommun.

- Kvalitet
- Trygghet
- Valfrihet
- Hållbar utveckling

Det tematiska tillägget syftar till en hållbar utveckling av Österåkers kust och skärgård, exemplifierat i samtliga planeringsstrategier, till exempel hållbara livsmiljöer och en hållbar teknisk infrastruktur. Även planeringsriktlinjerna i hur utvecklingen ska ske och vilken hänsyn som ska tas vid utveckling visar på en hållbar utveckling av Österåkers kust och skärgård.

Genom etablering och av lokala knutpunkter och därmed en koncentration av utveckling möjliggörs ytor för service och handel med hög kvalitet, samt en utbyggd teknisk infrastruktur. En koncentration av utveckling bidrar till att möjligheterna för att leva, bo och verka i skärgården ökar och förbättras.

Kvalitet säkras också genom utpekandet av natur- och kulturvärden samt utvecklingsområden för rekreation och friluftsliv. Att värna om hållbara livsmiljöer för natur och djur bidrar till ökad kvalitet till boende och besökare i Österåkers kust och skärgård.

Genom att värna om tillgänglighet, utbyggnad av teknisk infrastruktur och hållbara och funktionella transportsystem verkar det tematiska tillägget för ökad trygghet. Utveckling av lokala knutpunkter och strategiska placering av verksamheter och bostäder i relation till olika risker i form av ras, skred, buller och översvämningar syftar tillägget till att tillskapa en mer hållbar och trygg miljö för människor, djur och växter.

Valfrihet och tillgänglighet präglar det tematiska tillägget genom att peka ut strategiska och hållbara platser för utveckling. Genom utveckling av hållbara transportsystem ökar möjlighet och valfriheten att bo, verka och leva i skärgården och längs fastlandets kuststräcka. Valfriheten stärks genom en koncentration av utveckling som lockar till större mångfald av service och typer av verksamheter och boenden.

Det tematiska tilläggets koppling till kommunens inriktningsmål

Här nedan redogörs för hur Österåkers kommuns inriktningsmål kopplar till det tematiska tillägget.

Mål 1: Invånarna ska uppleva en professionel service av hög kvalitet och ett gott bemötande i all kommunal service.

Genom lokala knutpunkter och en strategisk placering av bostäder, verksamheter och infrastruktur syftar det tematiska tillägget till att bidra med hög kvalitet inom den offentliga sektorn. Exempelvis inom skola, vård och utbyggd teknisk infrastruktur. Vidare redogör det tematiska tillägget för vikten av samverkan med aktörer i samhället för att stärka kvaliteten på övrig infrastruktur och service.

Mål 2: Österåkers ska ha en ekonomi i balans

Den utveckling som redogörs för i det tematiska tillägget syftar till att skapa en hållbar utveckling för Österåkers kust och skärgård och därmed även bidra till en god samhällsekonomi, där näringslivets utveckling värnas i samspel till natur- och kulturvärden. Planeringsstrategierna; lokala knutpunkter, ett flexibelt och innovativt näringsliv samt utvecklade destinationer visar på en utveckling för att stärka den lokala ekonomin och bidra till en god samhällsekonomi.

Mål 3: Österåker ska vara bästa skolkommun i länet

Genom utpekandet av lokala knutpunkter med syfte att stärka bland annat service, ämnar det tematiska

tillägget att utveckla skolorna samt de pedagogiska verksamheterna längs fastlandets kust och i skärgården. Utvecklingen av dessa verksamheter redogörs för i det tematiska tillägget, en utveckling som tar hänsyn till skolverksamheternas behov samt belyser värdet av skolverksamheterna som mötesplatser och platser för social interaktion.

Mål 4: Österåker ska erbjuda högsta kvalitet på omsorg för äldre och personer med funktionsnedsättning.

Det tematiska tillägget tar hänsyn till de äldre och personer med funktionsnedsättning genom flera planeringsstrategier. Planeringsstrategin om att till skapa lokala knutpunkter med servicefunktioner syftar till att bidra till att erbjuda ökad omsorg för äldre och personer med olika funktionsvariationer. Vidare visar det tematiska tillägget på vikten av tillgänglighet och möjligheten för alla att bo, verka och leva längs fastlandets kust och i skärgården.

Mål 5: Österåker ska ha en trygg miljö

Genom strategiska placering av kollektivtrafik, infrastruktur och bebyggelse syftar det tematiska tillägget till att ge förutsättningar för en tryggare miljö. Det tematiska tillägget redogör för flera riktlinjer om trygghet och säkerhet i relation till olika typer av risker som ras, skred och översvämningar. Den föreslagna utvecklingen tar och ska ta hänsyn till dessa aspekter och bidra till en mer trygg miljö för både människor, djur och natur.

Mål 6: Österåker ska utveckla ett långsiktigt hållbart samhälle där goda förutsättningar ges för människa, miljö och natur att samverka

Det tematiska tillägget med tillhörande planeringsstrategier och planeringsriktlinjer syftar till att bidra till en hållbar samhällsutveckling. Genom att balansera en hållbar utveckling av bebyggelse och verksamheter som bidrar till hållbara resor och ett utbyggt serviceutbud och näringsliv med hänsynstagande av viktiga natur- och kulturmiljöer ges goda förutsättningar för en hållbar utveckling.

Mål 7: Stark och balanserad tillväxt. Tillväxten ska vara ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar.

Utvecklingen längs fastlandets kust och i skärgården syftar till att skapa en hållbar utveckling där tillväxt sker på strategiska platser med hänsyn till både ekologiska, sociala och ekonomiska aspekter.

Hållbarhetsbedömning med miljökonsekvensbeskrivning

I detta avsnitt sammanfattas den hållbarhetsbedömning med inklusiva miljökonsekvensbeskrivning som gjorts av det tematiska tillägget, kust och skärgård. Hela hållbarhetsbedömningen finns att läsa i bilaga I.

Sammanfattning av hållbarhetsbedömning

Förslaget till tillägg till Översiktsplan för Kust- och skärgård har möjlighet att på ett betydande sätt stärka hållbarheten inom de sociala och ekonomiska aspekterna, samt stora delar av den ekologiska hållbarheten. Planförslaget karakteriseras av en hög hållbarhetsambition. Planens största potential ligger i en uttryckt ambition om att bevara natur- och kulturvärden. Detta kopplas till, och förstärkas av, en förtätningsstrategi i kollektivnära läge med bra tillgång till service och tekniska infrastrukturer.

De största riskerna är kopplade till hur väl planens ambitioner för bevarande av jordbruksmark samt hänsyn till kultur- och naturvärden, särskilt värden knutna till strand- och vattenmiljöer, kan hanteras för att uppnå ekologisk hållbarhet.

Den mer detaljerade planeringen blir avgörande för kust- och skärgårdens möjligheter att utvecklas utan risker för hälsa och säkerhet eller negativa miljökonsekvenser. Skydd av värdefulla natur och vattenmiljöer beskrivs som viktiga i planens målsättning. I vidare arbete med detaljplaner och program kommer hanteringen av dessa frågor bli väsentliga för kommunens hållbarhet.

I TÖP:en har planeringsriktlinjer för genomförandet tagits fram, samt hur dessa kopplar till TÖP:ens planeringsstrategier och ÖP:s riktlinjer. Denna tydlighet ger ett bra stöd åt de olika aktörer som blir involverade i genomförandet av planen.

Bebyggelse och social struktur

Planförslaget skapar goda förutsättningar för en anpassad komplettering av befintliga bostadsområden som genom att ta hänsyn till befintliga kulturvärden och landskapsbild kan bidra till att stärka de olika områdenas identitet liksom Österåkers kommuns identitet som en skärgårdskommun.

En större mångfald i bostadsutbudet med ökad funktionsblandning och fler upplåtelseformer bedöms kunna bidra positivt till den sociala mångfalden och det lokala engagemanget. En positiv konsekvens är också att ett bredare utbud av bostäder kan erbjudas till kommunens invånare, så att det är möjligt att bo i skärgården under alla skeden i livet.

Den föreslagna markanvändningen innebär ett mer effektivt och långsiktigt hållbart markutnyttjande. Detta bygger på att majoriteten av kompletterande bebyggelsen sker i knutpunkter och orter där en effektiv och samordnad kollektivtrafik kan skapas samtidigt som jordbruksmark samt kultur- och naturområden kan hållas fria från exploatering.

Förutsättningarna i kust- och skärgårdsområdet är utmanande med bland annat långa avstånd, bristande tillgänglighet till kommersiell och offentlig service och stora skillnader i förutsättningar mellan sommar och vinter vilket gör att investerings- och driftskostnader kan bli höga och att en upprätthållen service året runt kan vara svår att uppnå.

Det är viktigt att olika delar av utvecklingen, exempelvis bostadsbyggande i kombination med utbyggnad av teknisk infrastruktur, kommunikationer och service sker parallellt. Görs det på ett ändamålsenligt sätt och utifrån planens riktlinjer i fortsatta planprocesser bör skärgårdens attraktivitet och stora möjligheter inom exempelvis besöksnäringen kunna användas för en stark och positiv utveckling för boende och besökare i skärgårdsområdet.

En utveckling av lokala knutpunkter och orter, nya kopplingar med hållbara transporter inom skärgården och mot fastlandet samt utveckling av marina näringslivet kan öka möjligheter att utveckla skärgården som en tydlig målpunkt för kommunen och regionen. Detta skapar möjligheter att locka till sig näringslivsaktörer.

Förslaget bedöms medföra positiva konsekvenser för den lokala ekonomin. Kundunderlaget förväntas öka i samband med förbättrade kommunikationer, utvecklade målpunkter och förbättrad tillgänglighet. Det är också positivt att planen tydligt lyfter att jordbruksmark inte skall bebyggas om inte väsentligt samhällsintresse kan motiveras. Inriktningen i plandokumentet följer kommunens jordbruksmarksstrategi.

Kommunens avfallshantering skall samordnas för att effektiviseras och kunna hantera fler fraktioner, men hanteringen bedöms ändå bli transportintensiv. Planen presenterar delvis strategier för exempelvis miljöanpassad energiförsörjning och miljöanpassat

byggande samt hänvisar till översiktsplanens riktlinjer om hållbart byggande.

I planen formuleras riktlinjer om klimatsäkring av miljöfarliga verksamheter och att bebyggelse ska i första hand undvikas på mark som anses olämplig med hänsyn till översvämningar, ras, skred och erosion. Klimatanpassning är viktigt att arbeta vidare med i fortsatt planering för att inte befintlig och kommande bebyggelse i kust och skärgård ska drabbas negativt då området är särskilt känsligt för klimatförändringarnas effekter. I planen hänvisas till Klimatanpassningsplanen från 2018 och förslag till åtgärder som pekas ut där.

Transport och infrastruktur

Förslaget förväntas kunna leda till stora positiva konsekvenser genom att båtförbindelserna mellan kust, skärgård och Åkersberga centrum stärks genom ny brygga och rutter. Kollektivtrafiken bedöms utvecklas positivt ur tillgänglighetssynpunkt. Inriktningen om förbättrad samordning mellan trafikslag förväntas också ge positiva effekter på kollektivtrafikens attraktivitet. En bebyggelseutveckling i kollektivtrafiknära lägen kan positivt bidra till att öka andelen resor med hållbara transportsätt. Samtidigt finns det tydliga risker för att bebyggelse i de utpekade områdena kan komma att bidra till ett märkbart ökat bilberoende

om kollektivtrafikskedjorna inte upplevs som tillräckligt attraktiva. Hur resandet utvecklas är svårt att bedöma. Även långa avstånd och svårare

väderförhållande kan ha stor påverkan på val av transport.

Planen har en tydlig inriktning mot att satsningar skall göras för att skapa trygga trafikmiljöer. Bland annat genom förbättringar för gång- och cykeltrafik. Detta förväntas leda till positiva konsekvenser ur många aspekter, bland annat miljö, folkhälsa och barn- och jämlikhetsperspektiv. Ur ett barnperspektiv är planerad utveckling av barn- och skolverksamhet i knutpunkterna samt förbättrad gång- och cykelinfrastruktur till dessa starkt positivt. Förbättrad infrastruktur för oskyddade trafikanter ger också folkhälsovinster.

Grön- och blåstruktur

Planförslaget ger vissa möjligheter att värna värdefulla naturområden. Ett flertal strategier kring att ekologiska värden i natur- och vattenområden skall värnas har tagits fram och ett nytt område har pekats ut som aktuellt för ökat skydd. Det finns också fler områden med utpekade höga naturvärden. Hur dessa skall värnas framöver är inte förtydligt.

Förslaget utvecklar möjligheterna till rekreation och friluftsliv. Riktlinjer har tagits fram om att styra besöksnäringen och det rörliga friluftslivet till platser som tål den störningen. Stråk och områden pekas ut

för satsningar på leder, skyltning och entréer bland annat. Detta i samband med en ökad tillgänglighet

genom förbättrade kommunikationer bedöms kunna få stora positiva effekter.

Tydliga risker finns dock kopplade till omfattning på exploatering i förhållande till jordbruksmark, strandområden samt natur- och rekreativvärden. Specifikt det marina näringslivets behov av mark som riskerar att innebära en konflikt med riktlinjerna om att värna allemansrätten, naturvärden och vattenområden.

Planens inriktning är att värna strandmiljöer för natur- och friluftslivsvärden. All utveckling av verksamheter och bostadsbebyggelse i anslutning till vattenområdet innebär dock en risk för att strand- eller vattenområdet påverkas på kort eller lång sikt. Exempelvis innebär ianspråktagande av vassområden och grunda vikar för exempelvis bryggor att värdefulla miljöer försvinner oavsett om det finns andra verksamheter i närheten. En utbyggnad av bryggor innebär också ökad båttrafik till och från bryggan vilket påverkar miljöer i ett större kringområde.

Utvecklingen enligt VA-planen bedöms innebära positiva effekter för vattenmiljön då fler hushåll ansluts till kommunalt VA. Samtidigt är det sannolikt att den planerade utvecklingen av ny bebyggelse kommer att innebära en ökad mängd dagvatten. Hur dagvattnet skall tas om hand för att inte riskera att förorena Östersjön konkretiseras inte i planen men

kommunen har en dagvattenstrategi som ska följas vid utveckling av kust och skärgård. Frågan är viktig

att arbeta vidare med i kommande planering. Det finns också risker kopplade till en förväntad ökad båttrafik i området, då detta kan förväntas innebära en ökning av mängden föroreningar från exempelvis båtbottnfärg och olja.

Betydande miljöpåverkan och lagskydd

Påverkan på riksintressen

Hållbarhetsbedömningen analyserar planens konsekvenser i relation till riksintressena för högexploaterad kust och friluftsliv, kulturmiljövård, naturvård, järnväg och sjöfart. Utförligare beskrivningar om planens konsekvenser i relation till riksintressena, se sida 47 i Bilaga 1 - Hållbarhetsbedömning med MKB.

- Planen bedöms inte medföra påtaglig skada på riksintresset för friluftslivet och naturvård.
- Det finns risk för att planen medför skada på riksintresset för det rörliga friluftslivet/högexploaterad kust.
- Planen bedöms kunna påverka riksintresset för kulturmiljö negativt men bedöms inte medföra påtaglig skada på riksintresset.
- Planen bedöms inte påverka riksintresset för järnväg (Roslagsbanan).
- Planen bedöms inte påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av farlederna inom

planområdet och därmed inte medföra påtaglig skada på riksintresset för sjöfart.

Påverkan på miljö kvalitetsnormer för ytvatten, grundvatten och luft samt buller

Hållbarhetsbedömningen analyserar planens konsekvenser i relation till miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten samt för luft. Planen medför utbyggnad av kommunalt VA på Ljusterö och vid Roslags-kulla vilket kan minska näringsbelastningen på recipienterna trots en ökad bostadsbebyggelse och dagvattenhanteringen ska enligt planen ta hänsyn till möjligheterna att uppfylla miljö kvalitetsnormerna.

Åtgärder för att förbättra vattenförekomsternas kemiska och ekologiska status ska ske i linje med vad som föreslås i de lokala åtgärdsprogram som är under framtagande. Enligt planen beräknas mängden fritidsbåtar och den marina verksamheten öka inom planområdet vilket medför både fysisk påverkan och ökad föroreningsbelastning. Utvecklingen av marina näringar i nya områden kan försvåra möjligheten att uppnå eller upprätthålla miljö kvalitetsnormer. Hur den fysiska påverkan från utvecklingen av marina näringar ska hanteras i relation miljö kvalitetsnormerna för ytvatten behöver lyftas fram.

Förtätning planeras i anslutning till grundvattenförekomsten på Ljusterö. Enligt planen skall denna utveckling ske på ett sätt så att varken kemisk eller ekologisk status försämras. Vid utveckling av ny bebyggelse ska enligt planen och nödvändiga åtgärder

vidtas för att säkerställa att miljö kvalitetsnormerna för vatten följs. Hur detta skall säkras framgår dock inte.

MKN för luft överskrids inte i dagsläget. Innan nya detaljplaner antas måste luftkvaliteten och risken för att miljö kvalitetsnormerna överskrids utredas.

Inom planområdet bedöms det finnas goda förutsättningar att klara riktvärdena i bullerförordningen eftersom planområdet i stort inte bedöms vara särskilt stört av trafikbuller. Bullerutredningar bör göras där bostadsbebyggelse planeras i närheten av större vägar, t.ex. vid Östanå och Roslags-Kulla i närheten av väg 276, eller när den planerade utvecklingen bidrar till ökad trafik.

Strandskydd

Planens inriktning är att strandskyddets syften i form av att långsiktigt trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv och att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet skall värnas. För delar av föreslagen utveckling kommer dispens från eller upphävande av strandskydd krävas, exempelvis vid utveckling av marina verksamheter och bryggor. För detta kommer särskilda skäl för att frångå strandskyddsbestämmelserna krävas.

Klimatanpassning

Planområdet är i stort sett i sin helhet ett riskområde utifrån klimatförändringarnas effekter i form av exempelvis extremväder, höjda vattennivåer och torka. Samhällsviktiga funktioner som bland annat transporter, teknisk försörjning, dricksvattentillgång och bostadsbebyggelse riskerar att påverkas. Enligt planförslaget ska bebyggelse i första hand undvikas på mark som anses olämplig med hänsyn till översvämningar, ras, skred och erosion. Vid planläggning av ny bebyggelse ska redan befintlig bebyggelse beaktas utifrån hanteringen av risker. Kommunen skall också samverka med berörda aktörer för att minska riskerna för översvämningar, ras och erosion. Vid utveckling i kust och skärgården ska kommunen verka för en klimatsäkrad och tillgänglig infrastruktur utifrån nationella riktlinjerna för klimatanpassning samt kommunens klimatanpassningsplan från 2018.

Planens förhållande till miljömål

Österåkers kommun har tagit fram kommunomfattande miljömål baserade på de nationella och regionala målen. Det tematiska tillägget utgår från kommunens miljömål i arbetet med att tillskapa en hållbar utveckling i kust och skärgård. Planen bedöms övergripande verka i linje med såväl de nationella miljömålen och Agenda 2030.

De frågor som kan leda till konflikter med miljömålen om de inte hanteras på ett adekvat sätt i

kommande planering är framförallt hur ett hållbart transportsystem skall nås, hur det skall säkras att vattenkvaliteten inte påverkas negativt av ökad båttrafik och risken för ökad mängd dagvatten samt hur ett ökat besöksstryck inte skall leda till negativa konsekvenser för natur- och kulturvärden. Strategier och inriktningar för dessa frågor finns i planen men behöver hanteras på varje nivå i det fortsatta planarbetet. Planens relation till miljömål beskrivs på sida 53 i Bilaga 1 - Hållbarhetsbedömning med MKB.

Miljöbalken och PBL:s hänsyns och hushållningsregler

Förslaget kan enligt MKB anses förenligt med 2 och 3 kap. miljöbalken i det avseende att det inte medför skada eller olägenhet av väsentlig betydelse för människors hälsa eller säkerhet.

När det gäller val av plats föreskriver 3 kap. 1§ MB och 2 kap. 2§ PBL att mark- och vattenområden används för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov.

Då tematiskt tillägg till översiktsplanen för kust och skärgård är en strategisk plan på en övergripande nivå sker detaljerad utformning och lokalisering i senare skeden. De strategier och riktlinjer som tagits fram inom planarbetet bedöms ligga i linje med hänsyns och hushållningsbestämmelserna.

